

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN van het
MINISTERIE VAN OORLOG

114de JAAR

Nr. 1
October 1945

Nadruk verboden

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
Redactie: J. J. C. P. WILSON, Generaal-Majoor van den Generalen Staf
M. R. H. CALMEIJER, Kolonel van den Generalen Staf
D. A. v. HILTEN, Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf
MR. W. J. v. DIJK, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
J. H. JANSEN, Majoor der Infanterie
J. J. WIJNSOUW, Kapitein der Infanterie, Secretaris

Abonnement f 3.15 per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS, Bezuidenhout 9, Den Haag. Tel. 77.18.58, Postrekening 44.715

VERKLARING

bij het weder verschijnen van
De Militaire Spectator

De geschiedenis van „De Militaire Spectator” is de geschiedenis van het Nederlandsche leger. Geboren op Zondag 29 Januari 1832 in een der kantonementen van het na den Tiendaagschen veldtocht nog gemobiliseerde leger, heeft de „Spectator” sedertdien alle lotswisselingen daarvan medegemaakt. Toen ons leger in Mei 1940 na een korten strijd voor de overmacht bezweek, kon „De Militaire Spectator” nog eere brengen aan de gevallen en het Nederlandsche volk in kennis stellen met enkele wapenfeiten uit den vijfdaagschen strijd, waarna door den overweldiger de verschijning werd verboden. Thans, October 1945, nu de eerste grondslagen zijn gelegd voor de nieuwe Koninklijke Landmacht, herrijst ook „De Militaire Spectator” weder als een phoenix uit de asch. Wij allen hopen een leger op te bouwen, dat, onder bewaring der traditiën en goede eigenschappen van het leger van vóór 1940, de gebreken daarvan zal weten te vermijden en vooralhechter zal wortelen in het Nederlandsche volk. De hernieuwde „Spectator” wil er naar streven in dezen geest mee te werken aan de scholing van het officierskorps, wil dit in aanraking brengen met de militaire problemen van onzen tijd en wil een band vormen tusschen allen, die van dit korps deel uitmaken. „De Spectator” richt zich daarbij tot allen en kan

dit doen nu de Minister van Oorlog het tijdschrift heeft gemaakt tot officieel orgaan van zijn Ministerie, dat aan alle officieren wordt toegezonden, zij het om praktische overwegingen voorschijns slechts aan de officieren in werkelijken dienst. Het spreekt vanzelf dat belangstelling uit andere kringen, binnen en buiten de weermacht, zeer zal worden gewaardeerd.

In het officieele gedeelte zullen de lezers door het Ministerie van Oorlog op de hoogte worden gehouden van „leven en streven in de Koninklijke Landmacht” en met de resultaten van het krijgsgeschiedkundig onderzoek der desbetreffende sectie van den Generalen Staf; in het redactioneel gedeelte zullen artikelen worden opgenomen betreffende onderwerpen van krijgskundigen aard in den ruimsten zin. Het zwaartepunt zal hierbij uiteraard worden gelegd op hetgeen voor breedten kring van actueel belang is. De redactie doet daartoe een beroep op allen die hieraan, ieder op eigen terrein, kunnen medewerken. Majoor A. de Hertog vertrok als correspondent mede van „De Militaire Spectator” naar Nederlandsch Oost-Indië en Kapitein A. J. J. Thomson zal als correspondent bij de Nederlandsche troepen in Engeland optreden. Naarmate de buitenlandsche vakpers bereikbaar wordt zullen de lezers met het belangrijkste daaruit in kennis worden gesteld.

Wij willen met deze korte verklaring volstaan en „De Militaire Spectator” verder voor zichzelf laten spreken. Een 114-jarige, die met zijn tijd is medegegaan, heeft daarop recht.

Directie en Redactie

DE MILITAIRE SPECTATOR

OFFICIEEL ORGAAN van het
MINISTERIE VAN OORLOG

114de JAAR

Nr. 1
October 1945

Nadruk verboden

Directeur: J. MOORMAN, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
Redactie: J. J. C. P. WILSON, Generaal-Majoor van den Generalen Staf
M. R. H. CALMEIJER, Kolonel van den Generalen Staf
D. A. v. HILTEN, Luitenant-Kolonel van den Generalen Staf
MR. W. J. v. DIJK, Res. Luitenant-Kolonel der Infanterie
J. H. JANSEN, Majoor der Infanterie
J. J. WIJNSOUW, Kapitein der Infanterie, Secretaris

Abonnement f 3.15 per kwartaal, Overzeesche Gewesten en Buitenland f 15.— per jaar. Losse ex. f 1.25

MOORMAN's PERIODIEKE PERS, Bezuidenhout 9, Den Haag. Tel. 77.18.58, Postrekening 44.715

VERKLARING

bij het weder verschijnen van
De Militaire Spectator

De geschiedenis van „De Militaire Spectator” is de geschiedenis van het Nederlandsche leger. Geboren op Zondag 29 Januari 1832 in een der kantonementen van het na den Tiendaagschen veldtocht nog gemobiliseerde leger, heeft de „Spectator” sedertdien alle lotswisselingen daarvan medegemaakt. Toen ons leger in Mei 1940 na een korten strijd voor de overmacht bezweek, kon „De Militaire Spectator” nog eere brengen aan de gevallen en het Nederlandsche volk in kennis stellen met enkele wapenfeiten uit den vijfdaagschen strijd, waarna door den overweldiger de verschijning werd verboden. Thans, October 1945, nu de eerste grondslagen zijn gelegd voor de nieuwe Koninklijke Landmacht, herrijst ook „De Militaire Spectator” weder als een phoenix uit de asch. Wij allen hopen een leger op te bouwen, dat, onder bewaring der traditiën en goede eigenschappen van het leger van vóór 1940, de gebreken daarvan zal weten te vermijden en vooralhechter zal wortelen in het Nederlandsche volk. De hernieuwde „Spectator” wil er naar streven in dezen geest mee te werken aan de scholing van het officierskorps, wil dit in aanraking brengen met de militaire problemen van onzen tijd en wil een band vormen tusschen allen, die van dit korps deel uitmaken. „De Spectator” richt zich daarbij tot allen en kan

dit doen nu de Minister van Oorlog het tijdschrift heeft gemaakt tot officieel orgaan van zijn Ministerie, dat aan alle officieren wordt toegezonden, zij het om praktische overwegingen voorschijns slechts aan de officieren in werkelijken dienst. Het spreekt vanzelf dat belangstelling uit andere kringen, binnen en buiten de weermacht, zeer zal worden gewaardeerd.

In het officieele gedeelte zullen de lezers door het Ministerie van Oorlog op de hoogte worden gehouden van „leven en streven in de Koninklijke Landmacht” en met de resultaten van het krijgsgeschiedkundig onderzoek der desbetreffende sectie van den Generalen Staf; in het redactioneel gedeelte zullen artikelen worden opgenomen betreffende onderwerpen van krijgskundigen aard in den ruimsten zin. Het zwaartepunt zal hierbij uiteraard worden gelegd op hetgeen voor breedten kring van actueel belang is. De redactie doet daartoe een beroep op allen die hieraan, ieder op eigen terrein, kunnen medewerken. Majoor A. de Hertog vertrok als correspondent mede van „De Militaire Spectator” naar Nederlandsch Oost-Indië en Kapitein A. J. J. Thomson zal als correspondent bij de Nederlandsche troepen in Engeland optreden. Naarmate de buitenlandsche vakpers bereikbaar wordt zullen de lezers met het belangrijkste daaruit in kennis worden gesteld.

Wij willen met deze korte verklaring volstaan en „De Militaire Spectator” verder voor zichzelf laten spreken. Een 114-jarige, die met zijn tijd is medegegaan, heeft daarop recht.

Directie en Redactie

De Minister van Oorlog

Mr. J. MEIJNEN

verwacht, dat „De Militaire Spectator” op waardige en efficiënte wijze zal bijdragen tot den opbouw van ons Nieuwe Nederlandsche Leger.

DE MINISTER VAN OORLOG

's-Gravenhage, October 1945

Gaarne voldoe ik aan het verzoek van uw Redactie om een inleidend woord te schrijven in dit nummer van „De Militaire Spectator”.

Ieder die het goed meent met de zaak van ons Nederlandsche Leger zal zich van harte verheugen, dat ons nationaal militair-wetenschappelijk tijdschrift weer gaat verschijnen na een onderbreking van ruim drie jaren. Drie jaren, waarin de militaire techniek in menig opzicht een ware omwenteling heeft ondergaan. Drie jaren bovendien, gedurende welke onze oriëntering zich principieel heeft gewijzigd in dier voege, dat thans, anders dan voorheen, leger, vloot en luchtmacht tot op zekere hoogte moeten worden gezien als onderdeelen van de strijdmacht der Vereenigde Volkeren.

Er zijn daardoor militaire problemen te over, die een grondig wetenschappelijk onderzoek vorderen. „De Militaire Spectator” wacht dus een belangrijke taak. Ik verwacht dat hij, trouw aan de traditie, zich op waardige en ook efficiënte wijze van deze taak zal kwijten, en aldus het zijne zal bijdragen tot den opbouw van ons Nieuwe Nederlandsche Leger.

Z. K. H. PRINS BERNHARD:

„Het weder verschijnen van DE MILITAIRE SPECTATOR zal ten zeerste worden toegejuicht.”

Je et weder verschijnen van „De Militaire Spectator” zal door allen, die bij de vorming van onze nieuwe strijdkrachten betrokken zijn, ten zeerste worden toegejuicht.

Meer dan ooit doet zich in breede kringen van het officierskorps de behoefte aan een deskundige voorlichting op militair-technisch gebied gevoelen. De tweede wereldoorlog heeft, méér nog dan de eerste, strategische omwentelingen teweeggebracht, die zoowel theorie als practijk van de krijgskunde totaal gewijzigd hebben.

Toen het Duitsche offensief in Mei 1940 met een overmacht van pantserwapenen en vliegtuigen West-Europa onder den voet liep, het Nederlandsche leger genoodzaakt werd te capituleeren en zich te ontbinden, bevond de nieuwe strategie, die wij in de daaropvolgende jaren zouden meemaken, zich nog slechts in een beginstadium. De ervaringen in Noord-Afrika opgedaan, onder leiding van veldmaarschalk Montgomery, hebben bijvoorbeeld tot een algeheele verandering en moderniseering der Britsche oorlogsvoering geleid. Zoodra de Amerikaansche legers eerst in Afrika en later in Europa landden, met weer nieuwe wapenen, aanvalsmethoden en krijgstechniek, ontwikkelde zich wederom een nieuw stadium in de oorlogvoering der Geallieerden, die ten slotte tot een onbeperkt succes heeft geleid.

Veel, heel veel zullen wij van de theorie, techniek en practijk van onze bondgenooten, die aan alle fronten beproefd werden en tot historische overwinningen leidden, moeten leeren en overnemen. De Nederlandsche Strijdkrachten, voor het overgrootste deel geformeerd of nog te formeeren uit krachten, die tijdens de vijf bezettingsjaren van de fronten waren afgesloten, hebben dus heel wat „in te halen”. En dat moet op zoo kort mogelijken termijn geschieden, evenwel zonder dat dit ook maar eenige afbreuk aan degelijkheid van opleiding of aan het uiteindelijke resultaat: de Nederlandsche Strijdkrachten, zal mogen doen. Onze positie in Europa — en hierbij denk ik aan de ons toegewezen bezettingstaak in Duitschland — zoowel als onze belangen overzee in Oost en West, vereischen perfecte strijdkrachten, evenzeer goed gedisciplineerd als getraind, even goed uitgerust als geleid, opdat ook in dit opzicht het hooge aanzien, dat Nederland in de wereld had, in de toekomst moge worden voortgezet. Bovendien voorzien de statuten van de nieuw opgerichte „Vereenigde Natien” in internationale generale-stafbesprekingen en in een internationaal optreden ter handhaving van orde, rust en vrede op eventueel bedreigde punten. Ook voor dergelijke gevallen moet het een nationale plicht en eer zijn voor al wat zich Nederlander voelt, zoo goed mogelijk voor den dag te kunnen komen en voor geen ander geallieerd onderdeel te behoeven onder te doen.

Naast de opleiding van Nederlandsche officieren in de landen van onze bondgenooten, kan vooral een juiste en boeiende voorlichting hier te lande, uitstekend werk verrichten. Het is mijn oprechte wensch, dat „De Militaire Spectator” hiertoe ten volle zal bijdragen!

DE INSPECTEUR-GENERAAL
DER KONINKLIJKE LANDMACHT
DE LUITENANT-GENERAAL

Prins der Nederlanden

Luitenant-Generaal

Mr. H. J. KRULS

Chef van den Generalen Staf

„De Militaire Spectator
zal niet slechts verspreid,
maar
ook geraadpleegd worden”

DE CHEF VAN DEN GENERALEN STAF

DE LUITENANT-GENERAAL

's-Gravenhage, October 1945.

4

Er was een tijd, dat „De Militaire Spectator” door velen werd ontvangen, door niet allen werd gelezen, door enkelen werd bestudeerd.

Er was een tijd, dat een abonnement op „De Militaire Spectator” een post was op het budget van een officiersgezin, die bij noodzakelijke bezuinigingsplannen nogal eens in het geding kwam. De nieuwe wijze van verspreiding van „De Militaire Spectator” maakt dit laatste niet meer noodig.

Het is mijn wensch, dat de nieuwe uitgave van „De Militaire Spectator” niet alleen verspreid, maar ook geraadpleegd zal worden. De belangstelling voor zijn werk, die ik van iederen officier verwacht, brengt dit mede.

Redactie, succes met uw arbeid!

MR H. J. KRULS

GENERAAL WINKELMAN

Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht

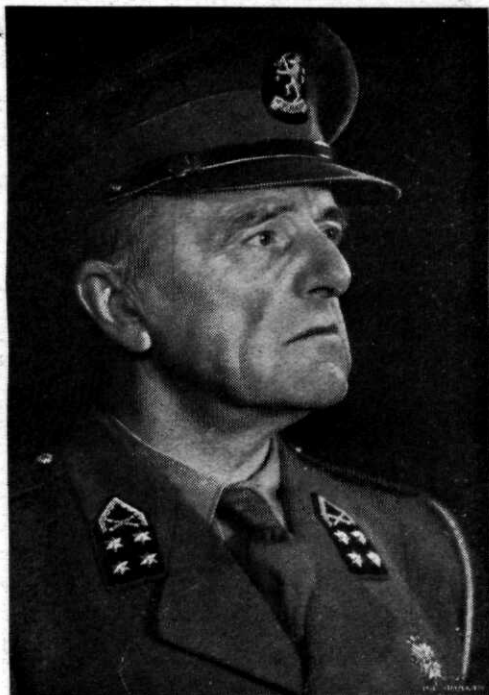
VERLAAT DEN DIENST

Op 1 October 1945 heeft de Generaal van den Generalen Staf, H. G. Winkelman, Opperbevelhebber van Land- en Zee-den dienst verlaten.

Met eerbied denken wij aan deze krachtige persoonlijkheid, die na een langen en succesvollen diensttijd de hoogste functie bereikt heeft, die een officier kan bereiken, die van Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht. 3 Februari 1940 riep H.M. de Koningin den bij Koninklijk Besluit van 20 Febr. 1934 gepensioneerden Luitenant-Generaal Winkelman, onder gelijktijdige benoeming tot Generaal, tot dit hooge en verantwoordelijke ambt.

Het is Generaal Winkelman geweest, die de verantwoordelijkheid heeft gedragen in de moeilijke Meidagen van 1940. Hij is het geweest, die de eerste bevelen deed uitgaan om den strijd tegen den aanvaller uit het Oosten aan te binden; hij was het, die gedwongen door de Duitse overmacht, doch niet gebroken, namens de Nederlandsche Regeering de capitulatie teekende. Maar hij is ook de eerste geweest, die zich openlijk verzette tegen de Duitse leugen- en bedrogcampagne. Het was Generaal Winkelman, die zich in een scherp protest stelde tegenover de Duitse bewering, dat de oorzaken van het bombardement op Rotterdam zouden liggen aan Nederlandsche zijde; het was Generaal Winkelman, die standvastig stond tegenover de Duitse eischen en hardnekkig geweigerd heeft hand- en spandiensten te verleenen aan den Duitschen bezetter. Hij werd dan ook onder het mom van onvoldoende matiging in zijn persoonlijk optreden tegen den bezetter, op 29 Juni 1940 gevangen genomen en in krijgsgevangenschap afgevoerd.

Generaal Winkelman heeft zijn loopbaan niet kunnen besluiten met de militaire successen, waartoe zijn persoonlijkheid en bekwaamheid hem ongetwijfeld in staat hadden gesteld. Hij zal in de geschiedenis van ons land echter steeds een voorbeeld blijven van een man, die op waardige en karaktervolle wijze de hooge verantwoordelijkheid heeft gedragen in de moeilijkste dagen, die ons land wellicht ooit heeft gekend.

Laten wij thans eenige gegevens volgen uit zijn eervolle loopbaan:

Generaal Winkelman werd op 17 Augustus 1876 te Maastricht geboren. Op 29 Augustus 1892, dus op 16-jarigen leeftijd, werd hij benoemd tot cadet bij de Koninklijke Militaire Academie voor het wapen der Infanterie. 11 Augustus 1896 volgde zijn aanstelling tot 2e Luitenant bij het 4e regiment Infanterie. Reeds in 1902 werd hij gedetacheerd bij de Hoogere Krijgsschool. Nadat hij met ingang van 1 April 1913 bevorderd was tot Kapitein, werd hij op 2 Juni 1916 overgeplaatst bij den Generalen Staf; 25 December 1923 volgde zijn bevordering tot Majoor en even later zijn terugstelling bij het wapen der Infanterie. Na in 1925 wederom bij den Generalen Staf te zijn overgeplaatst, werd de toenmalige Majoor Winkelman op 17 April 1926 bevorderd tot Luitenant-Kolonel en op 17 Januari 1929 tot Kolonel. 1 November 1931 werd hij in den rang van Generaal-Majoor belast met het commando over de IVe Divisie. Op 1 Mei 1934 volgde zijn eervol ontslag uit den dienst onder gelijktijdige bevordering tot Luitenant-Generaal. Als zoodanig werd hij op 1 November 1939 benoemd tot Commandant van den Luchtverdedigingskring Utrecht—Soesterberg, welk commando hij bekleedde, toen hij tot Opperbevelhebber van Land- en Zeemacht werd benoemd.

Luitenant-Generaal **A. Q. H. DIJXHOORN**

Bij Koninklijk Besluit van 17 Oct. 1945 werd de Generaal-Majoor van den Generalen Staf A. Q. H. Dijkhoorn benoemd tot luitenant-generaal. Hiermede vond een bijzonder eervolle loopbaan, waarin den lande in tal van verantwoordelijke posten belangrijke diensten werden bewezen, een bekroning.

Generaal Dijkhoorn, die op 29 Juli 1911 tweede luitenant der infanterie werd, doorliep op voor ons leger van voor 1940 bijzonder snelle wijze de verschillende rangen, daar hij bij keuze en onder voorbevordering achtereenvolgens werd bevorderd tot kapitein, majoor en luitenant-kolonel, welken laatsten rang hij in 1938 bereikte. Hij bezocht zoowel de Hoogere Krijgs-

school h.t.l. als de „Ecole supérieure de guerre” te Parijs, waarna hij aan eerstbedoelde instelling van 1929—1934 leeraar was. Als luitenant-kolonel werd hij Hoofd der IIe Afd. B (Generale Staf) van het Departement van Defensie, waarna hij 10 Augustus 1939 werd benoemd tot Minister van Defensie. Als zoodanig maakte hij deel uit van de Regeering, die in Mei 1940 voor den Duitschen overval naar Engeland moest uitwijken, waar hij tot 12 Juni 1941 aan het bewind bleef. Vervolgens vertegenwoordigde hij, achtereenvolgens bevorderd tot kolonel en generaal-majoor, de Nederlandsche Regeering bij de „Combined Chiefs of Staff” te Washington. Toen de krijgsverrichtingen het Nederlandsche grondgebied naderden, werd hij als adviseur toegevoegd aan het Britsche 21e Legerkorps en het is mede aan zijn adviezen te danken, dat ons land bij de gevechtshandelingen betrekkelijk werd gespaard.

Toen, na de bevrijding, de grondslagen van een nieuw leger moesten worden gelegd, vond de Regeering Generaal Dijkhoorn bereid, als wvd Chef van den Generalen Staf zijn kennis en ervaring hiervoor beschikbaar te stellen. De taak, op deze grondslagen verder voort te bouwen, droeg hij 1 November over aan den nieuw benoemden Chef van den Generalen Staf, Luitenant-Generaal Mr. H. J. Kruls. Gelukkig beteekent dit echter geen afscheid van de Koninklijke Landmacht, aangezien het in de bedoeling ligt, dat Luitenant-Generaal Dijkhoorn als lid van het Hoog Militair Gerechtshof een nieuwe belangrijke functie zal gaan bekleden.

OFFICIEELE MEDEDEELINGEN

van het

Ministerie van Oorlog

Overzicht

van de Organisatie van de Kon. Landmacht op 16 October 1945 ¹⁾

Vooropgesteld dient te worden, dat de vredes-organisatie van de Koninklijke Landmacht, welke als basis moet dienen voor de toekomstige oorlogsorganisatie, in het 2e halfjaar van 1945 wordt voorbereid en slechts voor een zeer gering gedeelte in het stadium van uitvoering is gekomen.

De thans bestaande eenheden, welke hieronder nader zullen worden vermeld, moeten worden beschouwd als formaties, die onder drang der oorlogsomstandigheden zijn gevormd. Voor zoover deze formaties bruikbaar zijn bij den opbouw van het nieuwe leger, zullen zij al dan niet na reorganisatie worden ingeschakeld.

Rechtstreeks onder den Minister van Oorlog ressorteeren op 16 October 1945 de volgende autoriteiten :

- I. Inspecteur Generaal der Koninklijke Landmacht
- II. Wnd. Chef van den Generalen Staf
- III. Hoofdintendant
- IV. Gouverneur der Residentie
- V. Chef van den Staf van het Militair Gezag
- VI. Wnd. Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten
- VII. Hoofdverbindingsofficier der Koninklijke Landmacht in Nederlandsch-Indië bij den B.S.O.
- VIII. Commandant der Nederlandsche Troepen in Engeland
- IX. Territoriaal Bevelhebber in Nederland
- X. Inspecteur der Genie
- XI. Inspecteur der Militaire Administratie
- XII. Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Koninklijke Landmacht.
- XIII. Commandant der Koninklijke Marechaussee
- XIV. Hoofd Centraal Vrijwilligers Bureau
- XV. Hoofd Centraal Indeelings Bureau der Koninklijke Landmacht
- XVI. Directeur van den Topografischen Dienst
- XVII. Legerpredikant in Algemeenen Dienst en Hoofdaalmoezenier voor het Leger

---

¹⁾ Opgemerkt wordt dat op 1 November 1945 een belangrijke wijziging in de organisatie der hogere legerleiding is doorgevoerd, welke in het bijzonder veranderingen in de bevelsverhoudingen heeft gebracht. In de volgende aflevering van „De Militaire Spectator“ zal de nieuwe toestand uitvoerig uiteen worden gezet.

- XVIII. Voorzitter van de Commissie Verantwoording Krijgsgevangen Officieren en Voorzitter van de Commissie Beoordeeling Officieren Bezet Gebied
- XIX. Commissaris Generaal voor de Behartiging der Nederlandsche Economische Belangen in Duitschland ²⁾
- XX. Hoofd van de Nederlandsche Missie bij de „Allied Control Council” ²⁾

I. Inspecteur Generaal der Koninklijke Landmacht.

De functie van Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht is ingesteld bij K.B. van 13 September 1945, no. 25. Bij K.B. van dienzelfden datum no. 26 is tot Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht benoemd Z.K.H. Luitenant-Generaal Prins Bernhard der Nederlanden.

Uit de aan eerstgenoemd K.B. toegevoegde instructie blijkt, dat de Inspecteur-Generaal een adviseerende taak heeft met betrekking tot de oefening en organisatie der Koninklijke Landmacht. De functie van Inspecteur-Generaal is in de geschiedenis van ons leger geen novum. Van 8 April 1849 tot 1868 werd deze functie bekleed door Z.K.H. Prins Frederik der Nederlanden.

II. Wnd. Chef van den Generalen Staf.

Deze autoriteit is thans belast met de oorlogs-voorbereiding en het bestudeeren van alle vraagstukken van militairen aard. Het ligt in het voornemen den Chef van den Generalen Staf in de naaste toekomst bevelsbevoegdheid te verleen over alle onderdeelen van de Koninklijke Landmacht. Als wnd. Chef van den Generalen Staf trad op 16 October 1945 op Generaal-Majoor A. Q. H. Dijkhoorn.

III. Hoofdintendant.

De Hoofdintendant is belast met de algeheele verzorging der thans onder de wapenen zijnde eenheden der Koninklijke Landmacht. De dienst van den Hoofdintendant is, in verband met de zoo noodige samenwerking met overeenkomstige Engelsche instellingen, geheel georganiseerd volgens Engelsch voorbeeld. Elders in deze aflevering vindt men een gedetailleerde beschouwing over de organisatie en werkwijze van de eenheden onder bevel van den Hoofdintendant. Hoofdintendant was op 16 October 1945, Reserve-Generaal-Majoor S. v. d. Bergh. Volstaan wordt te vermelden, dat de Hoofdintendant beschikt over het Korps Intendance-troepen. Dit laatste bestaat uit 18 compagnieën ntendance-troepen. Voorts staat onder bevelen van den Hoofdintendant het Korps Aan-en Afvoertroepen (het oude korps Motordienst), dat thans 6 compagnieën telt en een van Militair Gezag afkomstig auto-bataljon.

Het ligt in het voornemen de functie van Hoofdintendant op te heffen en te doen overgaan in die van Kwartiermeester-Generaal.

IV. Gouverneur der Residentie.

Als Gouverneur der Residentie is wederom in functie Luitenant-Generaal J. J. G. Baron van Voorst tot Voorst, Adjudant in buitengewonen dienst van H.M. de Koningin.

---

²⁾ Deze autoriteiten staan uitsluitend voor organisatorische en personeelsaangelegenheden onder den Minister van Oorlog.

V. Chef van den Staf van het Militair Gezag.

Het zou te ver voeren in dit verband een overzicht te geven van de huidige organisatie van het Militair Gezag. Volstaan kan worden met de mededeeling, dat met ingang van 16 October de gezagscompagnieën van het Militair Gezag, die zich hoofdzakelijk bevonden in de zuidelijke provincies ten getale van 25, onder de bevelen zijn getreden van den Territoriaal Bevelhebber in Nederland. Chef van den Staf van het Militair Gezag was op 16 October Generaal-Majoor Mr. H. J. Kruls. Tot de organisatie van het Militair Gezag behoort voorts de dienst der grensbewaking, die eerlang over zal gaan naar het nieuw op te richten wapen der Koninklijke Marechaussee. Onder den Commandant Grensbewaking ressorteeren 9 grensvakken. Tot elk grensvak behoort een aantal van 3 tot 6 grenswachtcompagnieën, voorts heeft de commandant van elk grensvak de beschikking over een interneeringskamp.

VI. Wnd. Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten.

Ingevolge het „Memorandum of Agreement between the Supreme Commander Allied Expeditionary Force and the Royal Netherlands Government” heeft de Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten op last van de Nederlandsche Regeering opgericht een aantal lichte infanterie-bataljons, pionier-eenheden, genie-formaties, compagnieën autotreinen enz. De voor deze eenheden benodigde kleeding, uitrusting en bewapening zouden worden verstrekt door de geallieerde legerleiding. De eenheden zouden, nadat zij voldoende geoefend waren, deels ter beschikking komen van de geallieerde legerleiding voor door deze te bepalen opdrachten, deels ter beschikking blijven van den Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten. Als wnd. Bevelhebber treedt thans op Kolonel der Artillerie A. C. de Ruyter van Steveninck. De troepen onder bevel van den wnd. Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten bestonden op 16 October 1945 in groote trekken uit:

Het Stafkwartier van den Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten.

De Koninklijke Nederlandsche Brigade Prinses Irene.

(Deze brigade is in demobilisatie en bestemd om op den duur te worden omgezet in een Regiment Prinses Irene.)

26 lichte infanterie-bataljons, waarvan er 5 gereed waren, 14 op dat tijdstip werden opgeleid, 3 werden gereorganiseerd en 4 in oprichting waren.

De bataljons zijn samengesteld volgens een speciale organisatie en zijn hoofdzakelijk gerecruteerd uit oud-leden van de voormalige Binnenlandsche Strijdkrachten.

Ten einde het vormen van deze bataljons mogelijk te maken wordt beschikt over een 5 tal infanterie-depôts.

Staf Genietroepen en 6 compagnieën genietroepen.

Voor de vorming van deze compagnieën genietroepen wordt beschikt over het Depôt Genietroepen.

Staf 1e Pioniergroep en 6 compagnieën pioniers.

Staf 2e Pioniergroep en 6 compagnieën pioniers.

Ten einde misvatting te voorkomen moet worden opgemerkt, dat, in afwijking van de bij het Nederlandsche leger gebruikelijke benamingen in deze organisatie, verschil wordt gemaakt tusschen genie-eenheden en pionier-eenheden. Met geniecompagnieën worden bedoeld de troepen, die in de Nederlandsche organisatie van 1940 pioniers heetten; met pioniercompag-

nieën worden bedoeld technische eenheden, samengesteld uit personeel met geen of weinig vakbekwaamheid en bestemd voor eenvoudige technische opdrachten.

3 Auto-compagnieën.

Deze worden in het Depôt Aan- en Afvoertroepen georganiseerd en opgeleid.

De 1e en 2e Compagnie Militaire Politie.

De opleiding van de militaire politie geschiedt in het Depôt Militaire Politie.

De Mijnopruimingsdienst.

De Mijnopruimingsdienst, die bestaat uit een Staf, een Bergings- en Opruimingscompagnie en eenige infanterie- en pionier onderdeelen, is belast met het gevaarvolle werk van het bergen en opruimen van mijnen, munitie, springstoffen enz.

2 Opsporingsdetachementen verbindingsmateriaal.

Artillerie schietkamp.

Korps-tolken.

Doorgangskamp.

De 1e Rijdende Wasch- en Badinrichting.

Centraal Censuur Bureau.

3 Krijgsraden te Velde.

Strafkamp.

Centraal Bureau Militaire Opleiding.

Onder dit Bureau, dat t.z.t. zal overgaan naar het Hoofdkwartier van den Generalen Staf, ressorteeren 5 kaderscholen voor de infanterie, een pantserschool, een school luchtbescherming, een school leger-gymnastiek, een school verbindingstroepen en een mijnschool.

Ten slotte behoorden op 16 October onder den Bevelhebber Nederlandsche Strijdkrachten nog eenige diensten en instellingen, die eigenlijk staan buiten de opdracht, welke aan den Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten is gegeven doch in het stadium, toen in Nederland nog geen regeeringsinstanties aanwezig waren, onder den Bevelhebber Nederlandsche Strijdkrachten zijn geplaatst.

VII. Hoofdverbindingsofficier der Koninklijke Landmacht bij den B.S.O. in Nederlandsch-Indië

De Hoofdverbindingsofficier der Koninklijke Landmacht in Nederlandsch-Indië, Reserve Luitenant-Kolonel der Cavalerie H. W. L. Frowein, gedetacheerd bij den Bevelhebber Strijdkrachten Oost, zooals de Commandant der Zee-, Land- en Luchtstrijdkrachten in Nederl.-Indië heet. De taak van den Hoofdverbindingsofficier omvat de behartiging der belangen van het personeel der Koninklijke Landmacht, dat voor de vervulling van de taak in het verre Oosten ter beschikking is gesteld van den B.S.O. Op 16 October betref dit 4 lichte infanterie bataljons (II - 13 R.I. ; II - 14 R.I. ; I - Reg. Stoottroepen en III - Reg. Stoottroepen), die reeds op weg waren naar Ned.-Indië en 4 lichte infanteriebataljons (II - 6 R.I. ; I R.J. ; I 8 R.I. en I 11 R.I.), die zich op dat moment nog in Engeland bevonden.

Het is de bedoeling, dat in de komende maanden nog een groot aantal van deze bataljons zal worden uitgezonden.

VIII. Commandant der Nederlandsche troepen in Engeland.

Aanvankelijk was, in overleg met de Britsche Regeering, besloten om in Engeland op te leiden eenige speciaal georganiseerde infanteriedivisies, die zouden deelnemen aan de bevrijding van Ned.-Indië. Het kader voor de eerste Divisie was op 16 October reeds grootendeels in Engeland aanwezig. Door de capitulatie van Japan is het plan tot het vormen van deze Expeditionnaire Macht in Engeland gedeeltelijk komen te vervallen, zoodat thans uitsluitend het kader voor een 2-tal divisies zijn opleiding in het Vereenigd Koninkrijk zal ontvangen. De Commandant der Nederlandsche troepen in Engeland, Generaal-Majoor D. van Voorst Evekink heeft nu het bevel over alle Nederlandsche eenheden, welke zich in Engeland bevinden.

IX. Territoriaal Bevelhebber in Nederland.

Deze gezags-instantie omvat een 5-tal militaire afdeelingen. Elke militaire afdeeling wordt gecommandeerd door een Bevelhebber in de Militaire Afdeeling en is verdeeld in een aantal militaire districten. Als commandant van een militair district treedt op een Bevelhebber in het Militair District.

De commandanten der garnizoenen welke in een militair district zijn gelegen, staan voor garnizoensangelegenheden onder de bevelen van den Bevelhebber in het Militair District. De taak van den Territoriaal Bevelhebber in Nederland en de onder zijn bevelen staande commandanten komt in hoofd-trekken overeen met die, welke vóór 1940 toekwam aan de Bevelhebbers in de Militaire Afdeelingen.

Elke Bevelhebber in een Militair District beschikt over een aantal compagnieën gezagstroepen, terwijl voorts in verschillende garnizoenen, garnizoensbrigades van de Koninklijke Marechaussee zullen worden opgericht. De compagnieën gezagstroepen zijn hoofdzakelijk gerecruteerd uit de voormalige Binnenlandsche Strijdkrachten. Als Territoriaal Bevelhebber in Nederland treedt op de Chef van den Staf van het Militair Gezag; plv. Territoriaal Bevelhebber in Nederland is de Kolonel van den Generalen Staf V. E. Nierstrasz.

X. Inspecteur der Genie.

De Inspecteur der Genie is o.m. belast met het toezicht op het beheer van alle militaire gebouwen en kunstwerken. Hiertoe staan te zijnen dienste 11 Eerst-aanwezend-Ingenieurs, die groepsgewijze zijn vereenigd in 2 Genie-commandementen. Inspecteur der Genie is de Gen.-majoor van den Gen. Staf J. J. C. P. Wilson.

Voorts staan onder bevelen van den Inspecteur van de Genie een Centraal Bouwbureau der Genie, een Centraal Inundatie-bureau en een Bureau Aanleg, Beheer en Onderhoud van Militaire Vliegvelden.

Het ligt in het voornemen de Inspectie der Genie op te heffen en de werkzaamheden te verdeelen over den Kwartiermeester Generaal en den Chef van den Generalen Staf.

XI. Inspecteur der Militaire Administratie.

De Inspecteur der Militaire Administratie beschikt o.m. over den Hoofdofficier-belast met de bijzondere betalingen en over 12 regionaal betaalmeeesters. Inspecteur der Militaire Administratie is de Kolonel van de Militaire Administratie G. Berghuys.

XII. Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Koninklijke Landmacht.

Tot den Geneeskundigen Dienst der Koninklijke Landmacht behooren o.m. 8 militaire hospitalen, terwijl voorts nog 2 herstellingsoorden zijn opgericht. De Militaire Pharmaceutische Dienst zal worden geplaatst onder de bevelen

van den Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Koninklijke Landmacht. Inspecteur van den Geneeskundigen Dienst der Koninklijke Landmacht is Generaal-Majoor Dr. F. Daubenton.

XIII. Commandant der Koninklijke Marechaussee.

Het wapen der Koninklijke Marechaussee wordt thans opnieuw opgericht. Als Commandant der Koninklijke Marechaussee is aangewezen de Kolonel der Koninklijke Marechaussee Mr. W. van den Hoek. De taak van het wapen is bepaald tot de verzorging der grensbewaking, de interne militaire politie en het verleenen van militairen bijstand.

Nadere bijzonderheden zullen in een afzonderlijk artikel worden verwerkt.

XIV. Hoofd Centraal Vrijwilligers Bureau.

De registratie en oproeping van oorlogsvrijwilligers is toevertrouwd aan het Centraal Vrijwilligers Bureau, dat beschikt over een aantal door het geheele land verspreide aanmeldingsbureaux voor oorlogsvrijwilligers.

XV. Hoofd Centraal Indeelings Bureau der Koninklijke Landmacht.

Het Hoofd Centraal Indeelings Bureau Koninklijke Landmacht was aanvankelijk belast met het indeelen van officieren, onderofficieren en oorlogsvrijwilligers. Het indeelen van officieren is thans wederom overgenomen door het Ministerie van Oorlog.

XVI. Directeur van den Topografischen Dienst.

Tijdens de bezettingsjaren is deze dienst naar Utrecht overgebracht. Een groot gedeelte van de outillage werd door de Duitschers afgevoerd. Met man en macht wordt gewerkt om den dienst in zijn ouden vorm te doen functionneeren.

XVII. Legerpredikant in Algemeenen Dienst en Hoofdaalmoezenier voor het Leger

In verband met de splitsing van het Departement van Defensie in de Ministeries van Oorlog en Marine, moesten voor het leger een afzonderlijke legerpredikant en hoofdaalmoezenier worden benoemd.

XVIII. Voorzitter van de Commissie Verantwoording Krijgsgevangen Officieren en Voorzitter van de Commissie Beoordeeling Officieren Bezet Gebied.

Aan deze autoriteiten is de zuivering van het beroeps- en reserve-officierenkorps toevertrouwd. Verschil wordt gemaakt tusschen de officieren, die in krijgsgevangenschap zijn geweest en dan ook beoordeeld worden door eerstgenoemde commissie en de officieren, die de bezettingsjaren in hun geheel in Nederland hebben doorgebracht. Deze vallen onder laatstgenoemde commissie.

XIX. Commissaris Generaal voor de Behartiging der Nederlandsche Economische Belangen in Duitsland.

XX. Hoofd van de Nederlandsche Missie bij de „Allied Control Council”.

Deze functionnarissen verrichten hun werkzaamheden ten behoeve van andere departementen van algemeen bestuur, doch ressorteeren in verband met het feit, dat het hun toegevoegd personeel gemilitariseerd is voor organisatie- en personeelsaangelegenheden onder den Minister van Oorlog.

Postadres Lichte Infanterie Bataljons in Indië

Het postadres van officieren, onderofficieren en minderen, ingedeeld bij een naar Nederlandsch Oost-Indië vertrokken Licht Infanterie Bataljon luidt:
Naam en rang, Legernummer, Onderdeel, Royal Netherlands Army, S.E.A.C. (South East Asia Command).

De verdediging van het vliegveld „Ockenburg” door de 22ste Depotcompagnie Bewakingstroepen op 10 Mei 1940

Bewerkt door A. T. C. OPSOMER, Luitenant-kolonel van den Generalen Staf, onder toezicht van wijlen den Generaal-Majoor N. Carstens, destijds Chef van het Krijgsgeschiedkundig Instituut.

I. INLEIDING

Op 20 April 1940 werden door den O.L.Z. aanwijzingen verstrekt voor de beveiliging van verschillende vliegparken en vliegvelden.

Voor het hulpvliegveld Ockenburg werd bij bevel van den O.L.Z. van 26 April 1940 bepaald, dat C.-I L.K. twee sectiën zware mitrailleurs zou aanwijzen voor de verdediging van dit vliegveld.

C.-I L.K. bestemde hiervoor twee sectiën zware mitrailleurs van R.Gr., welk regiment te Loosduinen legerde.

Op 3 Mei werd door den O.L.Z. de oprichting bevolen van Depotcompagnieën bewakingstroepen. Uit elk der Depotbataljons van de Depots Infanterie moest uit personeel, dat 3 maanden onder de wapenen was, in het tijdvak van 13 Mei tot 1 September één Depotcompagnie bewakingstroepen worden gevormd voor het verrichten van verschillende bewakingsdiensten in het binnenland.

De compagnieën moesten ongeveer van organieke samenstelling zijn, voorzien van 8 lt. mitrailleurs, terwijl bij iedere compagnie één sectie zware mitrailleurs moest worden ingedeeld.

Het meerendeel dezer compagnieën werden gesteld onder de bevelen van C.Vg.H. Tot de opdrachten behoorde o.a. de bewaking van het vliegveld Ockenburg over te nemen van C.-I L.K.

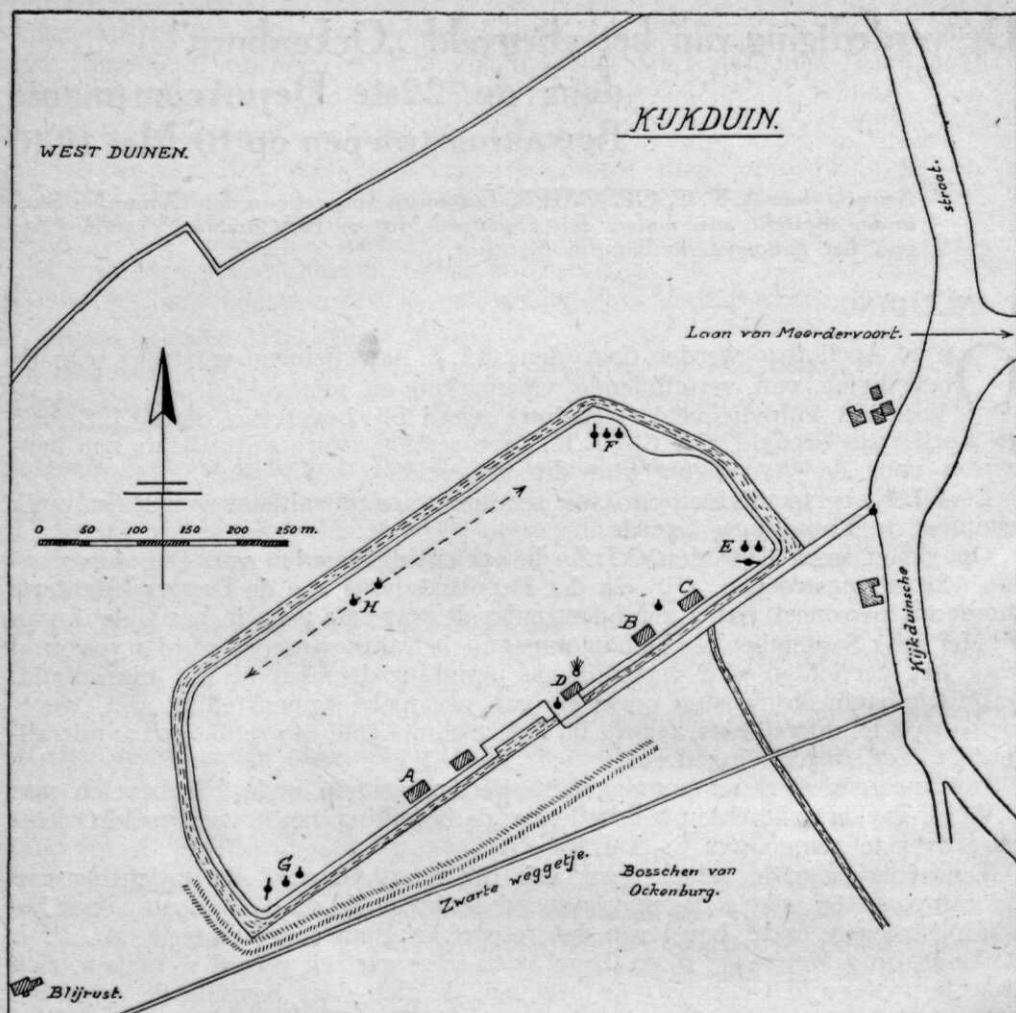
Tengevolge van de verscherping van den toestand werd de oprichting van de compagnieën enkele dagen vervroegd en kreeg de 22e Depotcompagnie bewakingstroepen, onder bevel van den reserve-kapitein der Infanterie Mr. P. J. A. Boot, op 7 Mei te ± 19.00 bevel zich voor vertrek gereed te maken, zich naar het vliegveld Ockenburg te begeven, de zich daar bevindende twee Sn. zware mitrailleurs van R.Gr. af te lossen en de bewaking van het vliegveld op zich te nemen.

De compagnie werd per trein van Leiden naar 's-Gravenhage vervoerd en vervolgens met bussen van de Westlandsche Stoomtram Maatschappij naar het vliegveld Ockenburg, waar zij op 8 Mei te ± 1.00 aankwam; onmiddellijk na aankomst werden de beide sectiën zware mitrailleurs van I-R.Gr. afgelost en de bewaking van het vliegveld overgenomen.

Op 8 Mei ontving C.-22 Depotcompagnie bewakingstroepen van C.-Westfront Vesting Holland het bevel voor de „verscherpte bewaking binnenland” (zie *bijlage I*).

De 22e Depotcompagnie bewakingstroepen was geformeerd uit 4-22 Dep. Bat. De organisatie was niet geheel overeenkomstig den brief van den O.L.Z. In totaal waren bij de compagnie slechts 6 lichte mitrailleurs ingedeeld, waarvan 2 bij de te Wassenaar gedetacheerde sectie (zie p. 6 bevel C.-W. front Vg. H.)¹⁾; zware mitrailleurs waren niet ingedeeld.

¹⁾ Deze sectie vertrok in den morgen van 9 Mei van Ockenburg naar Wassenaar.

Afb. 1.

De sterkte op het vliegveld Ockenburg bedroeg op 9 Mei : 1 kapitein, compagniescommandant, 2 luitenants en 1 vaandrig sectiecommandanten (res. 1e luitenant D. v. d. Sluijs, res. 1e luitenant F. Rodermond, vaandrig A. Gritter), 1 sergeant-majoor-administrateur, 1 sergeant-administrateur, 6 sergeanten, 3 korporaaals, 81 manschappen, 4 lt. mitrailleurs. Handgranaten ontbraken.

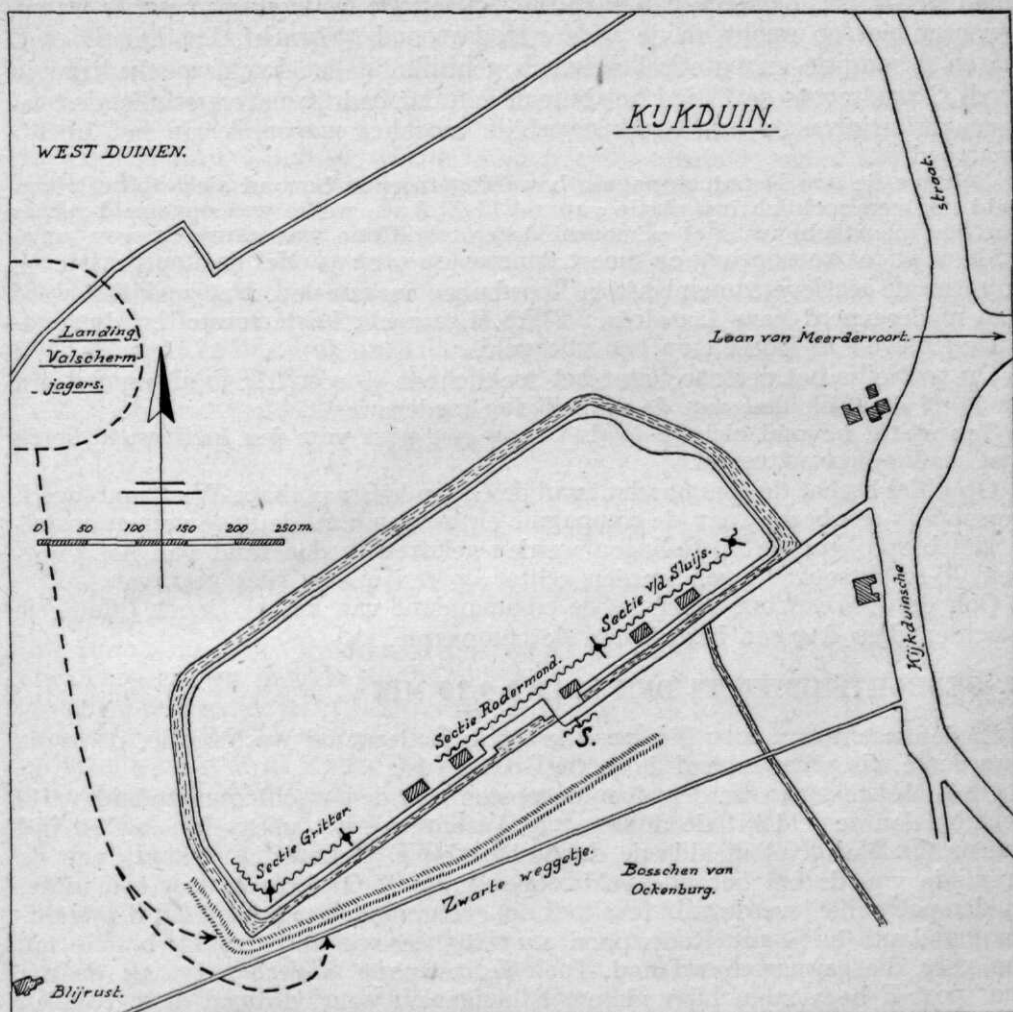
De dienst van de compagnie was als volgt geregeld : één sectie wachtdienst, één sectie piket en één sectie rust. Ingevolge nader ontvangen bevelen was dagelijks van 3.00 's morgens af de geheele compagnie strijdvaardig.

Drie der lichte mitrailleurs waren op drie hoeken van het vliegveld opgesteld.

De indeeling van de wachtsectie was als volgt (zie ook afb. 1) :

3 dubbelposten bij de 3 lichte mitrailleurs (E,F, G) ;

1 man post bij de poort (D) ;

Afb, 2.

2 man bewaking op het vliegveld van de daar opgestelde Nederlandsche vliegtuigen (H)¹⁾;

1 man post bij de munitie- en materieelloodsen (B, C);

1 man post op den naar het vliegveld leidenden kunstweg, nabij de Kijkduinschestraat.

Van de overige manschappen van de wachtsectie bevonden zich 4 man met den sectiecommandant en een sergeant in het wachtlokaal bij de poort (D), de overigen met een korporaal van aflossing in de loods A, waarin ook de commandopost van den compagniescommandant was gevestigd. In deze loods be-

¹⁾ Dit waren 5 Douglas-toestellen en 3 G 1-toestellen, die op 8 Mei door het Luchtvaartbedrijf van Soesterberg naar Ockenburg waren overgebracht. De Douglas-toestellen waren bestemd voor het depot luchtstrijdkrachten en waren bedrijfsvaardig, de G 1's waren niet bedrijfsvaardig. Van het luchtvaartbedrijf was hierbij aanwezig de 1e luitenant-vlieger H. C. Gautier.

vond zich voorts de sectie van vaandrig Gritter. De beide overige secties waren, wanneer niet op wacht, in de andere loodsen ondergebracht. Loodsen B en C waren als munitie- en materieelloodsen in gebruik bij het Luchtvaartbedrijf; in loods C was tevens gevestigd het bureau van dat bedrijf met verschillende telefoonansluitingen en een legeringsverblijf voor het personeel van het Luchtvaartbedrijf.

Béhalve de 22e Depotcompagnie bewakingstroepen bevond zich op het vliegveld nog een zoeklichtinstallatie van 1-VII Zl.A.tl., welke was opgesteld rechts van het poortgebouw. Het personeel dezer installatie was aanwezig van zonsopgang tot zonsopgang en moest daarna (op 9 en 10 Mei des morgens te $\pm$ 3.30) op de sectieverzamelplaats te Loosduinen verzamelen. Het zoeklicht werd dan medegevoerd naar Loosduinen (W.S.M.garage); luistertoestel en dynamowagen bleven in loodsen op het vliegveld.

Op 10 Mei is het personeel met het zoeklicht te $\pm$ 4.00 à 4.30 afgemarcheerd en heeft dan ook niet aan de verdediging medegewerkt.

Ten slotte bevond zich in loods C nog een post van den luchtwachtdienst met radio-ontvangtoestel.

Op 9 Mei bracht de commandant van de Groep 's-Gravenhage-Westfront-Vg.H. persoonlijk een bezoek aan de compagnie en werden o.m. de in te nemen opstellingen besproken. De opstellingen werden gekozen in den rand van het vliegveld. Gevechtsoptellingen werden echter op 9 Mei nog niet gegraven.

Ook de C.-Westfront-Vg.H. en de commandant van het II Depot Infanterie brachten dien dag een bezoek aan de compagnie.

II. GEBEURTENISSEN IN DEN NACHT 9/10 MEI

In den nacht van 9/10 Mei was de sectie Rodermond wachtsectie, de sectie Van der Sluijs piket en had de sectie Gritter rust.

Op 9 Mei te 23.40 werden door de posten aan den wachtcommandant witte lichtsignalen gemeld uit de duinen ten Westen van het vliegveld; korten tijd daarna (10 Mei 0.30) meldde de dubbelpost bij E geschuif en gekraak aan de overzijde van de om het vliegveld loopende sloot. Onderzoek door een uitgezonden patrouille leverde geen resultaat op, evenmin als het bezoek dat de wachtcommandant (luitenant Rodermond) na terugkeer van de patrouille bracht aan den post, die gewaarschuwd had. Toen de luitenant Rodermond zich daarna naar post F begaf nam hij wederom lichtsignalen waar, ditmaal door zwaaien met een roode lantaarn bij en tegen de ramen van een fabriek ten N.O. van het vliegveld bij de Laan van Meerdervoort. Een patrouille onder commando van sergeant Blok had evenmin resultaat. Deze patrouille ontmoette echter bij het snijpunt van den klinkerweg van het vliegveld met de Kijkduinestraat een auto, komende uit de richting 's-Gravenhage. Eén der inzittenden toonde een politiepenning en vroeg of alles was afgezet. Op het antwoord, dat de weg niet was afgezet, maar dat hier en daar militaire posten stonden, verdween de auto weer, vermoedelijk in de richting 's-Gravenhage.

Inmiddels was ook de Loosduinsche politie gewaarschuwd¹⁾. Een door deze uitgezonden motorpatrouille had evenmin resultaat.

Om $\pm$ 2.00 werd door den dubbelpost aan de Z.W. zijde van het vliegveld een schot gelost op gestalten, die hij meende te onderkennen aan de overzijde van de sloot. In verband met een en ander werd, nadat de commandant van

¹⁾ De militaire politie, waarmede telefonisch contact was gezocht, was niet te bereiken op dat oogenblik.

de piketsectie reeds ± 1.00 was gewekt, ook de piketsectie gealarmeerd en werd door deelen van de wachtsectie zoowel aan de N. en N.O. zijde, als aan de Z.W. zijde het terrein doorzocht. Bij het onderzoek aan de N. en N.O. zijde werd tevens gebruik gemaakt van het zoeklicht. Echter werd niets gevonden. Wel werden uit de richting Kijkduin wederom sterke, witte lichtsignalen waargenomen. Het detachement Kijkduin van de Res. Grenscompagnie Jagers werd onmiddellijk telefonisch gewaarschuwd en de commandant hiervan zegde patrouilleering langs de kust toe.

Nadat de commandant van de rustsectie reeds te ± 1.00 was gewekt, werd ook deze laatste sectie nog vóór 3.00 gealarmeerd. Om ± 3.00 had de geheele 22e Depotcompagnie bewakingstroepen zijn opstellingen ingenomen en wel de sectie v. d. Sluijs in hoofdzaak rechts van de poort, de sectie Rodermond tusschen de poort en de barak links daarvan en de sectie Gritter links van de barakken en aan de Zuidzijde van het vliegveld (*zie afb. 2*).

III. DE AANVAL OP HET VLEGVELD

Door de radio van den luchtwachtdienst werden in den loop van den nacht berichten ontvangen over groote golven Duitsche vliegtuigen, welke over ons land kwamen.

Te ± 4.00 werden ook boven Ockenburg vreemde vliegtuigen waargenomen op groote hoogte.

Te ruim 4.00 nam vaandrig Gritter waar, dat het vliegveld Ypenburg werd gebombardeerd en meldde dit onmiddellijk aan den compagniescommandant. Een ieder realiseerde zich thans, dat de oorlog was uitgebroken.

Nadat van het vliegveld af eenige luchtgevechten waren waargenomen, landden te ± 5.00 kort na elkaar een viertal Nederlandsche jachtvliegtuigen, welke in de luchtgevechten boven Ypenburg hun munitie hadden verschoten en tot dalen gedwongen waren. Het eerste vliegtuig werd door één der aan de N.O. zijde van het vliegveld opgestelde mitrailleurs niet als Nederlandsch vliegtuig onderkend en beschoten, gelukkig zonder schade aan te richten.

Vaandrig Gritter, die aan de Zuidzijde van het vliegveld wél de Nederlandsche onderscheidingsteekenen kon herkennen, kon het vuur tijdig doen staken.

Nadat de Nederlandsche vliegtuigen waren geland, werd de aan de Noordzijde van het vliegveld geïsoleerd opgestelde mitrailleur verplaatst en opgesteld bij de loodsen aan de Z.O.zijde.

Zeer kort na de landing van de Nederlandsche toestellen daalden Duitsche jachtvliegtuigen, welke mitrailleurvuur afgaven op de op het vliegveld staande Nederlandsche vliegtuigen.

Te 5.20 werden door een aantal transportvliegtuigen in de duinen ten W. van het vliegveld groote aantallen valschermjagers afgeworpen (*zie afb. 2*). De sectie Gritter opende hierop onmiddellijk het vuur en de vaandrig zond dadelijk een groep ter sterkte van 7 man onder bevel van sergeant J. A. Warner in die richting, ten einde tegen dezen vijand op te treden vóór deze gelegenheid zou hebben zich te organiseren, tevens om zijn eigen linker flank te beveiligen.

Lt.vlieger Gautier, van het Luchtvaartbedrijf, die zich eveneens op het vliegveld bevond, waarschuwde onverwijld telefonisch den C.-Lvd. (bericht te 5.30 ontvangen).

Lt.vlieger F. G. B. Droste, één der op het vliegveld gedaalde vliegers, spoedde zich onmiddellijk per rijwiel naar den commandopost van C.-R.Gr. te Loosduinen, ten einde dezen commandant in te lichten en zoo mogelijk versterking van

de bezetting te verkrijgen, ten einde het vliegveld te kunnen behouden. De overige gelande Nederlandsche vliegers begaven zich naar den commandopost van C.-V-2 Lv.R., dan wel meldden zich bij hun commandant in Rijswijk.

Inmiddels gingen vijandelijke jachtvliegtuigen door het vliegveld en de loodsen met mitrailleurvuur te bestoken.

Te 5.40 landden daarop eenige transportvliegtuigen, waarvan de bemanning onmiddellijk een hevig mitrailleurvuur opende op de bezetting van het vliegveld, welke bezetting eveneens uit de lucht voortdurend met mitrailleurvuur werd aangevallen. Niettegenstaande het kleine terrein landden de zware Duitse transporttoestellen goed, met zeer geringe tusschenruimte.

Dadelijk werd van deze landing door Lt.vlieger Gautier telefonisch bericht gezonden aan C.-Lvd. (5.45 aldaar ontvangen); daarna begaf deze officier zich per auto naar den cp. van C.-R.Gr. ten einde dien commandant van den toestand op de hoogte te stellen.

De bezetting van het vliegveld nam de landende toestellen terstond onder hevig vuur. Zij kon echter niet verhinderen, dat steeds meer vliegtuigen landden, zoodat ten slotte zeker 17 (andere berichten spreken van 25) toestellen op het veld stonden. Een der mitrailleurs van de sectie Gritter viel reeds na het eerste schot uit wegens hapering en niettegenstaande alle pogingen van den sergeant Kennedy, die, zonder acht te slaan op het zeer hevige vijandelijke vuur, rustig doorging te trachten om den mitrailleur weer te herstellen, gelukte het niet dezen weer schietvaardig te maken.

Kapitein Boot werd reeds spoedig aan de hand gewond, doch bleef de leiding der compagnie behouden.

Lang kon de weerstand echter niet worden volgehouden ten gevolge van het groote vuuroverwicht van den vijand. De mitrailleur van de sectie Van der Sluijs was intusschen ook uitgevallen. De bij E opgestelde mitrailleur schoot uitstekend en met succes, totdat tegen zeven uur de schutter (dpl. J. Zevenbergen) achter zijn mitrailleur sneuvelde en de helper zwaar werd gewond.

Te $\pm$ 6.30 besloot de compagniescommandant te trachten met de rest van de sectiën v. d. Sluijs en Rodermond terug te gaan naar den ten Z.O. van het vliegveld loopenden wal en daar opnieuw weerstand te bieden. De sectie Gritter, die zich links van de loodsen bevond, was niet te bereiken en zou ook niet door de poort kunnen komen.

Luitenant v. d. Sluijs nam met één groep van zijn sectie stelling langs de Zuidzijde van het pleintje tegenover den ingang van het vliegveld (*zie afb. 2*). Hier kon een uitbreken van den vijand eenigen tijd worden tegengegaan, waardoor de rest van het terugtrekkende gedeelte gelegenheid vond den wal te bereiken. Hierbij, dan wel kort na aankomst achter den wal, werd de kapitein Boot doodelijk gewond. Hij hield zich nog even staande, doch kort na aankomst achter den wal gaf hij zijn commando over aan den re luitenant Rodermond en overleed spoedig daarna.

Inmiddels was ook luitenant v. d. Sluijs gewond geraakt en waren de manschappen van de zich bij hem bevindende groep vrijwel allen buiten gevecht gesteld, zoodat achter den wal nog slechts een zevental tirailleurs van de sectiën v. d. Sluijs en Rodermond beschikbaar bleven. Van achter den wal werd een zwak vuur op den vijand onderhouden, doch dit kon niet beletten, dat de vijand verder opdrong en enkele Duitschers op eenige der in groot aantal in de vliegtuigen medegevoerde motorrijwielen er zelfs in slaagden per motor in de richting Laan v. Meerdervoort te rijden.

Toen de vijand steeds verder opdrong was dan ook de wal niet meer te hou-

den en gaf Luitenant Rodermond bevel tot den terugtocht. In het bosch van Ockenburg raakte de rest van de compagnie geheel uit elkaar.

Luitenant Rodermond sloot zich aan bij een inmiddels aan de Kijkduinschestraat ter hoogte van het Zwarte weggetje in stelling gekomen sectie zware mitrailleurs onder bevel van den Res. re luitenant Mr. J. L. Stieltjes, behoorende tot 1 M.C., welke compagnie uit Loosduinen was opgerukt naar het vliegveld ter ondersteuning van de bezetting.

Bij de sectie Gritter had zich intusschen het volgende afgespeeld. De door vaandrig Gritter tegen de valschermjagers ingezette groep kwam door gebrek aan overgangsmiddelen slechts met veel tijdverlies over de om het vliegveld loopende breede en diepe sloot; zij wist ook den wal aan de Zuid-Westzijde van het vliegveld te overschrijden en verder in het terrein door te dringen. Echter hadden de valschermjagers zich reeds verzameld en een opstelling ingenomen. Hier sneuvelde de groepscommandant, sergeant Warner, en werd de rest van de groep overmeesterd en gevangen genomen.

De sectie Gritter, die zich intusschen in schuttersputten had ingegraven, werd nu al spoedig gehinderd door vuur uit Zuid-Westelijke richting, waardoor ook een teruggaan niet meer mogelijk was.

Ondanks het heftige vijandelijke vuur wist de sectie nog stand te houden, totdat ook vuur in den rug werd ontvangen, vermoedelijk doordat valschermjagers den hoogen wal aan de Z.O.zijde van het vliegveld hadden bezet. Door dit vuur leed de sectie zware verliezen. Vrijwel tegelijkertijd begonnen de Duitschers de opstellingen ook met handgranaten te bestoken. Sergeant Kennedy bracht vaandrig Gritter op het denkbeeld om de in de nabijheid vallende handgranaten snel op te rapen en terug te werpen. Eenige keeren hebben beiden dit met succes gedaan. Kort daarop was de opstelling niet meer houdbaar en werd nog geprobeerd terug te gaan achter barak A. Hierbij werd sergeant Kennedy doodlijk, vaandrig Gritter zwaar gewond en de rest van de sectie buiten gevecht gesteld, waarmede de laatste weerstand van de 22e Depotcompagnie bewakingstroepen was gebroken. Het was toen $\pm$ 7.45. Vaandrig Gritter werd kort daarna gevangen genomen door de opdringende Duitschers.

Hij werd op het vliegveld gebracht en zou volgens mededeeling van de Duitschers per vliegtuig naar achteren worden vervoerd.

Over de verdere gebeurtenissen op het vliegveld deelt vaandrig Gritter in zijn verslag het volgende mede:

„Ik werd ook op het vliegveld zelf gebracht, totdat plotseling de Nederlandsche artillerie een zwaar vuur afgaf. Dit vuur had een schitterende uitwerking; zeer veel vijandelijke vliegtuigen gingen in vlammen op.

Alle Duitschers kregen toen bevel van het vliegveld af te gaan en zich aan de randen op te stellen.

Dit laatste werd door mij ten minste waargenomen.

Met veel moeite wist ik mij terug te sleepen naar mijn oorspronkelijke opstellingsplaats, omdat het levensgevaarlijk was om tusschen de brandende vliegtuigen (vooral de rondspattende brandende munitie) te blijven liggen.

Intusschen was de barak, waarnaast mijn opstellingsplaats was gelegen, ook in brand

geraakt en dikke, zwarte rookwolken trokken over mij heen. Ik trachtte met het gasmasker een verstikking te ontgaan. Dit was tengevolge van het doorschieten totaal onbruikbaar geworden.

Eén van de soldaten van de uitgezonden patrouille, de dpl. Rotgans, die had weten te ontkomen, rende, met nog slechts enkele natte kleedingstukken aan, langs mij heen en als bij toeval zag hij mij door die zware rookkolommen heen liggen.

Terstond kwam hij naar mij toe en bood aan mij uit mijn benarde positie te redden. Dit met gevaar voor eigen leven, omdat nog steeds artillerievuur werd afgegeven, met daartusschen vijandelijk mitrailleurvuur, over het vliegveld.

Ten gevolge van uitputting en bloedverlies was ik in een lethargischen toestand gekomen en wees zijn aanbod eerst van de hand. Hij was immers nog niet gewond en moest zichzelf maar redden.

Zonder op mijn woorden acht te slaan sleepte hij mij langs de achterzijde van de brandende barak in de richting van de poort.

Plotseling werd (eigen ?) flankerend vuur van zware mitrailleurs ontvangen uit de richting N.W. langs den weg die vanaf de groote kunstweg loopt naar het vliegveld.

Door den dpl. Rotgans werd op mijn aanwijzing met den meesten spoed een vuurdekking gegraven achter de betonnen voet van het aldaar aanwezige G.E.B.-gebouwtje.

In de onmiddellijke nabijheid hoorde ik gesteun; op enkele meters van ons af lag de sergeant Kennedy gewond door een schot in de borst.

Niettegenstaande het hevig onafgebroken zw. mitr.vuur, wist de dpl. Rotgans zich naar den gewonden Kennedy te bewegen en dezen met veel moeite naar onze dekking te slepen.

Met stukken linnen van zijn stukgescheurd hemd verbond de dpl. Rotgans de borstwond van Kennedy en mijn kniewond.

Weldra was de sergeant Kennedy overleden. Vermoedelijk had hij een schot door het hart gekregen.

Na een pauze in het zw. mitr.vuur trok de dpl. Rotgans mij door de breede sloot en trachtten wij aan het vuur te ontkomen door den hoogen wal die het vliegveld omgeeft, te bereiken.

Ons verblijf op het vliegveld was levensgevaarlijk, omdat wij en onder vijandelijk mitr.vuur en onder eigen vuur lagen.

Het doorschrijden van dit terrein (volkstuintjes) tot den hoogen wal, een afstand van ± 80 m heeft bijna 2 uur geduurd, ten gevolge van het heftige vuur en het zware transport van een gewonde.

Immers door het groote bloedverlies was ik in een staat van halve bewusteloosheid geraakt en niet in staat actief mee te helpen en moest mij beperken tot het geven van aanwijzingen.

Eindelijk op den hoogen wal aangekomen, werd ik opnieuw verbonden door een aldaar aanwezigen Duitschen Roode Kruissoldaat.

Hier lagen ook Duitse soldaten met machinegeweren in stelling, zoodat ik besloot om een andere plaats op te zoeken, omdat deze wapenen wel eens Nederlandsch vuur konden aantrekken.

Intusschen werd opnieuw door de eigen artillerie een vuur op het vliegveld afgegeven. Naar schatting was het toen ± 1 uur in de middag¹⁾ (mijn horloge was defect geraakt door het liggen in het water).

Een dekking werd gegraven in een van de volkstuinhuusjes, waar wij hebben gelegen totdat Rotgans, dien ik herhaaldelijk op onderzoek uitzond (immers het was niet uitgesloten, dat de Nederlandsche troepen vlakbij waren, afgaande op het soms zeer heftige en goedgerichte vuur) een Duitse Roode Kruissoldaat met een raderbrancard zag loopen en diens opmerkzaamheid trok.

Met den brancard werd ik weggereden over het z.g. „zwarte weggetje” waarbij ik ook langs het in elkaargezakte levenlooze lichaam van den C.C. den reserve-kapitein Boot kwam.

Bij aankomst in het veldlazeret, dat de Duitschers hadden ingericht in de eenige villa ter plaatse, werd ik onderzocht en opnieuw verbonden.

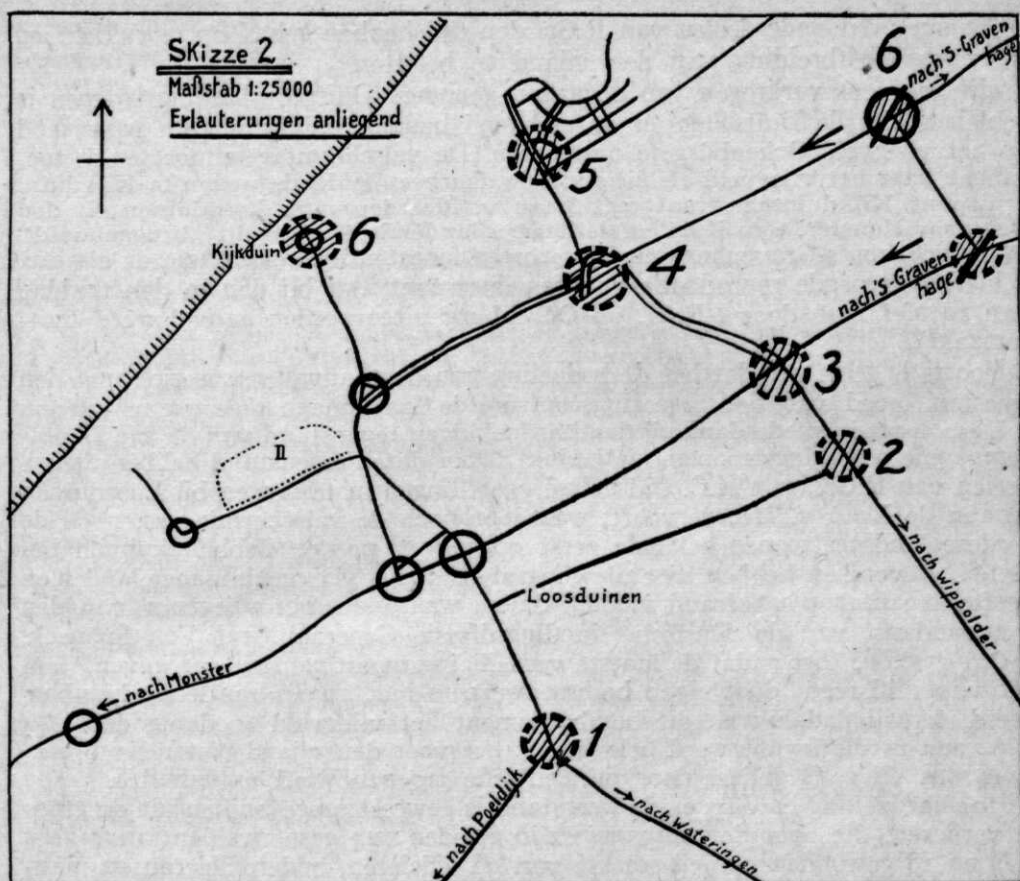
Hier heb ik gelegen, totdat een voorsectie van de Grenadiers ons ontzette en de verbinding met het Roode Kruis tot stand bracht.

Met één van de eerste Roode Kruis-auto's werd ik ten slotte afgevoerd naar het Roode Kruis hospitaal aan de Segbroeklaan.”

¹⁾ Het is vermoedelijk ± 11.00 geweest.

Luitenant Rodermond meldde zich, na met de sectie Stieltjes van 1 M.C. naar Loosduinen te zijn teruggekeerd, bij C.-R.Gr. en begaf zich vervolgens per auto naar C.-I Div. om rapport uit te brengen.

In den avond van 10 Mei kwam Luitenant Rodermond met de 19 overgebleven mannen van de compagnie bij zijn Bataljon terug, waarna zij op 11 Mei weder werden ingezet bij de gevechten tegen Valkenburg. Eenige andere manschappen zijn in Wateringen terecht gekomen en hebben nog deelgenomen aan het afslaan van den overval op het St.K. van C.-groep 's-Gravenhage West-front Vg.H. in den nacht van 11/12 Mei 1940.

Afb. 3. Reproductie van een op het vliegveld Ockenburg buit gemaakt Duitsch document.

Zu 22. Div. Abt. Ia Nr. 150/40 gKdos. v....

Anl. VI....

ERLÄUTERUNG ZUR SKIZZE DES LANDEPLATZES....

1. Die Skizze ist: zur Orientierung in Verbindung mit der Karte 1 : 50.000 bestimmt (Maßstab 1 : 25.000).
2. Die Kreise zeigen die Punkte, die durch Fallschirmjäger zu sichern sind, die gerissenen Kreise zeigen die Gegend der Sicherung durch erste landende Teile an.
3. Die eingezeichneten Sicherungen sind ein *Anhalt*. Die Sicherungen sind nach dem *Gelände* aufzustellen.

IV. SLOTBESCHOUWINGEN

De 22e Depotcompagnie bewakingstroepen zag zich wel gesteld voor een bijzonder zware taak. Met jonge depottroepen, die slechts drie maanden onder de wapenen waren, met slechts 4 lichte mitrailleurs en zonder handgranaten moest een aanval van een overmachtigen, zwaar bewapenden tegenstander worden tegengegaan.

De compagnie is er in geslaagd, dank zij haar hardnekkigen tegenstand, den vijand veel verliezen toe te brengen en zijn uitbreiding zóó lang te voorkomen

(± 2 uur), dat onderdeelen van R.Gr. den tijd hebben gehad op te rukken en de verdere uitbreiding van den vijand te beletten.

Uit gegevens verkregen van gevangen genomen Duitsche landingstroepen is gebleken, dat de Duitschers er op gerekend hadden weinig of geen weerstand op het vliegveld Ockenburg te ontmoeten. De valschermjagers moesten de toegangen naar het vliegveld afsluiten op de daarheen leidende wegen te Kijkduin, kruispunt Kijkduinschestraat met Laan v. Meerdervoort, Loosduinen en den weg naar Monster, terwijl de eerste daarna landende troepen dit „bruggehoofd” in de richting 's-Gravenhage en Wateringen moesten uitbreiden (zie de als afb. 3 hierbij gevoegde reproductie van een document, dat bij den in den middag van 10 Mei 1940 door I-R.Gr. op Ockenburg uitgevoerden aanval werd buitgemaakt).

Voorts is gebleken, dat het de bedoeling van den aanvaller was zich met den meesten spoed van het regeeringscentrum 's-Gravenhage meester te maken.

Deze opzet is, mede dank zij den hardnekkigen tegenstand van de 22e Depotcompagnie bewakingstroepen, niet gelukt. Door dezen tegenstand hebben onderdeelen van R.Gr. en 1 M.C. tijd gehad opstellingen in te nemen bij Loosduinen en aan de Laan v. Meerdervoort, waardoor noch de valschermjagers, noch de verdere landingstroepen zelfs de eerst opgegeven punten hebben kunnen bezetten. Bovendien hebben niet alle vliegtuigen op het vliegveld kunnen landen en heeft een aantal op het strand moeten dalen, waaronder het vliegtuig van den commandant van de Deutsche landingsdivisie Generaal Graf Von Sponeck.

Om ± 8.00, kort nadat de laatste verdediging moest worden opgegeven, kon het vliegveld reeds door eigen bommenwerpers met succes worden gebombardeerd, terwijl dadelijk na dit bombardement het vliegveld zoodanig door 1-2 R.A. met artillerievuur werd belegd, dat het voor den vijand niet meer bruikbaar was en zelfs geheel door de Deutsche troepen werd ontruimd¹⁾.

Hoe hardnekkig en dapper de weerstand is geweest moge blijken uit de groote verliezen, die door de compagnie zijn geleden: 24 gesneuvelden (zie *bijlage II*) en 18 gewonden op een sterkte van 96 officieren, onderofficieren en manschappen. De 22e Depotcompagnie bewakingstroepen is hierdoor een der allerswaarst getroffen compagnieën van het geheele leger.

Bij de verdediging van het vliegveld Ockenburg zijn van de 22e Depotcompagnie bewakingstroepen gesneuveld of aan de bekomen verwondingen overleden:

Reserve-kapitein Mr. P. J. A. BOOT, Commandant der compagnie.	Dpl. soldaat J. VAN DER KOLK.
Sergeant J. H. KENNEDY.	„ „ A. B. VAN RIET.
Dpl. sergeant J. A. WARNER.	„ „ A. SPRUIT.
Dpl. korporaal A. D. JOOSTEN.	„ „ L. VALK.
„ soldaat L. VAN ASPEREN.	„ „ J. VAN VARK.
„ „ J. J. BEERMAN.	„ „ F. A. VELDERHOF.
„ „ J. VAN DEN BERGE.	„ „ A. VERBAAS.
„ „ P. VAN DEN ENGEL.	„ „ P. J. VERWEIJEN.
„ „ W. A. FLORIS.	„ „ A. VAN DER VORST.
„ „ J. P. GOUTZIERS.	„ „ J. VRIJDAG.
„ „ J. M. VAN HUNEN.	„ „ J. A. DE WIT.
„ „ C. VAN KEULEN.	„ „ J. ZEVENBERGEN.

De namen van de gesneuvelden zijn vermeld op het monument bij de Haagsche Schouw.

Eere zij hun nagedachtenis!

¹⁾ Bovendien werd het vliegveld onder vuur genomen door 47 Bt. 6 veld en 47 C.Mr.

AFSCHRIFT

Commandant Westfront
Vesting Holland

Sectie 1. 1
Nr. 13 B

BIJLAGE I

Exemplaar nr. 5
St. K. 8 Mei 1940

GEHEIM

MAG ALLEEN KOMEN IN HANDEN VAN OFFICIEREN

Bevel voor de „verscherpte bewaking binnenland” voor de groep 's-Gravenhage met uitzondering van het kantonement 's-Gravenhage.

1. Na ontvangst van het bevel „verscherpte bewaking binnenland in stellen” tot het bevel „normale bewaking binnenland in stellen” is onder de bevelen van C.-groep 's-Gravenhage gesteld:
22 Depotcompagnie bewakingstroepen (min één sectie).
2. **Taak**
Bezet met drie sectiën het vliegveld Ockenburg en belet dat buitenlandsche vliegtuigen aldaar landen, dan wel, na geland te zijn, zich ontwikkelen en uitbreiden.
3. **Graad van strijdvaardigheid**
Zoolang door mij niet anders wordt bevolen, moeten de bewakingsdiensten zoodanig worden geregeld, dat een ieder per dag gedurende ten minste 7 achtereenvolgende uren rust geniet. Personeel, hetwelk geen patrouille-, wacht-, piket- of postdienst verricht, rust in de kwartieren.
4. **Legering, verpleging en geneeskundige verzorging**
Geschiedt door de zorg van den C.-groep 's-Gravenhage, eventueel in overleg met den betrokken depot-commandant.
5. **Berichten**
Ik verwacht bericht zoodra de opstelling is ingenomen, alsmede plaats van de cp. van den C.-Depotcompagnie bewakingsstroepen en telefoonnummer.
6. **Hergroepering**
(Dit punt komt na de eerste maal ontvangstbevel „normale bewaking binnenland in stellen” te vervallen).
Desectie van 22 Depotcompagnie bewakingsstroepen zal zich op 9 Mei naar de telefooncentrale „de Kieviet” te Wassenaar begeven en zich daar om 10.00 melden. (Zie bevel Nr. 14 B.).

De C.-Westfront Vg. H.
De Kolonel
w.g. Dr. G. J. DE GROOT

Aan

C.-Gr. 's-Gravenhage ex. nr. 3 en 4 ter uitvoering.
C.-22 depotcomp. bew. tr. 5   "   "
C.-Vg. H.   ex. nr. 6   "   "
C.-Gr. Leiden   "   " 7   "   " } ter inlichting.
C.-II Dep. Inf. ex. nr. 8 en 9

BERICHT

DE MILITAIRE SPECTATOR wordt als Officieel Orgaan van het Ministerie van Oorlog, van dit nummer af, vanwege het Ministerie gezonden aan alle beroepsofficieren, die zijn ingedeeld en aan alle reserve-officieren, die onder de wapenen zijn. De uitgever, Moorman's Periodieke Pers, Bezuidenhout 9, Den Haag, heeft dit meegedeeld aan allen, die op dit blad geabonneerd waren, toen de verschijning onder de Duitsche bezetting verboden werd. Bij die mededeeling is een ongefrankeerd te verzenden kaart gevoegd, waarop te berichten, of men behoort tot bovengenoemde categoriën, die het blad vanwege het Ministerie ontvangen. Ten einde de abonnementen-administratie hiermede in overeenstemming te brengen, wordt verzocht die kaart onverwijld ingevuld terug te zenden.

NIEUWS

VAN DE MAAND

25 September 1945—25 October 1945

De opzet van deze rubriek is U maandelijks een beeld te geven van verplaatsingen van onderdelen, commandowisselingen, veranderingen in de bevels-verhoudingen, oprichting of opheffing van onderdelen en andere belangrijke gebeurtenissen die bij de Koninklijke Landmacht hebben plaatsgehad.

Als uitgangstoestand kan genomen worden de toestand zooals deze is neergelegd in de adreslijst, van 21 September 1945, welke aan alle onderdelen der Koninklijke Landmacht is toegezonden.

I. TROEPEN ONDER DE BEVELEN VAN DEN WAARNEMEND BEVELHEBBER DER NEDERLANDSCHE STRIJDKRACHTEN

Van de lichte infanteriebataljons, waarvan verscheidene in deze periode zijn opgericht, zijn binnen Nederland verplaatst:

I - 2 R.I. van Oosterhout naar Bergen op Zoom, Markiezenhof.

II - 5 R.I. van het kamp te Hulten naar de Isabellakazerne te 's-Hertogenbosch.

I - 6 R.I. van de Frederik Hendrikazerne te Vught naar de op korten afstand daarvan gelegen Isabellekazerne te 's-Hertogenbosch.

II - 7 R.I. van Amsterdam naar Ermelo.

I - 10 R.I. van Steenwijk naar Scheveningen, Nieuwe Duinweg 6—14.

I - 13 R.I. van Harskamp naar Valkenburg (L.).

I - 14 R.I. van Hilversum naar Harskamp.

Staf-regiment Stoottroepen van 's-Hertogenbosch naar Weert, hotel Germania, terwijl II-Stoottroepen uit Elzen (Dl.) naar Steenwijk ging.

Nadat in de maand September II-13 R.I., II-14 R.I., I- en III-Stoottroepen naar Engeland vertrokken met bestemming Nederlandsch-Indië, (waarheen deze bataljons thans reeds zijn ingescheept), gingen medio October ook I-R.J., II-6 R.I., I-8 R.I. en I-11 R.I. naar Engeland met gelijke bestemming.

IV-Stoottroepen, I-3 R.I., I-9 R.I. en I-12 R.I. zullen spoedig volgen.

Voor het noodzakelijke contact tusschen den Minister van Oorlog en deze troepen is aangewezen de HOOFDVERBINDINGSOFFICIER DER KONINKLIJKE LANDMACHT IN NEDERLANDSCH-INDIE, die, met zijn staf, zijn bestemming spoedig zal volgen.

Opgericht zijn het DEPOT GENIETROEPEN te Gorinchem en het 6e INFANTERIE-DEPOT te Bloemendaal (Wildhoef).

De kaderschool te Utrecht verhuisde naar Harderwijk, kamp Kranenburg-Noord en kreeg dienovereenkomstig den naam KADER-SCHOOL HARDERWIJK.

In de school Verbindingsstroepen te 's-Gravenhage zijn thans ook opgenomen de twee „Opsporingsdetachementen Verbindingsmaterieel” destijds in Duitschland, resp. te Hamburg en Minden, en de, van het Militair Gezag afkomstige radio-verbindingseenheid de V.H.F. Section (Very High Frequency Section).

In de IIe PIONIERGROEP vond nog een tweetal mutaties plaats:

de 10e compagnie Pioniers vertrok van Tilburg naar Hoek van Holland

de 12e compagnie Pioniers vertrok van 's-Hertogenbosch naar de Oranje Nassaukazerne in Amsterdam.

In de GENIEGROEP verhuisden:

de 1e compagnie Genietroepen van Schijndel naar Brèda

de 3e compagnie Genietroepen van Hoek van Holland naar Eindhoven

de 4e compagnie Genietroepen van Hoek van Holland naar Vught.

De MIJNOPRUIMINGSDIENST is uitgegroeid tot een groot onderdeel, gezien het aantal onder C.-13 R.I. geplaatste, Deutsche werkrachten, dat met het opruimen van mijnen is belast.

Nederlandsche onderdeelen, betrokken bij bedoelde werkzaamheden, zijn I-1 R.I., I-2 R.I., II-8 R.I., de Opruimings- en Bergingscompagnie, de 1e, 5e en 6e Pioniercompagnie.

Van de overige onderdeelen onder bevelen van den wnd. B.N.S. is nog te vermelden, dat de 1e Rijdende Wasch- en badinrichting te Muiderberg op 1 October naar Engeland is vertrokken.

Het Centraal Censuur Bureau Ned. Afd. ging op 27/9 naar Lage (Distr. Lippe).

Op grond van een Ministerieele Beschikking is het Commissariaat-Generaal voor de Nederlandsche Economische Belangen in Duitschland met ingang van 1 October 1945 onder de rechtstreeksche bevelen van den Minister van Oorlog geplaatst.

II. CENTRALE INTENDANCE EN CANTINEDIENST

Het personeel van den zoo belangrijken C.I.C.D. (Centralen Intendance- en Cantedienst) is ondergebracht in *Compagnien Intendancetroepen*. De oorspronkelijk bestaande 6 compagnien zijn nu gereorganiseerd, terwijl een aantal nieuwe compagnien zijn opgericht. Om verwarring te voorkomen zijn de nummers van de oorspronkelijke compagnien in het algemeen niet gehandhaafd, zoodat begonnen is met nr. 7. Thans bestaan dus:

4e Compagnie Intendancetroepen
Apeldoorn Hoofdstraat 21

- 7e Compagnie Intendancetroepen
Rotterdam Aelbr. Engelmanstraat 17
- 8e Compagnie Intendancetroepen
Rotterdam Wilton-Feijenoord
- 10e Compagnie Intendancetroepen
Schiedam Schiedamsche dijk
- 11e Compagnie Intendancetroepen
IJsselmonde Gemeentehuis
- 12e Compagnie Intendancetroepen
Woerden Centr. magazijn voor kleding
en uitrusting
- 14e Compagnie Intendancetroepen
Amersfoort Utrechtsche weg 323
- 15e Compagnie Intendancetroepen
Rotterdam Aelbr. Engelmanstraat 17
- 17e Compagnie Intendancetroepen
Rotterdam Aelbr. Engelmanstraat 17
- 18e Compagnie Intendancetroepen
Enschede Spinnerij Osterveld
- 19e Compagnie Intendancetroepen
Princenhage Politiepost (gaat naar Breda
K.M.A.)
- 20e Compagnie Intendancetroepen
Tilburg Hoogeveschestraat 124
- 21e Compagnie Intendancetroepen
's-Gravenhage Nieuwe Alexanderkazerne
- 22e Compagnie Intendancetroepen
Princenhage Politiepost
- 23e Compagnie Intendancetroepen
Rotterdam Doklaan 20
- 24e Compagnie Intendancetroepen
's-Gravenhage Fruitweg 28
- 25e Compagnie Intendancetroepen
Assen Wilhelminakazerne
- 26e Compagnie Intendancetroepen
Rotterdam Sikkelsestraat.
- het geheel overkoepeld door den Korpscommandant, onder wien eveneens nog ressorteert de 3e Compagnie Militaire Politie te Rotterdam, welke uitsluitend is bestemd voor de bewaking van objecten van den C.I.C.D.

Medio September zijn op grond van een Ministerieele Beschikking ook het *Korps Aan- en Afvoertroepen* met uitzondering van het depot (oorspronkelijk onder den B.N.S.) en het *1e Autobataljon M.G.* (ook wel genoemd B2 Autobataljon naar den naam van het gebied waarin dit bataljon opereerde) te Haarlem (Ripperdakazerne) onder bevelen van den Hoofdintendant geplaatst.

In het korps Aan- en Afvoertroepen vonden nog de volgende wijzigingen plaats:
de Korpsstaf vertrok van 's-Gravenhage naar Tilburg,
de 1e Compagnie vertrok van Breda naar Zwolle, Hortensiastraat, De Costaschool.

III. GEZAGSTROEPEN

Over het korps Gezagstroepen onder bevel van den *Territoriaal Bevelhebber in Nederland* worden de volgende gegevens medegedeeld:

Op 1 October j.l. zijn opgericht:
het Troependetachment van den Staf van den T.B.N. te 's-Gravenhage.

In de IIe MILITAIRE AFDEELING in het *District 's-Gravenhage*.

de 1e t/m 8e Compagnie Gezagstroepen, allen te 's-Gravenhage:

In het *District te Rotterdam* [

- de 1e Comp. Gezagstroepen te Rotterdam
- de 2e " " " "
- de 3e " " " "
- de 4e " " " Schiedam
- de 5e " " " Hoek van Holland
- de 6e " " " Rotterdam
- de 7e " " " "
- de 8e " " " Strijen
- de 9e " " " Oud-Beerland
- de 10e " " " Brielle
- de 11e " " " Dirksland
- de 12e " " " Puttershoek
- de 13e " " " Rotterdam
- de 14e " " " Berkel
- de 15e " " " Gorinchem
- de 16e " " " "

In de IVE MILITAIRE AFDEELING in het *District Vollenhove*:

de 6e Compagnie Gezagstroepen te Zwolle.

In de IE MILITAIRE AFDEELING in het *District Amsterdam-West*:

de 6e t/m 9e Compagnie Gezagstroepen te Amsterdam;

in het *District Amsterdam-Oost*:

de 7e, 8e en 9e Compagnie Gezagstroepen te Amsterdam.

Op 8 October:

in de IVE MILITAIRE AFDEELING in het *District Salland*:

de 1e en 2e Compagnie Gezagstroepen te Ommen.

In de IE MILITAIRE AFDEELING in het *District Noord-Holland-Noord*:

de 5e Compagnie Gezagstroepen op Texel.

Op 10 October:

in de VE MILITAIRE AFDEELING in het *District Groningen*:

- de 2e Comp. Gezagstroepen te Sellingerbeetse
- de 3e " " " Farmsum
- de 5e " " " Veendam
- de 8e en 9e Compagnie Gezagstroepen te Groningen

Een 25-tal GEZAGSCOMPAGNIËN MILITAIR GEZAG, allen in de Zuidelijke provincies gelegerd, werden op 16 October onder de bevelen van den T.B.N. gesteld.

Op 10 October ging het commando over het Garnizoen 's-Gravenhage over van C.-Kon. Ned. Brigade Prinses Irene op Korpscommandant-Staf M.G. Het adres van het garnizoensbureau is: 's-Gravenhage, Carel van Bijlandtlaan 30 B.P.M. gebouw kamer 279.

Uit de Legerorders

L.O. 1945. Nr. 11. — Militaire groet.

Negende opgave van wijzigingen in het Reglement op den Inwendigen Dienst der Koninklijke Landmacht, vastgesteld bij beschikking van den Minister van Oorlog van 31 Mei, 1945; Afd. I (S 2), nr. 15. Bij deze wijziging is bepaald, dat de militaire groet slechts wordt gebracht aan officieren en voorzoover het officieren onderling betreft aan officieren van hooger rang.

Buiten het bepaalde in L.O. 1945 Nr. 11, wordt er echter op gewezen, dat het van oudsher gebruikelijk is, dat ook officieren van gelijken rang elkander groeten.

L.O. 1945. Nrs. 12, 13 en 14. — Demobilisatieregeling.

Ministerieele kennisgeving van 13 Juni 1945. Afd. I N., no. 82, waarbij is vastgesteld, dat alle militairen van de Koninklijke Landmacht, die op 6 Juni 1944 in werkelijken dienst waren en bovendien degenen, die later in dienst gekomen zijn, voor zoover hun laatste woonplaats voor opkomst in werkelijken dienst buiten Nederland is gelegen, voor demobilisatie in aanmerking komen. Onder deze bepaling vallen niet zij die een verbandacte hebben geteekend, anders dan op voet van gewoone dienstplichtige, of nog gebonden zijn door een verklaring, die zij vóór aanvang van een officiersopleiding bij een O.C.T.U. hebben afgelegd, zoomede zij, die deel uit maken van het beroepspersoneel.

Voorts bevat de legerorder uitvoeringsbepalingen.

Ministerieele kennisgevingen van 14 Augustus 1945. Afd. III D. (Bureau L.N.), no. 75 en 76 betreffende op de in L.O. 1945 no. 12 opgenomen demobilisatieregeling.

L.O. 1945. Nr. 15. Oprichting Compagnieën Gezagstroepen.

Ministerieele Beschikking van 19 Juli 1945. Ite Afd., Bw. 3, Nr. 3.

De Minister van Oorlog, Overwegende: dat het verband der Binnenlandsche Strijdkrachten per 8 Augustus afloopt en het noodzakelijk is na dien datum over troepen te kunnen beschikken, die in voorkomend geval militairen bijstand kunnen verleen en bewakingsopdrachten kunnen vervullen; — Besluit:

1. Er wordt opgericht een door den Minister van Oorlog te bepalen aantal Compagnieën Gezagstroepen, deel uitmakende van de Koninklijke Landmacht.

2. Er wordt ingesteld een Territoriaal Bevelhebberschap in Nederland.

Als Territoriaal Bevelhebber in Nederland wordt door den Minister van Oorlog een opperofficier benoemd. Hij wordt bijgestaan door een Staf.

3. Er worden ingesteld vier Militaire Afdeelingen, waarvan de grenzen door den Minister van Oorlog worden bepaald.

Als Bevelhebbers in de Militaire Afdeelingen worden door den Minister van Oorlog hoofdofficiëren in den rang van Kolonel benoemd. Zij worden bijgestaan door een Staf.

4. De Militaire Afdeelingen bestaan uit een, nader door den Minister van Oorlog te bepalen, aantal Militaire Districten.

Als Bevelhebbers in de Militaire Districten worden door den Minister van Oorlog hoofdofficiëren in den rang van Luitenant-Kolonel of Majoor benoemd.

Zij worden bijgestaan door een Staf.

5. De Bevelhebbers in de Militaire Districten zijn voor de vervulling van hun taak verantwoordelijk aan den Bevelhebber in de Militaire Afdeeling, waartoe hun District behoort, die op zijn beurt verantwoordelijk is aan den Territoriaal Bevelhebber in Nederland. Laatstgenoemde is verantwoordelijk aan den M. v. O.

6. De Compagnieën Gezagstroepen worden door den Territoriaal Bevelhebber in Nederland onder de bevelen geplaatst van de Bevelhebbers in de Militaire Afdeelingen, en door dezen gesteld onder de bevelen van de Bevelhebbers in de Militaire Districten.

Laatstgenoemden treden op als Korpscommandanten.

7. Voor wat betreft Garnizoensangelegenheden treedt de Bevelhebber in het Militaire District op als directe Chef der, in zijn District aanwezige, Garnizoenscommandanten.

8. De organisatie van een Compagnie Gezagstroepen, zoomede de organisatie van de Staven der onder 2, 3 en 4 bedoelde bevelhebbers wordt door den M. v. O. vastgesteld.

9. Voor de onder 8 bedoelde Staven en voor de Compagnieën Gezagstroepen worden bestemd:

a. door den Minister van Oorlog aan te wijzen beroepsofficieren en beroepsonderofficiëren der Koninklijke Landmacht;

b. door den Minister van Oorlog aan te wijzen reserve-officiëren en reserve-onderofficiëren der Koninklijke Landmacht;

c. leden der Binnenlandsche Strijdkrachten, die zich hiertoe vrijwillig verbinden. Zij, die als oorlogsvrijwilliger zijn geregistreerd, komen niet in aanmerking voor indeeling bij de Gezagstroepen.

d. Voor zoover noodig zullen voor aanvulling van deze categorieën nadere regelingen door den Minister van Oorlog worden vastgesteld.

10. De Territoriale Bevelhebber in Nederland, de Bevelhebbers in de Militaire Afdeelingen en de Bevelhebbers in de Militaire Districten ontvangen van den Minister van Oorlog een instructie.

11. Met de oprichting der onder 1 t/m 4 bedoelde Compagnieën en Staven is belast de Territoriale Bevelhebber in Nederland.

**L.O. 1945. Nr. 18. — Instelling „Bureau ver-
loven aan militairen”**

*Ministerieele beschikking van 3 September 1945,
VIIde Afdeling, Nr. 207*

1. Met ingang van 17 September 1945 wordt bij het Departement van Oorlog, als onderdeel van de VIIde Afdeling, ingesteld een „Bureau verloven aan militairen”.

2. Dit bureau is belast met de behandeling van de verzoeken om klein verlof (studie-, zakenverlof, enz.), groot verlof, vrijstelling van opkomst of van verblijf in werkelijken dienst, uitstel van opkomst, verbreking van een aangegaan dienstverband, zoowel wanneer het geldt oorlogsvrijwilligers en vrijwilligers op den voet van gewoon dienstplichtige als indien het betreft dienstplichtigen of reservepersoneel.

3. Korpscommandanten hebben de bevoegdheid aan het onder 2 bedoelde personeel, uitgezonderd reserve-officieren, tot een maximum van 30 dagen in een tijdvak van 12 maanden klein verlof voor zaken of andere belangen te verleen, uitsluitend voor verblijf binnenslands. Van alle op deze wijze verleende verloven moet opgave geschieden aan het Departement (Bureau verloven aan militairen).

4. Voor verloven van langeren duur dan 30 dagen, alsmede voor verloven aan reserve-officieren, moet langs den hiërarchieken weg een verzoek, in tweevoud, aan den Minister van Oorlog worden gericht, hetwelk, voorzien van de adviezen der onderscheidene commandanten, zoo spoedig mogelijk aan het Departement moet worden ingezonden. Bij afwijzende adviezen dient te worden vermeld welke dienstbelangen zich tegen inwilliging verzetten.

5. Op overeenkomstige wijze moet worden gehandeld met de overige verzoeken, als bedoeld in het tweede lid.

L.O. 1945. Nr. 20. — Uniformcommissie

*Ministerieele beschikking van 13 September 1945,
IIe Afd., bur. 3, Nr. 113*

De Minister van Oorlog,
Overwegende,
de wenschelijkheid te beschikken over een orgaan, dat hem kan adviseeren in zake aangelegenheden betreffende de uniformen en tenuen der Koninklijke Landmacht;

Bepaalt:

1. Onder dagteekening dezes wordt ingesteld de „Commissie van advies in zake aangelegenheden betreffende de uniformen en tenuen der Koninklijke Landmacht”.

Deze Commissie is samengesteld uit een voorzitter en vier leden en wordt aangeduid als „uniformcommissie”.

2. In de „uniformcommissie” zullen zitting nemen:

als voorzitter,
de kolonel der artillerie A. C. de Ruijter van Steveninck;

als leden:

de kapitein-intendant J. A. van Boven;
de kapitein der genie H. T. J. M. Lohmeijer;
de kapitein van den generalen staf P. Forbes
Wels;
de kapitein der infanterie J. J. Wijnsouw.

3. De „uniformcommissie” ontvangt een instructie, als vastgelegd in bijlage I van deze beschikking.

4. Deze beschikking wordt opgenomen in de Legerorders.

Bijlage I van den beschikking.

Instructie voor de Commissie Uniformen en Tenuen

1. De Commissie staat als zoodanig rechtstreeks onder de bevelen van den Minister van Oorlog en zetelt te 's-Gravenhage in het gebouw van het Departement van Oorlog.

2. De Commissie is in het algemeen belast met het uitbrengen van adviezen in zake de, haar door den Minister van Oorlog voorgelegde, aangelegenheden betreffende de uniformen en tenuen der Koninklijke Landmacht en in het bijzonder met het in ontwerp samenstellen van een nieuw boekwerk „Beschrijving van de uniformen en de tenuen van de Koninklijke Landmacht”.

3. De Commissie is bevoegd den Minister van Oorlog ook ongevraagd van advies te dienen en voorstellen aan te bieden nopens de onder 2 bedoelde aangelegenheden.

4. De Commissie zendt haar adviezen en voorstellen aan den Minister van Oorlog.

5. De Commissie is bevoegd briefwisseling te voeren met alle autoriteiten en commandanten van de Koninklijke Landmacht.

6. De Commissie kan zich binnenslands naar de plaatsen begeven, waar zij voor de uitoefening van haar taak tijdelijk moet vertoeven.

L.O. 1945. Nr. 21. — Instructie kleedingcoupons.

Ministerieele Kennisgeving van 18 September 1945, VIe Afdeling, Nr. 47

Ter kennis van de Koninklijke Landmacht wordt gebracht, dat door den Intendant der Koninklijke Landmacht in Engeland, onder datum van 21 Augustus 1945, de volgende „Instructie kleedingcoupons” is uitgevaardigd, waardoor alle voordien ter zake gemaakte instructies en bepalingen zijn vervallen.

Instructie Kleedingcoupon

(Brief van W.O. 7.5.45, Nr. 54/Gen/9496/mil en W.O. 21.7.45, Nr. 9519/Mil.)

A. *Eerste uitgifte (226 plus 38) Initial Issue.*

1. Officieren behoorende tot B.E.M. en K.N.I.L., worden door resp. B.E.M. en K.N.I.L. zelf verzorgd.

2. Officieren, ingedeeld bij het Detachement London, dienen een in viervoud, in de Engelsche

taal gesteld verzoek te richten aan den Intendant Groot-Brittanië (d.t.v. den Commandant Detachement Londen), waarin zij vragen bij wijze van uitzondering voor uitreiking van kleedingcoupons in aanmerking te mogen komen.

In deze aanvraag moeten zij vermelden :

- a. datum van aankomst in Engeland,
- b. datum van benoeming tot officier.
- c. waar ingedeeld, en in welke functie te werk gesteld,
- d. vermoedelijke duur van verblijf in Engeland.

B. *Maintenance Coupons*. (76 of *proportioneel gedeelte*).

Deze worden een jaar na eerste uitgifte (sub A) op aanvraag verstrekt aan officieren, die voor 8 Mei 1945 in functie waren in het Vereenigd Koninkrijk en de functie op het oogenblik der aanvraag aldaar nog vervullen.

C. *Leave Coupons*. (20).

Deze worden eenmaal per jaar, bij verblijf met verlof of voor dienst in het Vereenigd Koninkrijk, verstrekt aan officieren ingedeeld bij :

1. Koninklijke Nederlandsche Brigade „Prin-ses Irene”,
2. Staf Bevelhebber Nederlandsche Strijd-krachten (B.N.S.),
3. Intendance en Cantine Dienst Nederland, ingedeeld bij de 21st. Army Group, onder voorwaarde dat zij :
  - a. werden benoemd voor D-day (6 Juni 1944),
  - b. op of voor dien datum in het Vereenigd Koninkrijk waren ingedeeld,
  - c. een bewijs overleggen van hun Commandant, waaruit blijkt, dat zij geen „Leave Coupons” op het Continent hebben ontvangen.

L.O. 1945. Nr. 22. — Uniformverbod

Ministerieele Beschikking van 19 September 1945, IIe Afdeling, Bur. 4, Nr. 181

Ter kennis wordt gebracht, de verordening Militair Uniformverbod van den Chef van den Staf Militair Gezag van 6 Juli 1945, No. 129, zooals deze laatstelijk is aangevuld bij verordening van die autoriteit d.d. 5 Septembert 1945, No. 141.

Verordening Militair Uniformverbod.

(gewijzigd vastgesteld).

Verordening van den Chef van den Staf Militair Gezag van 6 Juli 1945, No. 129.

MILITAIR GEZAG

De Chef van den Staf Militair Gezag, uitoefenende de bevoegdheden, toegekend aan het militair gezag, in het geheele in bijzonderen staat van beleg verkeerende grondgebied van het Rijk in Europa ;

Overwegende, dat het noodzakelijk is de Verordening militair uniformverbod gewijzigd vast te stellen, met name ten einde de moge-

lijkheid te scheppen om in bijzondere gevallen aan personen, die niet in werkelijken dienst zijn, vergunning te verlenen tot het in het openbaar dragen van uniformkleeding ;

Gelet op de desbetreffende bepalingen van het Besluit op den bijzonderen staat van beleg ;
Stelt vast de volgende

VERORDENING

Artikel 1.

1. Het is verboden eenig kleedingstuk, four-nituur, kenteeken of onderscheidingsteeken, behoorende tot of deel uitmakende van een Nederlandsch, Nederlandsch-Indisch of buitenlandsch militair uniform, zonder schriftelijke vergunning van den Chef van den Staf Militair Gezag in het openbaar te dragen of te voeren.

2. Aan een vergunning, als bedoeld in het voorgaande lid, kunnen voorwaarden worden verbonden.

Artikel 2.

Het in artikel 1, eerste lid, gestelde verbod is, voor zoover betreft de kleeding en uitrusting, vastgesteld voor het onderdeel, waarbij zij zijn ingedeeld, niet van toepassing ten aanzien van hen, die in werkelijken dienst zijn bij een op 1 September 1944 bestaande of sedert geformeerde troepenafdeeling, dienstvak, dienstafdeeling of inrichting van de Nederlandsche of Nederlandsch-Indische of Geallieerde strijdkrachten, dan wel behooren tot het personeel van het Nederlandsche Roode Kruis of deel uitmaken van een door het militair gezag geformeerden of erkenden luchtbeschermings- of brandweerdienst.

Militairen, die in werkelijken dienst zijn bij een op 1 September 1944 bestaande of sedert geformeerde troepenafdeeling, dienstvak, dienstafdeeling of inrichting van de Koninklijke Landmacht en nog niet zijn voorzien van de voor hun onderdeel vastgestelde kleeding en uitrusting, zijn gerechtigd in de dagelijksche, de gekleede en de ceremonieele tenue de uniformkleeding te dragen, welke voor hen in het Boekwerk Uniformen is vastgesteld.

Artikel 3.

De wettelijke voorschriften, dienstvoorschriften en andere ministerieele beschikkingen daaronder begrepen, aangaande het dragen van de uniformkleeding door het beroeps- en reservepersoneel, behoorende tot de Koninklijke Marine, de Koninklijke Landmacht en het Koninklijk Nederlandsch-Indische Leger, blijven tijdelijk buiten toepassing, voor zoover zij in strijd zijn met het bepaalde in de artikelen 1 en 2.

Artikel 4.

Hij, die het in artikel 1, eerste lid, gestelde verbod of een voorwaarde, als bedoeld in het tweede lid van dat artikel, overtreedt, niet nakomt of de uitvoering daarvan verhindert of belemmert, wordt als schuldig aan een overtreding ingevolge het bepaalde in artikel 26, eerste lid, van het Besluit op den bijzonderen staat van beleg gestraft met hechtenis van ten

hoogste een jaar of met geldboete van ten hoogste tweeduizend gulden.

Artikel 5.

Met de zorg voor de naleving dezer verordening en de opsporing der daarbij strafbaar gestelde feiten, zijn, behalve de in artikel 147 van het Wetboek van Strafvordering genoemde ambtenaren, belast de daartoe door of vanwege het militair gezag aangewezen militairen.

Artikel 6.

1. Deze verordening geldt voor het geheele in bijzonderen staat van beleg verkeerende gebied.

2. Zij zal worden bekendgemaakt door plaatsing in de *Staatscourant* en in het *Publicatieblad van het Militair Gezag* en treedt in werking op den dag, volgende op dien harer afkondiging.

3. Zij kan worden aangehaald onder den titel: Verordening Militair Uniformverbod.

4. Met ingang van den dag, waarop deze verordening in werking treedt, wordt de Verordening Militair Uniformverbod, vastgesteld bij verordening van den Chef van den Staf Militair Gezag van 12 September 1944, No. 8 (*Publicatieblad van het Militair Gezag*, No. 1) en gewijzigd bij diens verordening van 20 Maart 1945, No. 83 (*Publicatieblad van het Militair Gezag*, No. 24), ingetrokken.

L.O. 1945. Nr. 23. Militaire motorvoertuigen

Ministerieele beschikking van 19 September 1945, IIe Afdeling, Bureau 3, no. 160, waarbij voorschriften worden gegeven voor militaire motorvoertuigen, ressorteerende onder het Departement van Oorlog en de registratie van deze motorvoertuigen wordt geregeld.

L.O. 1945. Nr. 24. Voorloopig kledingvoorschrift

Bij ministerieele beschikking van 27 September 1945, VIe Afdeling no. 77, is het Voorloopig Kledingvoorschrift Koninklijke Landmacht gewijzigd. Er zijn eenige punten toegevoegd, waarbij is vastgelegd, dat de onderscheidingsteekenen van bekwaamheid voor den Generalen Staf, bekwaamheid voor de Intendance en het met gunstig resultaat volbracht hebben van de studiën aan de Hoogere Krijgsschool ook gedragen worden op de veldblouse en op de overjas.

Voorts zijn bij dezelfde beschikking vastgesteld een onderscheidingsteekenen voor de officieren, behoorende tot het dienstvak van den Generalen Staf (karmozijn roode pat, onmiddellijk onder den schoudernaad van de veldblouse, waarop de woorden Generale Staf zijn geborduurd in geel katoen) en een onderscheidingsteekenen voor de Gezagstroepen (khakikleurige pat, onmiddellijk onder den schoudernaad van de veldblouse, waarop het woord Gezagstroepen is geborduurd in rood katoen).

L.O. 1945. Nr. 25. Verzending van burgerkleding

Ministerieele beschikking van 28 September 1945, Bureau Secretaris-generaal, no. 122,

waarin een regeling is vastgelegd voor het bewaren en terugzenden van burgerkleding der naar Engeland vertrekkende oorlogsvrijwilligers.

L.O. 1945. Nr. 26. Militair vervoer

In afwachting van de definitieve regeling van het militaire vervoer is bij beschikking van 4 October 1945, VIIIe Afdeling no. 68 bepaald, dat met ingang van 1 November 1945 voor dienst- en verlofreizen per openbaar middel van vervoer (spoor-, tramweg, autobus, boot en veer) wederom vervoerbewijzen van vastgestelde modellen moeten worden opge maakt. Voor verlof of bewegingsvrijheid kan naar bepaalde regelen éénmaal in een tijdvak van vier weken een vervoerbewijs worden afgegeven.

L.O. 1945. Nr. 28. Instelling functie Inspecteur-generaal der Koninklijke Landmacht

Ministerieele Beschikking van 8 October 1945, IIe Afd. Bureau 3, nr. 2.

Ter kennis van de Koninklijke Landmacht wordt gebracht:

I. Koninklijk Besluit van 13 September 1945, no. 25.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 6 September 1945, Geheim Litt. T 12;

Overwegende, dat het wenschelijk wordt geacht om de functie van Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht in te stellen;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. in te stellen de functie van Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht;

II. vast te stellen een instructie voor den Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht, welke als volgt luidt:

1. De Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht staat rechtstreeks onder den Minister van Oorlog.

2. Hij heeft tot taak zich een oordeel te vormen over alle vraagstukken, welke verband houden met de organisatie en oefening van de Koninklijke Landmacht en den Minister van Oorlog daaromtrent van advies te dienen voor zoover hem zulks wenschelijk voorkomt, dan wel door dezen Minister wordt verzocht.

3. Hij zal zich daartoe regelmatig op de hoogte stellen van de wijze van opleiding van officieren, onderofficieren en manschappen, zoomede van de geoefendheid en tucht der onderdeelen en daarbij zijn bijzondere aandacht er aan wijden of in den troep een geest wordt gekweekt van offervaardigheid, saamhoorigheid en plichtsgevoel.

4. Hij is gerechtigd deel te nemen aan alle militaire besprekingen binnen den dienstkring van functionarissen der Koninklijke Landmacht,

waarin vraagstukken, bedoeld onder 2, worden besproken.

5. Hij is bevoegd personeel der Koninklijke Landmacht, hetwelk hij voor dienstaangelegenheden verlangt te spreken, in zijn standplaats te ontbieden.

6. Bij het volvoeren zijner werkzaamheden zal de Inspecteur-Generaal zich ervan onthouden rechtstreeksche aanwijzingen te geven aan de betrokken commandanten, tenzij deze aanwijzingen van zeer algemeenen aard zijn, doch zijn bevindingen en adviezen schriftelijk of mondeling ter kennis brengen van den Minister van Oorlog, die voor de verdere behandeling zal zorg dragen.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit.

's-Gravenhage, den 13 September 1945.

WILHELMINA.

Benoeming Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht

II. Koninklijk besluit van 13 September 1945, no. 26.

WIJ WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordracht van Onzen Minister van Oorlog van 6 September 1945, Geheim Litt. T. 12;

Hebben goedgevonden en verstaan:

I. den Luitenant-Generaal, Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard der Nederlanden eervol te ontheffen uit zijn functie van Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten;

II. te benoemen en aan te stellen, tot Inspecteur-Generaal der Koninklijke Landmacht den Luitenant-Generaal Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard der Nederlanden;

III. Onzen dank te betuigen aan den Luitenant-Generaal Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard der Nederlanden voor de zeer gewichtige en belangrijke diensten in zijn functie van Bevelhebber der Nederlandsche Strijdkrachten aan den Lande bewezen.

Onze Minister van Oorlog is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Chef van Ons Militaire Huis, aan de Algemeene Rekenkamer en aan den Pensioenraad.

's-Gravenhage, 13 September 1945.

WILHELMINA.

ORGANISATIE DER INTENDANCE

Algemeen

Onder den verzamelnaam INTENDANCE moet volgens de huidige aan het Engelsche Leger ontleende organisatie worden verstaan het dienstvak, belast met:

1e. de aanschaffing, de opslag, het beheer, het onderhoud, de herstelling, alsmede de distributie aan de onderdeelen van: Kleding, schoeisel, uitrustingsstukken, wapens, geschut, motorvoertuigen, (w.o. tanks) en

al het overige legermateriaal, met uitzondering van medicinale en pharmaceutische artikelen.

2e. de voorziening van de troepen van levensmiddelen, brandstoffen, benzine, olie en smeermiddelen.

3e. de transporten (per auto, per spoor of te water) noodig voor het onder 1 en 2 gestelde.

4e. de inrichting, bevoorrading en het beheer van de cantines.

5e. de zorg voor de voortgezette opvoeding, de vrije-tijds-besteding en het amusement van den soldaat.

Organisatie

Het Hoofd van dit dienstvak, thans nog Hoofdintendant geheeten, behoort eigenlijk den titel van Kwartiermeester-generaal te dragen. In leiding en commando wordt hij bijgestaan door een staf van drie hoofdofficieren, waaronder de commandant van het korps Intendance-troepen.

Voor de uitvoering van zijn bovengenoemde taken, beschikt de Kwartiermeester-generaal over de volgende functionarissen:

de Hoofden der inkoop-afdeelingen. Hiervan bestaan thans 5 afdeelingen: textiel, leder, auto-onderdeelen en gereedschappen, papier-, kantoorbehoefden en kantoormachines en diversen. Voor de aankoop van wapens, geschut, motorvoertuigen e.d. zijn thans nog geen volledige afdeelingen opgericht.

b. het Bureau van den Directeur voor Algemeene Uitrusting (D.A.U.) met 4 plaatsvervangende Directeuren, resp. voor de afdeelingen motorvoertuigen; kleding en uitrusting: wapens en verbindingsmaterieel en munitie (Engelsche afkortingen: D.O.S. en D.D.O.S.).

c. het Bureau van den Directeur voor Voeding en Transporten (D.V. & T.) met 3 plaatsvervangende Directeuren, resp. voor levensmiddelen, benzine, olie en smeermiddelen en transportzaken (Engelsche afkorting: D.S. & T. en D.D.S. & T.).

d. het Bureau van den Directeur der Electro-technische en Mechanische werkplaatsen (D.E.M.W.), beter bekend onder de Engelsche afkorting R.E.M.E. Hieronder ressorteeren de herstellwerkplaatsen voor motorvoertuigen, wapens, geschut, verbindingsmaterieel, kijkers, enz.

Hiermede annex is het bureau van den Inspecteur van het Transportwezen, die belast is met de inspectie op het onderhoud en de daarmede samenhangende bedrijfszekerheid van al het motormaterieel en die tevens controleert de rijvaardigheid van de chauffeurs.

e. het Bureau CADI (Cantinedienst).

f. het Bureau AVOS (alles voor onze strijders), zie hierboven sub. 5e.

Gebiedsverdeeling

Voor Intendance-aangelegenheden is Nederland verdeeld in 3 gewesten, onderling gescheiden door de rivieren: Maas, IJssel.

Het Westelijk gebied omvat: Noord- en Zuid-Holland, Utrecht en Gelderland, west van den IJssel en noord van de Maas.

Het Oostelijk gebied omvat: Friesland, Groningen, Drenthe, Overijssel, Gelderland Oost van den IJssel.

Het Zuidelijk gebied omvat: de rest van Nederland.

Het Westelijk gebied is onderverdeeld in 3 districten; het Oostelijk in 2, het Zuidelijk vormt tezamen 1 district.

Magazijnen en Inrichtingen

Deze zijn te onderscheiden in:

- I. Ressorteerende onder den D.A.U.
- II. " " " D.V. & T.
- III. " " " het Hoofd CADI.
- IV. " " " den Directeur R.E.M.E.

Ad. I.

Hiertoe behooren een Centraal Magazijn voor goederen van algemeene uitrusting in den ruimsten zin, en een idem voor munitie.

Beide centrale magazijnen zijn onderverdeeld in afdelingen voor bepaalde soorten goederen, c.q. munitie.

Voorts zijn in elk gewest (Oost, Zuid en West) opslagplaatsen (sub-magazijnen) ingericht, n.l. te ENSCHEDE, BREDA en DELFT. Deze ontvangen hun goederen uit de Centraal Magazijnen voor algemeene uitrusting en zorgen voor de distributie aan de onderdeelen.

Voor munitie bestaan geen sub-magazijnen. De munitie wordt op aanvraag rechtstreeks uit het Centraal Magazijn voor munitie naar de onderdeelen vervoerd.

Ad. II.

Voor levensmiddelen is het Centraal Magazijn nog in oprichting, evenals voor benzine, olie en smeermiddelen. Momenteel bestaan er zeven sub-magazijnen voor deze artikelen, n.l. 3 in het Westen (Rotterdam, Haarlem, Amersfoort), 2 in het Oosten (Groningen, Enschede) en 2 in het Zuiden (Breda en Heerlen).

Deze sub-magazijnen worden per gewest geleid en gecontroleerd door een Assistent-Directeur voor Voeding en Transport.

Zooals de titel reeds aangeeft, is de Directeur voor Voeding tevens belast met de transporten in den ruimsten zin. Voor interne transporten zijn een 4-tal eenheden geprojecteerd, die geleidelijk zullen worden gevormd en die zullen omvatten een colonne tankwagens voor benzine,

olie ed., en drie auto compagnieën, n.l. 1 voor levensmiddelen, 1 voor kleding en overige goederen van algemeene uitrusting en 1 voor munitie en diversen.

Voor de transporten, welke niet direct de Intendance betreffen, zal de D.V. & T. in de toekomst over een aantal auto compagnieën beschikken, die samen het Korps Aan- en Afvoertroepen vormen.

Ad. III.

De Cantinedienst (CADI), een instelling die uiteraard self-supporting kan zijn en dit dan ook inderdaad is, omvat de volgende inrichtingen:

Cadi-clubs (bedoeld als ververschings- en ontspanningslokaal voor alle rangen, voor een geheel garnizoen) cantines (gevestigd in een kazerne van een bepaald onderdeel) en cantine-auto's (houdende een voorraad cantine-artikelen en tijdschriften, waarmee periodiek veraf gelegen kleinere onderdeelen worden bezocht en bevoorraadt).

Het hoofdbureau CADI is gevestigd te Rotterdam en in elk der drie gewesten is een depot opgericht.

Voorts bestaat bij elk der zeven sub-magazijnen voor levensmiddelen een z.g. RAMA (rantsoenen-magazijn) voor te distribueren cantine-artikelen.

Ad. IV.

De herstellwerkplaatsen voor automobielen, motoren, wapenen, geschut, verbindingsmaterieel, kijkers enz. zijn nog niet georganiseerd en ingericht als in de Engelsche organisatie.

De herstellingen (hoofdzakelijk aan motorvoertuigen en kleinere wapens) geschieden thans in 9 vaste werkplaatsen, verspreid over het geheele land. Voor zoover deze mochten te kort schieten in capaciteit, zorgt de V.C.A. (verbinding met civiele autobedrijven) voor reparatie-gelegenheid in burgergarages.

Ten slotte zijn 10 werkplaatsen met kleine bezetting opgericht, waarin alleen lichte herstellingen worden uitgevoerd en algemeene inspecties worden gehouden.

Resumeerende, moet het begrip Intendance, zooals dit in het leger van vóór 1940 bestond, onder de leiding van den Generaal-Hoofdintendant, thans worden gezien in grooter verband.

Terwijl de vroegere Nederlandsche Intendance slechts een betrekkelijk klein arbeidsveld had, vereenigt het Hoofd van het tegenwoordige dienstvak in zich de functies en verantwoordelijkheden van den vroegeren Hoofdintendant, den Directeur van materieel der Landmacht, den Directeur Etappen- en Verkeersdienst en — voor een deel — den Inspecteur der Genie.

Einde der officieele Mededeelingen van het Ministerie van Oorlog.

Ontwikkeling en Tactiek

door

M. R. H. CALMEYER

Kolonel van den Generalen Staf

van het **Pantserwapen**

1915—1945

I. De geboorte van het pantserwapen

De geboorte van het pantserwapen ligt nog slechts 30 jaren achter ons, een kleine tijdsspanne in de wereldgeschiedenis, doch waarin de beide grootste oorlogen der menschheid de samenleving tot in haar grondslagen hebben ontwricht.

1914 was op militair gebied het eindpunt van een ontwikkeling, die had geleid tot massalegers, gevormd door „het volk in wapenen”, infanterie met geweer en bajonet, gesteund door een naar verhouding zwakke vlakbaanartillerie.

Het ruiterswapen, dat eertijds zoo menigmaal de slagen had beslist, was reeds in de 19e eeuw door de toegenomen vuuruitwerking van het slagveld afgedreven, waardoor het dynamische element bij uitnemendheid aan de legers was komen te ontvallen.

De Generale Staven der strijdende partijen hadden in moeizamen vredesarbeid de lessen van de vorige oorlogen getoetst en verwerkt; de wederzijdsche aanvallers waren beziel met de door alle groote veldheeren gepredikte vernietigingsgedachte; de scholing van de troepen voldeed aan hooge eischen. Nochtans nam de strijd als geheel genomen een ongedacht verloop; de lange slagfronten zwaaiden heen en weer, stortten plaatselijk ineen, om in korten tijd weder te worden opgebouwd en ten slotte verzonk de infanterie overal in den grond; de stellingoorlog nam een aanvang. *De verdediging had een uitgesproken overwicht op den aanval gekregen.* De snelvuurgeweren en mitrailleurs hadden een zoodanig raseerende werking, dat zij alleen reeds in staat zouden zijn geweest de wederzijdsche strijdmachten geheel van den aardbodem weg te vagen, indien deze elkander, evenals in de dagen van Frederik den Grooten en Napoleon, staande hadden bevuurd. De infanterie zocht thans echter dekking in het terrein en hiertegen bezat het raseerend vuur onvoldoende uitwerking. De aanvallers echter waren gedwongen het slagveld te overschrijden, om ten slotte tot den stormaanval te kunnen overgaan. Deze beweging kon slechts onder de grootste offers worden volbracht en brak ten slotte veelal in het vuur der verdedigers ineen. Het vraagstuk, dat zich hierbij voordoet werd door den Engelschen Majoor Fuller treffend aangeduid als „The problem of the last 800 yards”.

Het middel om de beweging weer op gang te brengen zocht men allerwege in een krachtadiger steun van de artillerie. Niet alleen werden aantal en kaliber der vuurmonden steeds opgevoerd, doch een stroom van projectielen werd uit de fabrieken van het achterland naar het front geleid om de artillerie in staat te stellen tot een vuurintensiteit te komen, die in de namen „trommelvuur”, „roffelvuur”, „vuurwals” tot uitdrukking kwam. De samenwerking tusschen de infanterie en de artillerie werd steeds enger en in nauwkeurig ontworpen tijdtafels vastgelegd. Terwijl de infanterie in 1914 meermalen had versmaad de hulp van het zware zusterwapen in te roepen, geraakte zij thans meer en meer in een geheel van de artillerie afhankelijke positie. Telkenmale bleek echter, dat de artillerie wel in staat was een bres te slaan in het vijandelijke verdedigingssysteem, doch dat zij na verloop van tijd het contact met de infanterie

verloor, waarna dit wapen niet in zich zelf de kracht vond den aanval verder te dragen. De dagen- en wekenlange voorbereidselen verbonden aan het gereedstellen van de geweldige artillerie-massa's en het urenlang uitwerkingsvuur hiervan, deden, zoowel strategisch als tactisch, het onontbeerlijke element der verrassing veelal verloren gaan. Telkenmale stuitte de infanterie op een nieuw gevormd front, waartegen haar beweging vastliep.

Om dezen nieuwen weerstand te kunnen breken, alvorens zich weer een krachtig stelling-systeem had gevormd, wenschte de infanterie zelf te beschikken over vuurmonden, welke haar op den voet zouden volgen. De begeleidende artillerie deed haar intrede, waarbij bepaalde batterijen wel niet organiek, doch dan toch voor min of meer langen tijd, in het lichaam van een infanterieregiment werden opgenomen. Het als zoodanig aangewezen veldgeschut toonde zich evenwel ongeschikt voor deze taak, daar het te groote en kwetsbare doelen bood. De constructie van lichtere, in het bijzonder hiervoor geschikte en bestemde vuurmonden, aangeduid als infanterie-geschut, leidde evenmin tot afdoende resultaten. *De krijgskunst was op een dood punt geraakt.*

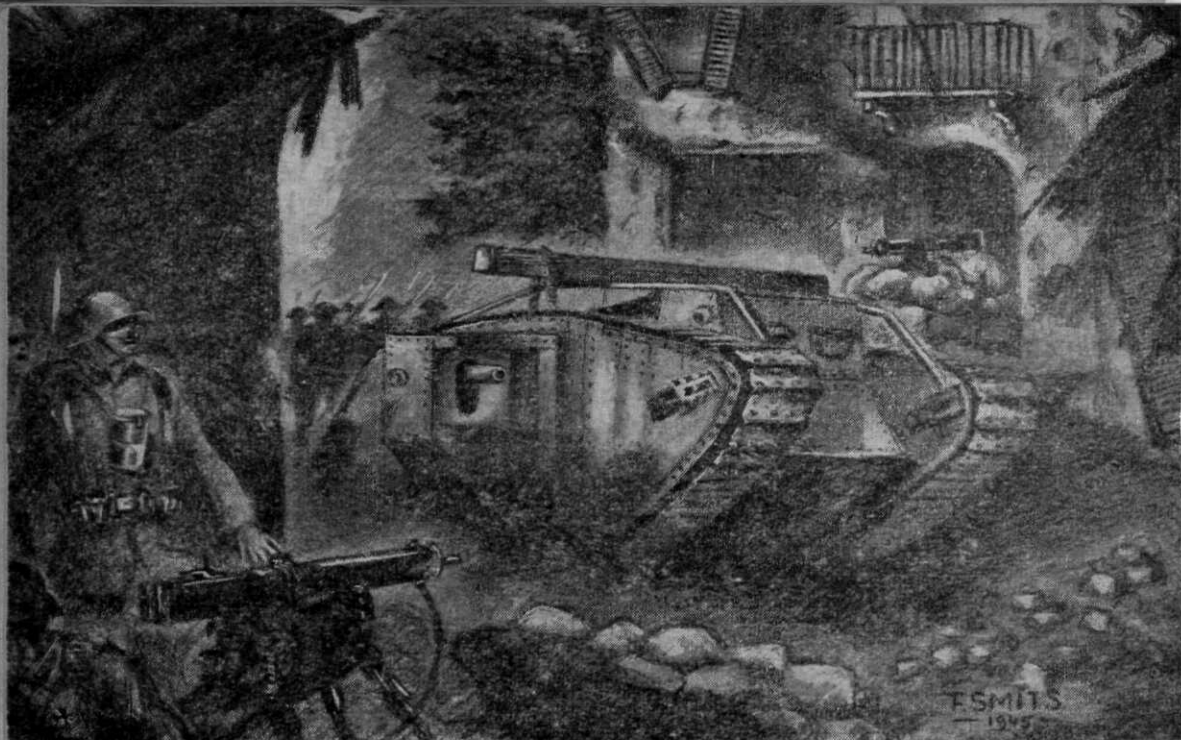
Uit den nood kwam de gedachte naar voren — eenvoudig als het ei van Columbus — om vuurmonden te omhullen door een pantser en dus onkwetsbaar te maken voor het mitrailleur-vuur, dit geheel zich voort te doen bewegen door een motor en dus onafhankelijk te maken van paarden-tractie en door middel van rupsbanden in staat te stellen om zich over het omwoelde terrein te verplaatsen.

In Engeland legde de 1e Luitenant der Pioniers Swinton, in Juni 1915 de legerleiding een geschrift voor, waarin hij het denkbeeld ontwikkelde „mitrailleurs-vernielers” — later aangeduid met den schuilnaam „tanks” — te bouwen volgens vorenstaand denkbeeld.

In Frankrijk gelukte het Kolonel Estienne in December 1915 door Generaal Janin, Chef van den Staf van Generaal Joffre te worden ontvangen, ten einde hem een overeenkomstig project aan te bieden.

Beide legerleidingen stonden aanvankelijk afwijzend tegenover het nieuwe denkbeeld, dat indruischte tegen den ontwikkelingsgang, die had geleid tot het steeds kleiner worden der doelen, tot het „leege slagveld”. In Engeland was het voornamelijk de toenmalige Eerste Lord der Admiraliteit, Churchill, die het belang van het nieuwe denkbeeld begreep en de verdere ontwikkeling zijn steun verleende.

Churchill, inmiddels als minister afgetreden en als majoor naar het front overgeplaatst, bleef ook hier het nieuwe wapen ter harte nemen en diende in December 1915 een memorie in, waarin hij bepleitte de 70 gepantserde voertuigen, die op dit oogenblik in Engeland in aanbouw waren niet bij kleine hoeveelheden doch gelijktijdig en verrassend in te zetten. De memorie eindigde met de woorden: „Het element der verrassing moet op de eerste plaats komen.” De legerleiding meende hierop echter niet te kunnen wachten en 15 December 1916 ondergingen de eerste Britsche tanks hun vuurdoop in den slag aan de Somme. Deze eerste proefneming, door andere gevolgd, was geen groot succes, zoodat het de voorstanders van het nieuwe wapen moeite kostte van de legerleiding te verkrijgen, dat met den verderen opbouw werd doorgestaan. Onder drang van Majoor Elles, den eersten Commandant van het Britsche tankcorps en Majoor Fuller en krachtig gesteund door den inmiddels tot Minister van munitie benoemen Churchill, werd echter op den ingeslagen weg voortgegaan. Een voordeel van het geringe aanvangssucces van het nieuwe wapen was, dat men dit aan Duitsche zijde niet ernstig opnam en zoowel verzuimde zelf dit wapen tot ontwikkeling te brengen als tijdig afweermaatregelen te treffen. Bij al deze proef-

Afb. 1. Britsche zware vechtwagen Mk. IV 1917 vergezeld door infanterie bij een oordgevecht.

nemingen bleef het gebruik der vechtwagens zich beperken tot rechtstreeksche ondersteuning van kleine infanterie-eenheden door enkele wagens. Log en bijna blind, waren deze wagens op hun beurt afhankelijk van de infanterie.

Eerst bij den tankslag van Kamerijk (20 November 1917) werd het nieuwe wapen in grooten getale met reeds verbeterde typen op een daartoe geschikt terrein en onder volledige inachtneming van de verrassing ingezet. Het succes, dat Fuller, Elles en anderen hadden voorspeld, bleef niet uit. Voor de eerste maal werd het vijandelijke front volledig doorbroken. Nu bleek echter hoezeer men nog op een tweesprong der tactische ontwikkeling stond. Om de nagestreefde doorbreking tot een strategisch succes uit te buiten en door te stooten in den rug der Duitsche stellingen had men verscheidene cavalerie-divisies gereed gesteld. Het bleek echter, dat deze ruiter-massa zich op het door tal van hinderissen moeilijk begaanbare slagveld en in het vuur van nog overgebleven vijandelijke mitrailleurs niet kon ontwikkelen. De Duitschers kregen zoodoende gelegenheid reserves aan te trekken en door een tegenstoot de bres weder te dichtten. Toch kwam het resultaat ten slotte de Geallieerde oorlogsvoering ten goede. De vechtwagens hadden volbracht, wat van hen was gevraagd. *Het doode punt in de oorlogsvoering was overwonnen.* Dat het niet was gelukt het succes uit te buiten, kon niet aan het nieuwe wapen worden geweten, waarvan dit immers niet was gevraagd. Aan Duitsche zijde zag men in het uiteindelijk negatieve verloop van den aanval een bevestiging van de overtuiging, dat de gepantserde aanvalswagens niet ernstig behoeften te worden opgenomen. De Duitsche legerleiding ging er bij haar voorbereiding voor het groote offensief in 1918, waarmede men den oorlog uiteindelijk ten eigen gunste hoopte te beslissen, dan ook niet toe over op groote schaal vechtwagens in haar bewapeningsplannen in te schakelen. Zij bleef het zwaartepunt leggen op artillerie, artilleriemunitie en het gebruik van gas.

Afb. 2. Britsche middelbare vechtwagen Vickers Mk. IIA (op den voorgrond) en --Mk. II (op den achtergrond) bij een gevechts-schietoefening in 1930.

In Maart 1918 brak bij Amiens het zgn. vredes-offensief los, dat kan worden beschouwd als een laatste en opperste poging om met de oude methode, de combinatie infanterie en artillerie, den strijd te winnen. De oopenhooping van krachten was zoodanig, dat dit doel inderdaad bijna werd bereikt. Op de scheidingslijn tusschen de Fransche en Engelsche legers gaapte een oogenblik een bres: de weg naar Parijs lag open. Het Marne-wonder herhaalde zich echter. Juist op dit oogenblik was de Duitsche aanvalskracht uitgeput, de verbinding tusschen de infanterie en de artillerie was verloren gegaan. Het kostte eenigen tijd de infanterie te hergroepeeren en de artillerie weder aan te trekken. Dit tijdverlies was beslissend. De Geallieerden, die in dezen uitersten nood het eenhoofdige opperbevel van Foch hadden aanvaard, kregen gelegenheid om met motorisch vervoer reserves aan te trekken en het gat te dichten. Wederom was de beslissing niet verkregen. Na Amiens zien wij de Duitsche kolos met afnemende kracht nog enkele slagen toebrengen, die geheel volgens hetzelfde procédé waren opgezet: Armentières, Soissons-Reims en Chemin-des-Dames. Het keerpunt in den oorlog was echter nabij. In Juni 1918 ging de Geallieerde infanterie, vergezeld door omstreeks 300 vechtwagens, uit het bosch van Villers-Côtterets ten tegenaanval over. In enkele dagen gingen de vruchten van het Duitsche Mei-offensief verloren. Den achtsten Augustus 1918 bereidden 450 Engelsche tanks het Duitsche leger den beruchten „zwarten" dag. Het heele Westfront van Vlaanderen tot aan de Moezel kwam in beweging. Zou het in de Antwerpen-Maas-stelling tot stand kunnen zijn gebracht? De wapenstilstand heeft verhinderd het antwoord op deze vraag te kunnen geven. Maar wel was het duidelijk, dat een nieuwe phase in de tactische ontwikkeling was begonnen.

Hoe moeten wij de nieuwe verschijning op het gevechtstoneel omschrijven? In dit stadium moeten wij haar beschouwen als *artillerie, welke in nieuwe gedaan-*

te naar voren reed, om haar infanterie eindelijk afdoende te kunnen helpen. Reeds waren er echter aanwijzingen, dat een nieuwe wapensoort de plaats kwam opeischen, welke door de verdwijning van het ruiterswapen in het harmonisch geheel der legers was ledig gelaten.

II. Tusschen de beide Wereldoorlogen.

In 1918 was Duitschland als militaire mogendheid voorshands uitgeschakeld, het Russische Rijk machteloos door revolutie en burgeroorlogen, Frankrijk bleef als sterkste vastelands-mogendheid over. De Fransche legerleiding toonde zich t.o.v. het pantserwapen conservatief ingesteld en bleef dit beschouwen als een hulpwapen van de infanterie. Hiervoor zijn verschillendereden en aan te voeren.

In de eerste plaats is het een steeds voorkomend verschijnsel, dat een legerleiding moeilijk afstand doet van de op het slagveld beproefde methodes, waarmede een oorlog werd gewonnen en er niet licht toe overgaat deze te vervangen door methodes, die alleen bij oefeningen op de kaart en het terrein kunnen worden getoetst.

In de tweede plaats bezat Frankrijk een grooten voorraad pantsermateriaal, dat geconstrueerd was als hulpwapen der infanterie en waardeloos zou zijn geworden indien technisch en tactisch nieuwe wegen zouden worden ingeslagen.

In de derde plaats bezat Frankrijk, gesteund door de bondgenooten in het Oosten, ook met dit materieel een zoodanig overwicht op den vroegeren tegenstander, dat de prikkel tot nieuwe constructieve vindingen ontbrak.

Eerst toen na 1935 zich in Duitschland niet alleen een machtig en volgens nieuwe beginselen georganiseerd pantserwapen ontwikkelde — waarop wij nader terugkomen — doch ook een pantserafweer in het leven werd geroepen, die kwam te bestaan uit 72 gemotoriseerde pantserafweerkanonnen per divisie, zag de Fransche legerleiding zich genoopt haar standpunt te herzien. Welk een belang zij toekende aan de Duitsche pantserafweer bleek uit een zinsnede uit het „Rapport au Ministre”, waarmede het nieuwe Fransche voorschrift „Règlement de combat des grands unités” werd ingeluid: „l'Arme antichar se dresse contre le char comme dans la dernière guerre la mitrailleuse contre l'infanterie.” Nochtans werd de heerschende doctrine niet losgelaten, doch aangepast aan de verouderde omstandigheden. Zooals in den vorigen oorlog de infanterie bij haar aanval tegen de vijandelijke mitrailleurs werd gesteund en beschermd door een machtig artillerievuur, meende men nu op dezelfde wijze de aanvallende vechtwagens te moeten steunen en beschermen tegen het anti-vechtwagensgeschut. De aanval werd in stede van te worden uitgevoerd door infanterie en artillerie thans uitgevoerd door een combinatie van deze beide wapens met het pantserwapen. Voorop ging een vuurwals, die zich in sneller tijdsmaat verplaatste dan eertijds en werd gevolgd door een eerste echelon van snelle vechtwagens, daarop volgde een tweede echelon van langzamer vechtwagens (het materieel van den wereldoorlog), op den voet gevolgd door de infanterie. De mogelijkheid werd opgehouden, dit tweede echelon nogmaals door een vuurwals te doen voorafgaan. Zooals hieruit blijkt, werden dus geen nieuwe wegen ingeslagen, doch meende men te kunnen volstaan met een volmaking der oude aanvalsmethode.

Engeland keerde na den eersten wereldoorlog terug tot de „splendid isolation” en het daarbij behoorende staande leger. Dit leger was in de eerste plaats bestemd voor de koloniën met dien verstande, dat de onderdeelen in Engeland en overzee elkaar regelmatig afwisselden. De troepen in Engeland waren voorts bestemd om bij verwickelingen in Europa een „Expeditionary Force” te vor-

men. Voor koloniaal gebruik was het niet noodig de infanterie te steunen door artillerie en vechtwagens. Wel kon met voordeel worden gebruik gemaakt van vechtwagens, die zelfstandig konden opereeren. Men streefde er dan ook naar de vechtwagens zoodanig technisch te verbeteren, dat zij geschikt werden voor zelfstandig gebruik. Dit leidde tot grotere snelheid, grooter actie-radius, beter zicht en vooral ook betere verbindingsmogelijkheden. Het spreekt vanzelf, dat men de eenmaal verkregen mobiliteit ook wilde dienstbaar maken voor het optreden der zich in het moederland bevindende vechtwagens in een Europeesch conflict. Dit werd gestimuleerd doordat verschillende persoonlijkheden een groot vertrouwen in het nieuwe wapen stelden. Wij noemen in dit opzicht Generaal Fuller en Kapitein Liddel Hart, die als militair medewerker van verschillende groote bladen een sterken invloed uitoefenden op de publieke opinie. Evenals meermalen voorkomt bij de promotors van een nieuw denkbeeld, overschatte hij zelfs de mogelijkheid hiervan, zooals blijkt uit zijn gevlugeld woord: „Tanks can replace infantry”. Een verdere stimulans voor de emancipatie van het pantserwapen is te vinden in het door Liddel Hart geschreven boek: *The British way in warfare*, dat in het Duitsch werd vertaald onder den naam *Wenn England zu Felde zieht* en er uiteindelijk toe heeft bijgedragen, dat Duitschland in een nieuwen oorlog het Britsche Rijk als tegenstander onderschatte. In dit boek wordt uiteengezet, dat het Britsche Rijk machtig is geworden door een reeks gelukkig gevoerde oorlogen, doch dat deze ontwikkeling werd verbroken door den eersten wereldoorlog, die de krachten van het Vereenigde Koninkrijk uitputte en waaruit dit rijk relatief zwakker tevoorschijn trad dan het den oorlog was ingegaan. Zulks was volgens Liddel Hart veroorzaakt, doordat Engeland zich in dezen oorlog had laten verleiden afstand te doen van de beproefde indirecte wijze van oorlogvoering. Deze bestond erin, dat het zeeën-beheerschende Albion den tegenstandereconomisch wurgde en den oorlog op het vasteland liet uitvechten door de bondgenooten, welke geldelijk en met een expeditie-leger werden gesteund, zonder daarbij de Engelsche volkskracht te zeer in beslag te nemen. Op deze wijze was de reeks oorlogen tegen Napoleon gevoerd en gewonnen en het Britsche Rijk opgebouwd. Liddel Hart bepleitte in een eventueel nieuwen oorlog tot deze beproefde Britsche methode van oorlogvoeren terug te keeren, wilde men Englands degen op het vasteland, als hoedanig slechts Frankrijk in aanmerking kwam met een expeditiecorps werkelijken steun bieden, dan moest dit corps een waardevolle aanvulling vormen op het Fransche leger. Enkele infanterie-divisiën konden als zoodanig t.o.v. het groote Fransche volksleger geen gewicht in de schaal leggen. Wel zou dit het geval zijn met enkele gemotoriseerde en gepantserde divisieën, bemand door het uitstekende Engelsche beroepspersoneel.

Het gelukte Liddel Hart niet zijn denkbeelden geheel door te zetten, aangezien zulks zou hebben medegebracht, dat naast dit gepantserde leger een tweede strijdmacht uitsluitend voor koloniaal gebruik zou moeten worden gevormd. Wel sloeg de legerleiding den door hem aangegeven weg in door de vorming van een zgn. „snelle divisie”, bestaande uit een kern van snelle vechtwagens met daaromheen gegroepeerd de noodige hulpwapens, waaronder gemotoriseerde infanterie en diensten. Liddel Hart's meening, dat „tanks can replace infantry” deelde het Britsche legerbestuur niet. Met deze snelle divisie werden tal van proefnemingen gehouden. *Het bleek daarbij, dat het pantserwapen zich ontwikkelde tot een zelfstandig wapen, dat de plaats ging innemen van de in de 19de eeuw van het slagveld verdreven ruitery.* De „Iron sides” van Cromwell herrezen in nieuwe gedaante.

In het *Duitsche* 100.000-man-*leger* werd na 1918 de ontwikkeling van het pantserwapen met aandacht gevolgd. Men kwam hierbij tot de overtuiging, dat de Engelsche legerleiding den goeden weg was ingeslagen. Aangezien het verdrag van Versailles onder meer het bezit van gepantserde strijdkrachten verbod, moest men zich beperken tot een theoretische voorbereiding en tot het houden van proeven en oefeningen met zgn. „Blechatrappen”. Bovendien had men ten tijde van het verdrag van Rapallo, toen tusschen Duitschland en Rusland een goede verhouding bestond, naar alle waarschijnlijkheid op Russische gebied gelegenheid practische ervaring op te doen.

Na de Nationaal-Socialistische omwenteling van 1933 kreeg de Duitsche legerleiding de handen vrij en kon zij van de theorie overschakelen op de practijk. Toen Duitschland in 1935 de bewegingsvrijheid hernam was dan ook alles voorbereid om tot een snellen opbouw van het pantserwapen over te gaan.

Zooals Generaal Guderian in zijn boek *Achtung Panzer* onomwonden toegeeft grondde men zich hierbij op de in Engeland gelegde basis, waarvan men uit Britsche publicaties op ruime schaal had kunnen kennis nemen. De Duitsche legerleiding was echter van oordeel, dat in Engeland de gepantserde strijdkrachten te bescheiden waren opgezet om aan hun doel te kunnen beantwoorden en dat slechts *massagebruik* een doorslaggevend succes zou kunnen opleveren. In stede van één divisie, zooals in Engeland, werden in korten tijd 5 *gepantserde divisien* gevormd en daarnaast aanvankelijk nog 4 *snelle divisien*. Deze zgn. snelle divisien hadden tot taak de strategische opheldering en versluiering, die in 1914 nog aan de cavalerie was toevertrouwd van het ruiterswapen over te nemen. Zij bestond hoofdzakelijk uit pantserwagens (gepantserde verkenningervoertuigen) met een kleine hoeveelheid vechtwagens om aan de divisie de noodige stootkracht voor de gewelddadige verkenning te verleenen. Aldra kwam men echter tot de overtuiging, dat deze eenheden te log waren en dat de strategische verkenning, die voor een belangrijk deel door het luchtwapen was overgenomen, voor wat betreft de grondtroepen beter aan kleinere afdelingen (gepantserde verkenningsafdeelingen) kon worden opgedragen. De 4 snelle divisien werden daarop eveneens in gepantserde divisien omgezet. Duitschland ging in 1939 zodoende den oorlog in met 9 wellicht 10 gepantserde divisien.

Evenals het Engelsche legerbestuur, was ook het Duitsche van oordeel, dat vechtwagens den steun van andere wapens niet kunnen ontberen.

Infanterie is noodig om gewonnen terrein vast te houden of terrein te nemen, dat ongeschikt is voor een vechtwagen-aanval. Zoo zal het bij een rivier-overgang gewoonlijk noodig zijn, dat door de begeleidende infanterie eerst een bruggehoofd wordt gevormd.

Artillerie is noodig om de infanterie bij die taak te steunen en voorts om te worden ingezet tegen weerstandskernen, die het oprukken der vechtwagens belemmeren.

Pioniers hebben een belangrijke taak te vervullen bij het opruimen of overbruggen van hindernissen.

Pantserwagens en *luchtsrijdkrachten* zijn noodig voor de verkenning. Voorts behoeven de vechtwagens in vele gevallen den steun van bombardements-vliegtuigen tegen weerstandskernen, die door de artillerie niet of niet snel genoeg kunnen worden uitgeschakeld.

Lucht doelbestrijdingsmiddelen zijn onontbeerlijk om de vechtwagens te beschermen tegen de aanvallen van vijandelijke bombardementsvliegtuigen.

Niet vergeten mag worden de groote *trein*, die onontbeerlijk is om de vechtwagens ten allen tijde van de noodige bedrijfsstoffen te voorzien.

Willen de vechtwagens hun snelheid ten volle kunnen benutten, dan is het uiteraard noodig, dat al de vorengenoemde onderdeelen zoodanig zijn gemotoriseerd, dat zij de vechtwagens ook door het terrein in gelijk tempo kunnen volgen.

Deze overwegingen leidden in Duitschland tot de vorming van de *gepantserde divisie, type 1939*, welke in groote trekken als volgt was samengesteld:

Staf met Verbindingsafdeeling;

Pantserbrigade van 2 regimenten, elk van 2 afdeelingen à 3 lichte compagnieën, à 4 sectiën van 5 wagens (bewapend met vuurmonden van 2 en 3, 7 cm en met mtrs.) en 1 middelbare compagnie, à 4 sectiën van 3 wagens (bewapend met vuurmonden van 7,5 cm) (totaal omstreeks 400 vechtwagens);

Gemotoriseerde infanteriebrigade, bestaande uit een regiment vervoerd op licht gepantserde terreinauto's en een bataljon motorrijders;

Afdeeling pantserafweergeschut, van 3 compagnieën à 12 stukken van 3,7;

Verkenningafdeeling, bestaande uit 2 compagnieën pantserwagens à 24 wagens, een compagnie motorrijders en een compagnie zware wapens;

Regiment artillerie, bestaande uit 2 afdeelingen van 3 batterijen 10 hw.;

Verkenningsvliegtuigafdeeling, à 12 toestellen;

Afdeeling luchtdoelgeschut;

Divisietrein, (aan- en afvoer, verpleging, geneeskundige dienst).

(wordt vervolgd)

Het Krijgsgeschiedkundig Onderzoek in de jaren 1940—1942

door

J. J. C. P. WILSON

Generaal-Majoor van den Generalen Staf, Inspecteur der Genie

In de dagen van de bezetting is een klein aantal officieren, die waren tewerkgesteld bij het Hoofdregelingsbureau, later krijgsgeschiedkundig Instituut, belast geweest met het samenstellen van de krijgsgeschiedenis van 10 tot 15 Mei 1940. In *De Militaire Spectator 1940—1942* zijn een aantal publicaties van hun hand openbaar gemaakt. Bij velen zal de vraag zijn gerezen, welke waarde aan deze publicaties, die in bezettingstijd zijn geschied, kon worden toegekend en inderdaad werd mij persoonlijk herhaaldelijk gevraagd, of de bedoelde artikelen nu wel de volledige waarheid bevatten, dan wel of met het oog op de aanwezigheid der Duitsche bezetting feiten waren verzwegen of verdraaid.

De lezers van *De Militaire Spectator* hebben er recht op thans een onomwonden antwoord te ontvangen.

Dit antwoord kan zeer kort zijn. De gepubliceerde artikelen geven zonder meer de volledige waarheid; zij betreffen nl. alleen die gevechtsmomenten, waarin door onze tegenstanders de internationale oorlogsregels zijn nagekomen. Daarnaast hadden onderzoekingen aangetoond, dat op andere plaatsen deze regels waren geschonden. Ook van dergelijke gevechten is de beschrijving geheel volgens de waarheid gemaakt. Het spreekt vanzelf, dat in 1940 tot 1942 aan publicatie over laatstbedoelde gevechten niet kon worden gedacht; de beschrijvingen werden tot na den oorlog opgelegd.

Wij hopen binnenkort in *De Militaire Spectator* de in 1941 geschreven studie betreffende de mislukte overvaling van de spoorbrug bij Buggenum (nabij Roermond), te publiceeren; deze studie zal aantoonen, welke ongebruikelijke strijdmethoden de Duitschers hebben toegepast.

Wat betreft de publicaties van mijn hand kan ik nog een aardige bijzonderheid meedeelen. De Duitse censuur maakte bezwaar tegen openbaarmaking van de studie betreffende het gevecht bij Mook en wenschte daarin belangrijke coupures aan te brengen. Aangezien de voorafgaande studies zonder wijzigingen waren opgenomen (slechts mocht het woord „vijand” niet worden gebezigd, doch moest het woord „tegenstander” of „de Duitschers” worden gebruikt!) is tegen deze beslissing geprotesteerd met gevolg, dat ook het gevecht bij Mook geheel in zijn oorspronkelijken vorm is openbaar gemaakt.

In de onder mijn naam gepubliceerde artikelen zijn twee feiten weggelaten:

a. de wijze waarop Reserve Kapitein F. G. H. van Hoogenhuize, C. van 3-II-26 R.I., in het gevecht bij Mook het leven liet. In de studie staat daaromtrent (blz. 71 van het Maart-nummer van 1942) „de compagnies-commandant liet bij zijn gevangenneming het leven.”

De juiste toedracht is, dat deze officier, nadat de Duitschers over de Maas waren gekomen, zonder vorm van proces bij zijn commandopost door een Duitsch soldaat is neergeschoten. Zeer vermoedelijk is dit een persoonlijke wraakneming geweest op den kapitein, die in 1939 zeer krachtig was opgetreden tegen een aantal bij zijn compagnie ingedeelde Nederlandsche soldaten, die in wezen eigenlijk Duitschers waren, omdat zij langen tijd in Duitschland woonachtig waren geweest.

b. Het feit, dat in het gevecht bij Grubbenvorst de gewonde dpl. korporaal Driessen van 2-III-26 R.I., die na het gevecht als krijgsgevangene de handen niet voldoende omhoog hield (hij had een verwonding in de borst), door een Duitscher is doodgeschoten.

Ik mag deze korte mededeeling niet besluiten zonder een woord van dank aan de honderden officieren, onderofficieren en soldaten, die van Juli 1940 tot Mei 1942 inlichtingen betreffende de gevechten van 10—14 Mei hebben verschaft en die daarbij — ondanks de bezetting — niet hebben gearzeld om de waarheid, ook al was die nog zoo onaangenaam voor de Duitschers, te zeggen.

Dat overigens de Duitse autoriteiten die waarheid kenden en niet schroomden te erkennen, dat zij haar kenden, blijkt wel zeer duidelijk uit een onderzoek, dat de S.S. in September 1940 heeft ingesteld naar eenige vermiste S.S.-lieden van een overvallingsploeg in het Rijk van Nijmegen. Bij dat onderzoek erkende de S.S., dat hier een brug was overvallen door een aantal in burgerkleeding gestoken en bewapende S.S.-soldaten, die voorzien waren van Nederlandsche passen als „Ausweis”.

Wij hopen in *De Militaire Spectator* nog enkele gevallen van zeer goed optreden van Nederlandsche troepen in Mei 1940 te publiceeren.

De toepassing van **ENGELSCH** **METHODES** in het Nederlandsche leger

door

Mr. W. J. VAN DIJK

Reserve Luitenant-Kolonel der Jagers

Het nieuwe Nederlandsche Leger zal, voorzoover bekend is, meerendeels worden uitgerust met Engelsch materiaal, gebaseerd op het zgn. War Establishment voor Engelsche eenheden. Eveneens is het waarschijnlijk te achten, dat de organisatie der nieuwe Nederlandsche eenheden en de toekenning van verantwoordelijkheid aan functionarissen in deze eenheden naar Engelschen standaard zal geschieden, zulks temeer nu deze zijn deugdelijkheid voor de moderne oorlogvoering in de practijk heeft bewezen.

Hieruit zou logisch volgen, dat de snelste weg om tot het beoogde doel te komen is het zonder meer overnemen van de *Engelsche methode van organisatie en training*.

Of dit gevolg inderdaad logisch is, kan alleen worden beoordeeld, wanneer men zich rekenschap geeft van de positie, die het leger vóór den oorlog in het volksleven in Engeland en Nederland innam, de wijziging, die hierin door den oorlog werd gebracht, de condities, waaronder zoowel in Engeland als in Nederland moest en moet worden gewerkt, de principieele wijzigingen, welke zich in Engeland voltrokken.

Het vraagstuk is zeer veelomvattend; tijd en gelegenheid tot diepgaande bestudeering hebben ontbroken. Velen, die het voorrecht van een Engelsche opleiding hebben genoten, kunnen met meer gezag spreken.

De bedoeling van dit artikel is dan ook geen andere, dan het vraagstuk in zeer algemeenen zin te belichten en weer te geven een meening, die gevormd is door tallooze gedachtenwisselingen met Britsche officieren, die Nederland en de Nederlanders goed hadden leeren kennen, en voorts eenigermate getoetst is aan de practijk, daar voortdurende aanraking met Engelsche onderdeelen belangrijk vergelijkingsmateriaal verschaft.

De positie van het leger in het volksleven, voor den oorlog.

In Engeland bestond door de herinnering aan den oorlog van 1914—1918 tot op zekere hoogte de overtuiging, dat het onderhouden van een leger nu eenmaal een noodzakelijkheid was, doch deze overtuiging was niet sterk genoeg om een werkelijke belangstelling in het leger en in leger-aangelegenheden te wekken. De algemeene instelling ten aanzien van het leger was onverschillig. Het leger was samengesteld uit vrijwilligers. De promotie was uiterst langzaam, meer gebaseerd op aantal dienstjaren dan op verdienste. Dientengevolge nam het leger tegenover de burgermaatschappij steeds een ongunstige positie in met betrekking tot de beroepskeuze. Dit beeld is vrijwel geheel ook op Nederland van toepassing. Het moge dan waar zijn, dat het Nederlandsche leger uit dienstplichtigen was samengesteld, in de appreciatie van het leger door het volk maakte dit weinig of geen verschil.

Wijziging in waardeering gedurende den oorlog.

In Engeland heeft zich gedurende den oorlog een volkomen wijziging in de waardeering van het leger voltrokken. Alle krachten in het land zijn voor de

oorlogsinspanning gemobiliseerd. De dienstplicht werd ingevoerd, zoodat alle rangen en standen met het leger in aanraking kwamen. Het leger verkreeg een „goodwill” als nimmer tevoren; het Engelsche volk was er trotsch op een leger te bezitten en de Engelschman was er trotsch op van dit leger deel uit te maken.

Ook in Nederland heeft zich een belangrijke wijziging voltrokken. Bij het overgrootste deel van ons volk is de onverschilligheid voor en de geringschatting van het leger verdwenen. De harde bezettingsjaren hebben het besef bijgebracht, dat de groote volksgoederen verdediging en het brengen van offers waard zijn. Onze jonge menschen zien er niet meer tegen op in dienst te gaan, integendeel, er is teleurstelling, wanneer zij afgekeurd worden, wanneer zij lang moeten wachten voordat zij hun bestemming kunnen volgen. Ons volk toont groote belangstelling, het beklagt zich over te weinig voorlichting, zoodat het onvoldoende op de hoogte is van de vorderingen, die gemaakt zijn en nog steeds gemaakt worden. Leger en volk staan thans tot elkander in een verhouding, die zoo vaak begeerd werd, doch nimmer kon worden bereikt.

De condities, waaronder moest en moet worden gewerkt.

De toestand en voorwaarden, waaronder in Engeland na Duinkerken moest worden gewerkt, waren vrijwel hopeloos. Mankracht was voldoende aanwezig, kleeding, uitrusting en bewapening ontbraken bijna geheel. Met volstrekt onvoldoende middelen moest aangepakt worden, de improvisaties waren vele. Om een enkel voorbeeld te noemen: om lichte mortieren te kunnen verstrekken, werden regenpijpen van de huizen gesloopt . . . ! Men beschikte niet over ervaren instructeurs en aanvoerders. En toch moesten er troepen komen, zoodat het noodzakelijk was de training van den man te verhaasten en leiders te kweken uit „raw materials”.

Dit was niet mogelijk zonder een volkomen wijziging van de bestaande methodes van vorming en oefening dan troepen en het selecteeren van leiders. Men heeft niet geaarzeld daartoe over te gaan; de harde noodzaak dwong er toe en men bracht veranderingen tot stand, die in normale tijden slechts na zeer lang tijdsverloop of misschien in het geheel niet zouden kunnen zijn doorgevoerd. Het resultaat was verbluffend.

De omstandigheden, waarin Nederland verkeert, toonen zeer veel gelijkenis met de hierboven geschetste omstandigheden in Engeland.

Ook in Nederland groot gebrek aan kleeding, uitrusting en bewapening, ook in Nederland een groot tekort aan geoefende instructeurs en leiders. Ook in Nederland moet haast gemaakt worden; de wereldsituatie is niet van dien aard, dat men zich veroorloven kan „den tijd er voor te nemen”.

Voor Nederland komen, er nog extra moeilijkheden bij. Gedurende den bezettingstijd moest Nederland ervaringen opdoen van zeer slechten invloed voor zijn legerpotentieel. Het land werd leeggeroofd, waardoor groote schade aan de volksgezondheid en de volkskracht werd toegebracht. Talloozen werden genoodzaakt onder te duiken en begaven zich in het ondergrondse verzet; zij leerden, dat orders (i.c. Duitse orders) *niet* moesten worden uitgevoerd; om in het leven te blijven waren zij gedwongen te liegen en te stelen en dit voor velen in de meest ontvankelijke jaren van hun leven. De gevolgen zijn dan ook niet uitgebleven; er valt een ontstellend gebrek aan discipline, aan eerlijkheid en waarheidsliefde te constateeren. Maar in Nederland bestaat óók de wil en de geestkracht om door te zetten en te slagen.

Welke wijzigingen hebben zich in Engeland voltrokken?

In Engeland, zoo vaak het land der conventie en der vasthoudendheid aan

tradities genoemd, heeft men het roer volkomen omgeworpen.

Men heeft zich voor de vorming van het leger van dezen oorlog gebaseerd op de practijk en wat deze eischte en zich daarnaar alleen gericht.

Ingevoerd is een harde training, die de werkelijkheid in alle opzichten zoo dicht mogelijk benaderde (oefeningen met alle wapens met scherpe munitie). De training is steeds gericht op „team-work” en bevat niet alleen lessen uit de practijk die men reeds medegemaakt heeft, maar is tevens ingesteld op steeds verdere ontwikkeling, op het vinden van nieuwe mogelijkheden, op het ontwikkelen van initiatief.

De discipline wordt tot in de kleinste bijzonderheden gehandhaafd, zelfs bij het onmogelijke af.

Niemand wordt officier op grond van stand of schoolkennis; ieder krijgt zijn kans. Alvorens tot een officiersopleiding toegelaten te worden, dient men eerst te bewijzen een zeer goed soldaat te zijn en de noodzakelijke kwaliteiten van leiderschap en karakter te bezitten.

Promotie vindt in beginsel alleen plaats naar verdienste, jeugd is geen beletsel voor zelfs hooge rangen.

Zijn dergelijke wijzigingen in Nederland door te voeren?

Alvorens deze vraag te beantwoorden moet nog aandacht worden geschonken aan enkele verschillen tusschen Nederlanders en Engelschen, meerendeels minder verschil in karakter dan een gevolg van opvoeding en opvoedingsmethode.

De Engelsche opvoeding is practisch en de school leidt op voor de practijk en helpt bij het aankweken van eigenschappen, die het mogelijk maken spoedig het noodige inzicht in zich wijzigende omstandigheden te verkrijgen en zich daaraan aan te passen.

In Nederland is de opvoeding meer „academisch” en bereidt zij niet voor tot het gemakkelijk aanvaarden van de behoeften der practijk. Meestal is het in Nederland noodzakelijk, dat het practische werk nog geheel geleerd wordt, nadat de theoretische examens zijn afgelegd.

In de tweede plaats is de Engelschman „sport-minded” ten gevolge van het feit, dat de sport van jongst af aan een belangrijke plaats in de opvoeding inneemt. Daardoor wordt reeds zeer vroeg „team-spirit” ontwikkeld, welke mede zeer geschikt is om een brug te slaan tusschen de maatschappelijke klassen.

In Nederland was de sport in het algemeen een „na-schooltijd” ontspanning en daardoor minder algemeen verbreid dan in Engeland. Vandaar een minder ontwikkelde team-spirit en een geringere kans tot overbrugging van klasseverschillen.

In de derde plaats was het nationale gevoel in Engeland, althans voor den oorlog, sterker ontwikkeld dan in Nederland en het individualisme in Nederland meer overheerschend dan in Engeland.

Deze factoren zijn bij het vraagstuk van legervorming en leger training onmiskenbaar een voordeel voor Engeland boven Nederland.

Dit beteekent echter allermint, dat Engelsche methodes geen toepassing in Nederland zouden kunnen vinden. Het omgekeerde is waar. Wanneer men het er over eens is, dat de ontwikkeling van team-spirit, het aankweken van nationaal gevoel, het overbruggen van klasseverschillen en vooroordeelen noodzakelijke voorwaarden zijn voor de vorming van een frisch, opofferingsgezind, energiek leger, dan dient men methodes toe te passen, die daarop gericht zijn, d.w.z. in Engeland toegepaste en juist gebleken methodes. Daarnaast zullen wijzigingen gebracht moeten worden in het Nederlandsche opvoedings- en onderwijsstelsel, waaraan reeds gewerkt wordt.

Conclusie.

De situatie in Nederland en Engeland vertoont over de geheele lijn zeer veel punten van overeenstemming en de verschillen, die te constateeren zijn, accentueeren voor Nederland is de noodzakelijkheid tot het nemen van zeer-ingrijpende maatregelen.

Het zou dwaasheid zijn van de enorme ervaring van den bondgenoot niet het volle profijt te trekken en de methodes, die tot een zoo voortreffelijk resultaat, zoowel in materieel als in moreel opzicht hebben geleid, niet toe te passen.

Dit klemt temeer nu reeds over eenige practische ervaring kan worden beschikt. Men behoeft het oor maar te luisteren te leggen bij Nederlanders, die hun opleiding in Engeland ontvangen hebben of nu ontvangen en men vrage de opinie van Britsche officieren, die den Nederlandschen soldaat hebben gadeslagen en met hem hebben gewerkt. Zoowel op theoretische als op practische gronden is onze overtuiging, dat het zoo gaaf mogelijk toepassen der Engelsche methodes de aangewezen weg voor Nederland is om het zoo hoogst noodzakelijke en gewenschte resultaat te bereiken.

Verovering van het fort EBEN-EMAEL

Bewerkt naar „Modern Battle” van major P. W. Thompson en Duitse gegevens

door J. J. WIJNSOUW, Kapitein der Infanterie

In den vroegen morgen van 10 Mei 1940 rolde een versterkt gemotoriseerd pionierbataljon¹⁾ over den weg Aken—Maastricht in westelijke richting. Het bataljon rukte gelijktijdig op met de voorhoede van één van de vele divisieën, die dien morgen om 5.35²⁾ de grenzen van Nederland, België en Luxemburg overschreden, om in het Westen de groote beslissing te bevechten. Deze divisie (het was de eenige die oprukte in de richting van Maastricht) had een opdracht te vervullen, die van alle, welke de aanvallers wachtten, in moeilijkheid en belangrijkheid de kroon spande. Want juist achter het practisch onverdedigbare Zuid-Limburg lag de sterke bevestigde linie van het Albertkanaal. Het sleutelpunt van deze stelling vormde het Fort *Eben-Emael*, het machtigste van de werken rondom Luik en een van de sterkste forten van Europa. Fort Eben-Emael ligt 5½ km ten Zuiden van Maastricht, in het marschvak van de oprukkende Duitse divisie. Tusschen de indeeling van het versterkte pionierbataljon in de voorhoede van de divisie en het bestaan van het Fort Eben-Emael bestond een verband als van gevolg tot oorzaak. De opdracht van het pionierbataljon was, de versterkingen van Eben-Emael aan te vallen en te veroveren, volgens den Duitschen gedachtengang een typische opdracht voor pioniers.

In Duitschland vormde de pionier bij den aanval de baanbreker voor de infanterie. Wanneer er een obstakel in het aanvalsvak voorkomt, granaattrechters moeten worden opgevuld, een mijnenveld moet worden opgeruimd, een riviertje moet worden overbrugd of een steunpunt moet worden genomen, het is steeds de pionier, die het moet opknappen. Zijn werk is niet gescheiden van dat der

¹⁾ De pionier, waarover in dit artikel wordt gesproken is niet de Engelsche „pioneer”, doch eerder de Engelsche „engineer”. In ons leger werd deze soldaat, zij het dan dat hij meer technisch werker was, dan de Duitse pionier, ook „pionier” genoemd.

²⁾ Duitse zomertijd, 3.55 Nederlandsche wintertijd.

infanterie, doch wordt juist verricht in nauwe samenwerking met de infanterie-eenheden. Dikwijls, zooals in de episode welke in den aanhef van deze beschouwing wordt beschreven, gaat de pionier de infanterie vooruit. Hij is geen militair technicus, doch een technisch strijder, een vechtsoldaat in den meest uitgebreiden zin. Elke beschouwing over de Deutsche pioniereenheden geeft blijk van den nadruk, die wordt gelegd op het gevecht. Het bataljon pioniers was, voor dit doel georganiseerd, uiterst geoefend en geïnstrueerd.

Alvorens verder te zien naar den afloop van den opmarsch van het gemotoriseerde pionierbataljon naar Eben-Emael is het interessant de organisatie, de uitrusting en de geoefendheid van deze pioniereenheid nader te beschouwen.

Organisatie van het pionierbataljon.

Het gaat hier om een z.g. gemotoriseerd pionierbataljon. Het Deutsche leger telde verschillende soorten pioniereenheden. Het pionierbataljon van de Deutsche infanteriedivisie was gedeeltelijk gemotoriseerd en bestond uit een staf, 3 pioniercompagnieën, 1 brugcompagnie B en 1 lichte parkcompagnie. In deze organisatie waren 1 pioniercompagnie, de brugcompagnie en de lichte parkcompagnie gemotoriseerd, 2 pioniercompagnieën waren met paarden bespannen. Deze laatste compagnieën waren bestemd om bij de infanterieregimenten in voorste lijn te worden ingedeeld. Men achtte het in verband hiermede onnoodig, dat zij een hoogere marschsnelheid dan de infanterie konden ontwikkelen. Bij het gemotoriseerde pionierbataljon waren alle compagnieën gemotoriseerd, alsmede de staf, die bij het gewone pionierbataljon slechts voor een deel van auto's was voorzien. Een derde organisatievorm was het pantserpionierbataljon. Dit bataljon had in verband met de speciale taak een eenigszins afwijkende organisatie. Zoo bestond het uit een staf, 2 lichte pioniercompagnieën, 1 pantserpioniercompagnie, 1 parkcompagnie en 1 brugcompagnie B of K. De lichte pioniercompagnieën waren in groote trekken gelijk aan de pioniercompagnieën van de infanteriedivisie. De pantserpioniercompagnie daarentegen bestond uit 2 vernielingssecties (per sectie 6 vechtwagens), 1 brugsectie (5 vechtwagens en 1 gereedschappenauto), 1 zware pioniersectie (1 pantserwagen, 6 gepantserde manschappenauto's met rupsbandaandrijving op de achterassen en 2 vrachtauto's) en 1 lichte pioniersectie (8 vrachtauto's).

Behoudens bovengenoemde pionierbataljons bestonden nog het „bergpionierbataljon” en het „landweerpionierbataljon”. Eerstgenoemd onderdeel had een speciale op den strijd in het bergland ingestelde organisatie en uitrusting; het tweede was een reserve-eenheid, niet gemotoriseerd en zonder brugcompagnie. De pioniercompagnie van het gemotoriseerde pionierbataljon was georganiseerd als een Deutsche infanteriecompagnie. Zij bestond uit 1 commandogroep, 1 verbindingsafdeeling, 3 sectiën, 1 gevechtstrein, 1 proviand- en goederentrein. De verbindingsafdeeling telde 2 radiowagens, elk voorzien van een draagbare radioinstallatie met een max. bereik van 25 km telegrafie en 12 km telefonie. Voorts was aanwezig 1 telefooninstallatie met 1 km lichten veldkabel. De sectiën waren wederom samengesteld als de normale infanteriesectie en bestonden dus elk uit 3 groepen, terwijl elke groep bestond uit een mitrailleurploeg van 4 man en een geweerploeg van 8 man. De groepscommandant trad op als commandant van de mitrailleurploeg, de opvolger groepscommandant als de commandant van de geweerploeg. De totale sterkte van het gemotoriseerde pionierbataljon bedroeg 25 officieren (waarbij 3 militaire beambten), 92 onderofficieren en 713 pioniers; de sterkte van de gemotoriseerde pioniercompagnie was 4 officieren, 20 onderofficieren en 183 pioniers.

Het transport-materieel.

Zoals reeds werd opgemerkt was het pionierbataljon van de infanteriedivisie gedeeltelijk gemotoriseerd, gedeeltelijk bespannen. De bespannen compagnieën werden „pioniers te voet” genoemd. De gereedschappen werden vervoerd in met paarden bespannen wagens, slechts in de commandogroep was een personenauto aanwezig. Voor het vervoer van het zware materieel werd over 3 vrachtauto's beschikt. Ten slotte was in den proviandtrein en den goederentrein elk ook nog 1 lichte vrachtauto opgenomen. De gemotoriseerde compagnieën waren in hoofdzaak uitgerust met 3-assige speciale vrachtauto's met 6-wielaandrijving. Voorts waren nog aanwezig 6 personenauto's met 4-wielaandrijving en besturing waarvan er 2 bestemd waren om de radio-apparaten van de verbindingafdeeling mede te voeren. De andere waren voor den compagniescommandant en de sectiecommandanten. De brugcompagnie van het bataljon bestond uit 29 vrachtauto's met aanhangwagens, 2 lichte personenauto's, 1 lichte personenauto met 4-wielaandrijving en 3 vrachtauto's. Van de 29 vrachtauto's voor brugmaterieel hadden 21 voertuigen 6-wielaandrijving en 8 rupsbandvoortbeweging. Laatstbedoelde voertuigen dienden voor het trekken der aanhangwagens waarop schragen voor landhoofden waren geladen. De parkcompagnie bestond uit 13 vrachtauto's, 1 lichte vrachtauto, 1 lichte personenauto, 1 ziekenauto, 1 keukenauto en 2 aanhangwagens. Het Duitsche automaterieel kenmerkte zich door een buitengewone geschiktheid voor terreinwerk, door krachtige motoren en zeer zware constructie der wagens.

De bewapening.

Het gemotoriseerde pionierbataljon had, evenals het gedeeltelijk gemotoriseerde pionierbataljon, als hoofdbewapening den lichten mitrailleur. Behalve 2 man uit de lichte mitrailleurploeg waren alle pioniers bewapend met het geweer. Officieren droegen een pistool. Ook in deze was de bewapening gelijk aan die der infanterie. Men bedenke echter, dat de zware wapens, die in het infanteriebataljon en het infanterieregiment thuis hooren, bij deze organisatie ontbraken.

De uitrusting.

Behoudens de gereedschappen voor graaf- en timmerwerk vormden de springstoffen het voornaamste hulpmiddel van de Duitsche pioniers. De Duitsche springstof was trinitrotoluol en men vond deze in aanzienlijke hoeveelheden bij alle pioniereenheden van de sectie tot het bataljon.

Bij de uitrusting behoorden electriche ontstekingsapparaten zoowel als vuurkoord, slagkoord, slagpijpjes en wrijvingspijpjes. De verschillende vormen, waarin de springmiddelen werden medegevoerd, kwamen in groote trekken overeen met de vormen, welke wij in ons leger ook kenden. Alleen het groote blok van 3 kg mag een uitbreiding heeten van de Nederlandsche uitrusting. In totaal beschikte men bij de compagnie over 968,6 kg springmiddelen, bij het bataljon over 4.110,6 kg. Naast de springmiddelen behoorden tot de Duitsche uitrusting handgranaten, mijnen en rookverspreidende middelen. Deze werden evenals dit bij de springmiddelen het geval was medegevoerd bij alle onderdeelen. Bij de gemotoriseerde pioniercompagnie waren aanwezig 135 handgranaten, 156 rookkaarsen en 296 anti-vechtwagenmijnen; bij het bataljon telde men in totaal 2109 mijnen.

Alle Duitsche pioniereenheden waren uitgerust op en geoefend in het snel maken van versperringen. Zij beschikten daartoe over staaldraadrollen, de z.g. K. en S.-rollen. Van dit materieel waren bij de gemotoriseerde pioniercompagnie 76 stuks

aanwezig, bij het bataljon 406 stuks. Bij het maken van versperringen werd in ruime mate gebruik gemaakt van mijnen zoowel als van springmiddelen, die met behulp van ontstekingsmiddelen, berustende op het wrijvingsprincipe, tot detonatie werden gebracht.

Voor het maken van hindernissen en voor verschillende andere opdrachten waren per compagnie 9 motorzagen aanwezig. De motorzagen werden aangedreven door één-cylinder benzinemotoren, evenals dit ook het geval was bij de motorzagen, waarover de Nederlandsche pioniercompagnieën beschikten. Elke zaag kon worden vervoerd en bediend door twee man. De Deutsche pioniercompagnieën waren voorts uitgerust met twee compressoren, die dienden voor het aandrijven der pneumatische boren. Laatstgenoemde werktuigen spelen een groote rol bij het opruimen van betonversperringen, het maken van boorgaten, enz. De Deutsche compressor werd vervoerd op een één-assigen aanhangwagen.

Voorts beschikte men per bataljon over 3 snijbranders. Voor het veroveren van steunpunten en het zuiveren van stellingen behoorden tot de uitrusting van het bataljon 6 lichte en 3 middelbare vlammenwerpers.

De uitrusting aan overgangsmiddelen was, zooals dit in alle organisaties te dien aanzien het geval is, gevarieerd. Zij viel uiteen in twee groepen, het eigenlijke brugslagmaterieel en de overgangsmiddelen voor verkenningen.

Van de eerste groep beschikten de Duitschers over talrijke soorten, die aangeduid werden met een letter. Zoo waren bij het pionierbataljon van de infanterie-divisie ingedeeld een brugcompagnie B of C, bij het pantserpionierbataljon een brugcompagnie B of K, bij het pionierbataljon van de gemotoriseerde divisie een brugcompagnie B, bij een landweerddivisie een brugcompagnie Z, terwijl voorts nog bestonden: brugmaterieel FCM (Fransch materieel), D, Birago, M 36, System Herbert, T, I Z en zware schipbruggen.

Het vermogen van deze verschillende soorten materieel vindt men neergelegd in onderstaande opgave.

aanduiding	draagvermogen in tonnen	lengte brug in meters (schraagbrug)	lengte brug in meters (pontonbrug)	lengte brug in meters (gemengde bouw)	duur van den bouw in uren
A	4	11.65	24.28	35.93	—
B	4	—	130	—	2—6
	8	57	80	—	2—6
	16	51	50	—	2—6
C	1	—	140	—	1½—3
	4	—	84	—	1½—3
	5.3	—	84	—	1½—3
D	8	18.60	18.60	—	—
K	8	—	—	76	2—3
	16	—	—	37	2—3
T	4	60.57	87.49	107.68	—
	10	30.285	40.38	67.30	—
F.C.M.	16	45	50	110	—
	21	45	50	110	—
	44	—	—	62	—
Birago	5.5	26.56	26.56	26.56	—

Van de tweede groep overgangsmiddelen waren aanwezig per pioniercompagnie 3 groote drijfzakken en 4 kleine drijfzakken, per pionierbataljon 35 groote en 64 kleine drijfzakken.

De opleiding.

In vreedestijd had de Duitsche pionierofficier twee jaren om zijn dienstplichtigen op te leiden tot pioniers. Deze tijd werd tot de laatste minuut besteed. Het was niet ongebruikelijk een compagnie een brug te zien opbouwen en afbreken en deze handeling zesmaal te zien herhalen in het verloop van één dag. Het kwam meermalen voor dat een compagnie 's morgens een marsch uitvoerde van 16 km zonder rust, om daarna een oefening te houden en denzelfden afstand terug te marcheeren. Er werden veelvuldige practische oefeningen gehouden met als tegenpartij veelal eenheden van andere wapens. Onveranderlijk waren de oefeningen, zooveel dit mogelijk was, aangepast aan de oorlogsomstandigheden. Er was een sfeer van ernst, van grondigheid en werkelijkheidszin rondom alles wat de opleiding betrof. Op den achtergrond, doch het geheel overheerschend, stond het beginsel, dat de pionier niet een technicus, doch een vechtsoldaat is.

Het resultaat.

De aanval op Eben-Emael.

Na deze beknopte beschouwing over het Duitsche pionierbataljon, kunnen wij terugkeeren naar het bataljon, dat op den vroegen morgen van den roen Mei in de richting van Maastricht reed, met de opdracht het fort Eben-Emael aan te vallen. De wijze, waarop deze opdracht moest worden uitgevoerd, berustte geheel op de bij de Duitschers gebruikelijke tactiek van de aanvalspioniers. Deze tactiek gaf het optreden van de stormtroepen uit den vorigen oorlog in modernen vorm.

Het wezen van de aanvalsoperaties, die moeten dienen om versterkingen tot overgave te dwingen, ligt in het raam van deze tactiek in het pogen, deze versterkingen zoo dicht mogelijk te naderen en de geschut- en mitrailleurpostellingen met behulp van vlammenwerpers, springmiddelen, handgranaten en andere strijdmiddelen voor het gevecht van man tegen man stuk voor stuk buiten gevecht te stellen. De moeilijkheid van deze aanvalsmethode is gelegen in het met zoo gering mogelijke verliezen benaderen van de te vernielen objecten. Men maakt hierbij gebruik van den directen steun van andere wapens, zooals artillerie, luchtrijdkrachten, parachutisten en van speciale strijdmiddelen, zooals rookkaarsen, rookhandgranaten en brandbommen.

De aanvallende operaties, zooals de verovering van Eben-Emael er een was, geven een zuiver voorbeeld van hetgeen door de zorgvuldig voorbereide samenwerking van verschillende wapens te bereiken is.

De samenstelling van het detachement aanvalspioniers, dat voor een bepaalde opdracht wordt bestemd, is vanzelfsprekend afhankelijk van den aard van de uit te voeren opdracht. Zooals reeds is gezegd was voor de verovering van Eben-Emael een geheel gemotoriseerd pionierbataljon bestemd. Aan het bataljon waren vermoedelijk 2 compagnieën infanterie en eenige luchtdoelbatterijen van 2 cm toegevoegd.

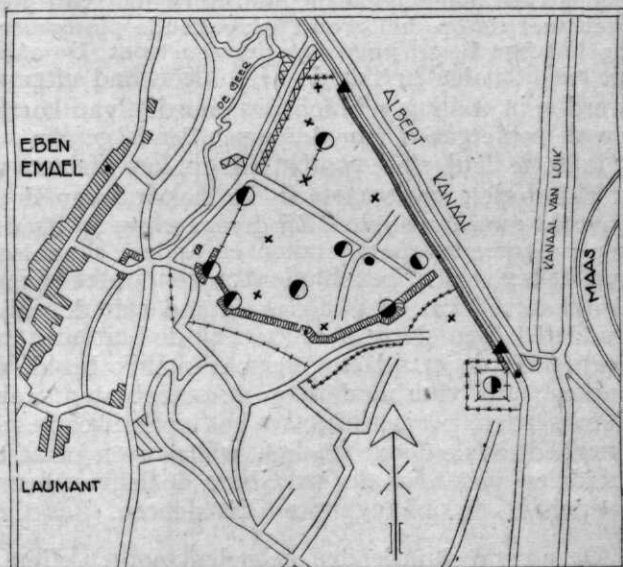
De voornaamste aanvalsmiddelen, welke de pioniers in dit verband medenam, waren de springstoffen, waarmede de geschut- en mitrailleurpostellingen uiteindelijk zouden worden buiten gevecht gesteld. Voor dit doel bleek het groote blok van 3 kg het meest geschikt. Voorts voerde men mede speciale middelen, die noodig waren om dicht genoeg bij de aanvaldoelen te komen om de ladingen te kunnen aanbrengen. Hiertoe behoorden vlammenwerpers, brandbommen, rookkaarsen, aanvalsladders en lange staken, welke laatste bestemd waren om ladingen te schuiven op onbereikbare plaatsen.

Het bataljon arriveerde in Maastricht één uur na het overschrijden van de

Nederlandsche grens en slaagde erin na een kortstondig oponthoud zoowel de Maas als het Albertkanaal over te steken. Het detachement bevond zich toen op den westelijken oever van het kanaal, ongeveer 6½ km van het fort. Fort Eben-Emael ligt op een steilen oever bijna 60 m boven het peil van het kanaal. Men kijkt zoowel over het kanaal als over de Maas heen. Het had een bezettingssterkte van ongeveer 1300 officieren en manschappen.

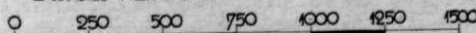
Een algemeen overzicht van de meest belangrijke geschutopstellingen vindt men in bijgaande schets. Terwijl zweefvliegtuigen parachutisten op de bovenzijde van het fort, die onvoldoende door de mitrailleurs van de verdediger werd bestreken, werkte het aanvalsdetachement zich zuidwaarts langs den westelijken oever van het kanaal. De vorderingen waren gering. De aanvallende pioniers werden opgehouden door vuur van het fort en de verschillende mitrailleuropstellingen, die zich aan de overzijde van het kanaal bevonden. In den namiddag echter bereikte het detachement het smalle riviertje dat langs den voet van de steile helling aan de noordzijde van het fort loopt. Het riviertje was niet doorwaadbaar. Het detachement parachutisten schijnt te hebben bestaan uit pioniers en werd gecommandeerd door een pionierofficier. Het had tot taak den aanval van het bataljon pioniers te ondersteunen door met springmiddelen zooveel mogelijk gevechtsafdeelingen buiten gevecht te stellen en en heeft een zeer belangrijk

aandeel gehad in het verloop der gevechtshandelingen, o.m. door het uitschakelen van de batterijen, waarmede de Maasovergangen werden beschoten. Het detachement slaagde er onmiddellijk in radioverbinding te verkrijgen met de langzaam vorderende aanvalstroepen en van dit oogenblik af kregen deze troepen geregeld inlichtingen over de situatie op en in het fort. Toen het bataljon bij het ondoorwaadbare riviertje was gekomen, zocht het

VERKLARING

- VERDEDIGINGSWERK MET STALEN KOEPEL MET E VORMIGE INGANG
- + VERDEDIGINGSWERK ZONDER STALEN KOEPEL.
- PRIKKELDRAAD VERSPERRING.
- ▬ TANKVERSPERRING.
- ▨ NATTE TANKGRACHT.
- ▲ KLEINE KAZEMAT.
- WATERTOREN.
- ZWAAR HEKWERK.

SCHAAL IN METERS

dekking en wachtte op het invallen van de duisternis. Gedurende den nacht werden rubberbooten — welke gebruikt waren om de Maas bij Maastricht over te steken en daar waren achtergelaten — voorwaarts gebracht en stak het detachement het riviertje over. Met behulp van ladders werden de steile hellingen naar de bovenste verdiepingen van het fort beklommen. Details ontbreken, doch het is aannemelijk, dat het detachement parachutisten deze actie moet hebben gedekt. In ieder geval bij het aanbreken van den dag hadden de parachutisten zich met de op den grond aanvallende pioniers vereenigd. De eigenlijke aanval op het fort begon toen op staanden voet. De aanval verliep zooals men die bij de meer malen herhaalde oefeningen had uitgewerkt. De luchtafweerkanonnen werden in stelling gebracht en vuurden van korten afstand met directe richting op de schietgaten van de verschillende geschut- en mitrailleurposities. De infanterie had zich voorbereid op het afslaan van tegenstooten. De pioniers werkten zich voorwaarts in de richting van de opstellingen, welke zij buiten gevecht moesten stellen. Zij droegen hun springstoffen, handgranaten, rookkaarsen, vlammenwerpers, staken en andere aanvalsmiddelen. Zij maakten gebruik van de tegen zicht beveiligde strooken, welke zij met behulp van de medegevoerde doorkaarsen vormden. Prikkeldraad ruimden zij op met behulp van springmiddelen. Ten slotte bereikten zij de buitenste muren van het werk zelf. Hier vertoonde de strijd een verschrikkelijk beeld. Vlammenwerpers richtten hun verzengende vuurbundels op de schietgaten. Handgranaten en zware ladingen detoneerden, projectielen van het luchtafweergeschut ricocheteerden en pioniers, hurkende in de doode hoeken, wierpen en plaatsten hun ladingen. Met springmiddelen vielen zij de kwetsbare deelen van het werk aan, de schietgaten, de koepels en de ophangpunten der deuren.

De aanval duurde den geheelen morgen. Eén voor één werden de werken en opstellingen buiten gevecht gesteld. Om 12.50 heesch de Belgische commandant de witte vlag en gaf zich over aan den luitenant-kolonel van de pioniers, die het pionierbataljon commandeerde. De slag om Vlaanderen was nauwelijks 30 uur oud, toen de Duitschers er reeds in geslaagd waren het sprookje van de onkwetsbaarheid der omvangrijke vooroorlogsche grensversterkingen te niet te doen.

In feite is er geen fundamenteel nieuws in de aanvalsmethoden zooals deze bij Eben-Emael zijn toegepast. Zelfs in de medegevoerde hulpmiddelen, zooals vlammenwerpers, handgranaten en rookverwekkende middelen, was het aanvalsdetachement gelijk aan het stormbataljon van 1915. Het eenige nieuwe idee ligt in het gebruik van parachutisten, Aannemende dat de verdedigers bezielde waren met den wil tot het bieden van hardnekkigen weerstand, ligt het geheim van het succes van het pionierbataljon in het zorgvuldig opgeleid personeel, de doelmatige uitrusting, de uitgebreide verkenning, den voorzichtigen opzet, de langdurige voorbereiding en ten slotte in de juiste samenwerking van de deelnemende wapens.

De geschiedenis van Eben-Emael herhaalde zich verschillende en vermoedelijk zelfs vele malen, toen de Duitsche divisies de eene verdedigingszone na de andere in de lage landen en in Noord-Frankrijk doorbraken.

Hoewel deze aanvallen op versterkte zones misschien de meest sprekende voorbeelden waren van de actie der aanvalspioniers, zij waren niet de eenige voorbeelden en zijn in den loop van den oorlog door talrijke acties van anderen aard gevolgd.

Duitsche Militair-Aardrijkskundige gegevens over Nederland

*Hoe de operatie tegen Nederland in 1940
was voorbereid!*

Voor ons ligt een bundel ter dikte van een flinken roman in groen karton gebonden, voorzien van het bekende opschrift „Nur für Dienstgebrauch”. Op de plaats, waar bij een gewoon boek de naam van den uitgever is vermeld, staat hier „Generalstab des Heeres. Abteilung für Kriegskarten und Vermessungswesen, Berlin 1939”. De titel van het werk is „Militärgeografischer Überblick über die Niederlande”. De uit de „Mededeelingen van Gegevens” zoo bekende term „afgesloten op...” treft men ook hier aan: „Abgeschlossen 20. November 1939”.

Het is duidelijk met welk soort werk we hier te maken hebben. Het is de handleiding, die de Duitsche troepen, die in Mei 1940 ons land overvielen, bij zich hadden, en die hun een inzicht moest verschaffen in de speciale moeilijkheden en voordeelen, die de Nederlandsche terreinen en de Nederlandsche bevolking den aanvallers zouden bieden.

Het is interessant na te gaan, welke gegevens de Duitschers voor zich van belang achtten en op welke wijze zij deze gegevens hebben verwerkt.

In den omslag zijn eenige boekjes en kaarten geborgen. Het meest belangwekkende boekje is eveneens getiteld „Militärgeografischer Überblick über die Niederlande”. Het bevat een zestal hoofdstukken: een algemeene beschouwing over het land, de bevolking en de wijze, waarop de bevolking over het land is verspreid; een hoofdstuk over waterstaatkunde; een beschrijving van de verschillende landschapstypen; een hoofdstuk over het verkeerswezen; een militair-economische beschouwing en een beknopt overzicht van de beteekenis van een

groot aantal steden. Merkwaardig is de meening, die in het eerste hoofdstuk over de Nederlanders wordt weergegeven. „De Nederlander,” aldus de bewerker van deze gegevens, „vormt in vele opzichten den overgang tusschen den Duitscher en den Engelschman. Hij is rustig, flink, gewetensvol, spaarzaam, niet open, eerder terughoudend en gesloten, maar vriendelijk en hulpvaardig. Hij laat zich niet gaarne commandeeren. Hij wil onafhankelijk en zelfstandig zijn. Hartsucht en pathos staan hem tegen. De zindelijkheid is beroemd. Hij is uitgesproken kunstzinnig. Hij woont gaarne in een eigen huis, men vindt daarom overal, zelfs in groote steden, ééngezinswoningen.”

Het hoofdstukje over waterstaatkunde bevat geen gegevens, die afzonderlijke vermelding behoeven. Alleen is een getijdekalender opgenomen, die loopt van November 1939 tot en met Mei 1940. Interessant is een beschouwing in dit hoofdstuk over het vernielen van dijken. Zooals men kan verwachten, richtten de vernielingsplannen zich tot de punten in het dijklichaam, waar het buitenwater en het binnenwater elkaar zoo dicht mogelijk naderen, dus tot de punten, waar sluizen of duikers in den dijk zijn aangebracht. Duidelijk blijkt echter, dat men het vernielen van een dijk als een groote moeilijkheid beschouwde en zeer hoog opzag tegen de van Nederlandsche zijde genomen veiligheidsmaatregelen om bij een dreigende dijkvernieling den omvang van de ramp tot een minimum te beperken.

De verhandeling over de verschillende landschapstypen wordt telkenmale besloten met een korte, kernachtige uitspraak over de waarde van

de betreffende streek voor militaire operaties. In een dergelijke beschouwing over onze kuststrook heet het: „De Nederlandsche kust biedt een landing groote moeilijkheden. Slechts door overrompeling is het mogelijk havens of zeegaten binnen te dringen.” Van het poldergebied wordt gezegd, dat het een ernstige hindernis vormt voor het ten uitvoer leggen van militaire operaties. Sprekende over Noord-Brabant zegt de samensteller van het werkje: „Het Noord-Brabantsche zandplateau is door zijn talrijke, achter elkander liggende versperringsmogelijkheden, in het bijzonder het Peelgebied, voor troepenbewegingen in Oost—Westelijke richting zeer ongunstig.”

Bij het boekje behoort een bundel „Stadtdurchfahrpläne”. Deze verzameling omvat plattegronden van alle groote plaatsen, die mogelijk bij den Duitschen opmarsch een rol zouden kunnen spelen. Op deze plattegronden is de snelste methode aangegeven om met verschillende bestemmingen door de stad heen te rijden. De gegevens verliezen veel van hun waarde, omdat vele plattegronden volkomen verouderd zijn. De schetsen zijn gedeeltelijk ontleend aan Nederlandsche kaarten, gedeeltelijk een overdruk van een Fransche kaart en gedeeltelijk zelf geteekend.

Als wegenkaart is bij den bundel gevoegd een uit drie bladen bestaande autokaart, die flauw doet denken aan de bekende autokaart 1:200.000 van de K.N.A.C. Zorgvuldige beschouwing van deze kaart doet vermoeden, dat

men er niet in geslaagd is de kaart tot November 1939 bij te werken. De kaart is voorzien van een opdruk in zwarte lijnen, aangevende de bladen van de Nederlandsche 1:50.000.

Een andere bijlage vormt het boekje: „Landschaftbilder”. Het boekje geeft een aantal foto's van Nederlandsche terreinen en steden. De meeste foto's zijn luchtfoto's. Deze dienen, zooals uit de „Militärgeografischen Überblick über die Niederlande” blijkt, onder meer om den vliegtuigbestuurder oriënteringsmogelijkheden te verschaffen. Vele foto's zijn bijgewerkt. Opnamen van verdedigingswerken treft men niet aan.

Afzonderlijk zijn verpakt de plattegronden 1:15.000 van Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage, Utrecht en Groningen. Ook deze plattegronden zijn overdrukken van bestaande en in den handel verkrijgbare kaarten.

Ten slotte moeten nog vermeld worden een hoogtekaart 1:300.000 en een telefoonkaart. De hoogtekaart bevat nog gegevens over Nederlandsche rivieren, kanalen en peilschalen. Vermoedelijk behoort deze kaart tot de weinige oorspronkelijke gegevens in dezen bundel. De telefoonkaart is bijgewerkt tot 1 Nov. 1939 en is een overdruk van de Nederlandsche telefoonkaart 1:400.000.

Het geheel vormt een uitvoerig geïllustreerd en van bijlagen voorzien werkje over de militaire aardrijkskunde van Nederland, doch bevat practisch geen gegevens, die men niet in elk ander werk op dit gebied aantreft.

J. J. W.

Adres van Redactie en Administratie van De Militaire Spectator

Wij verzoeken alles wat bestemd is voor Directie, Redactie en Administratie zonder vermelding van persoonsnamen te adresseren:

Aan DE MILITAIRE SPECTATOR

Moorman's Periodieke Pers, Bezuidenhout 9, Den Haag

Het Infanterie- BATALJON¹⁾

door J. JANSEN. *Majoor der Infanterie*

(Met een schema van het Bataljon op bladz. 58/59)

„Hoe zal ons nieuwe leger er uitzien?”

is een van de vragen van het oogenblik waarop, gezien het stadium van studie en voorbereiding waarin men thans verkeert, het antwoord geven nog niet in details mogelijk is.

De belangstelling van den troepenofficier zal echter niet in de eerste plaats uitgaan naar de toekomstige organisatie van het leger, doch naar die organisatie, waarbij hij in de practijk direct betrokken is. Dit is voor den infanterist het bataljon, dat wel een getrouwe copie zal worden van het Engelsche.

Het element, dat op de geheele legerorganisatie zijn stempel zal drukken, en den grondslag zal vormen voor de oefening is :

de aanval!!!

In de nieuwe scholing zal de oefening op offensieve basis plaats vinden.

Indien men het gevecht defensief voert moet men ervan doordrongen zijn, dat slechts een actieve en zelfs agressieve verdediging tot de gewenschte resultaten leidt.

Dit beginsel heeft duidelijk zijn invloed doen gelden op de organisatie van het Engelsche bataljon infanterie, dat, zooals het Engelsche voorschrift „The Infantry Battalion” het uitdrukt,

de laagste infanterie-eenheid is, die voor eigen vuursteun van verschillende soorten zware infanterievuurwapenen kan zorgdragen

en als zoodanig de kleinste organieke eenheid is, die zelfstandig tactische opdrachten binnen het raam van de infanterie kan uitvoeren.

Omdat, wil men volgens een der grondbeginselen van de tactiek een zoo economisch mogelijk gebruik maken van de ter beschikking staande middelen, het noodzakelijk is den omvang dezer middelen te kennen, behoort bij een bespreking van het bataljon als eerste punt de organisatie behandeld te worden.

(Schema van het bataljon zie blz. 58 en 59.)

De tirailleurcompagnieën.

Het belangrijkste deel van het bataljon bestaat uit 4 tirailleurcompagnieën. Deze bepalen den uiteindelijk beslissenden factor, nl. het aantal bajonetten bij het handgemeen met den vijand.

De compagnieën bestaan uit 3 pelotons, welke ieder over 3 „brens”, 7 „stens” en 25 geweren beschikken, en een 2-duims mortier, benevens een P.I.A.T.

Vooraf het krombaanvuurwapen — de 2-duims mortier — verhoogt met zijn brisantgranaten de aanvalskracht van de compagnie en vermeerderd met zijn vermogen tot het vormen van rookgordijnen de „manoeuvre”-mogelijkheden.

Snelheid van handelen, een onontbeerlijk element in den aanval, wordt mede bevorderd door de radio-verbinding in de compagnie. Deze radio-verbinding

¹⁾ De in dit artikel gebruikte, uit het Engelsch vertaalde benamingen en uitdrukkingen komen geheel voor rekening van den schrijver. Zij hebben geen enkele officiele beteekenis. *De Redactie.*

wordt onderhouden met 2 toestellen 38, welke voor een snelle, betrouwbare verbinding in de compagnie zorgdragen. De actie-radius van dit toestel bedraagt, afhankelijk van verschillende omstandigheden, ± 1.5 km. Voor haar verbinding met het bataljon krijgt de compagnie de beschikking over een z.g. toestel 18.

Tevenover vechtwagens en pantserwagens staan de tirailleurs niet meer machteloos. In den vorm van de P.I.A.T. (Projector Infantry, Anti-Tank) bezit de tirailleur een machtig wapen, dat in staat is om ten minste 7 cm dik pantser te doorboren, terwijl, als mortier gebruikt, dit wapen ook zijn nut heeft bewezen.

De meer harmonische bewapening plus betere verbindingen, hebben het mogelijk gemaakt, dat de hier beschreven tirailleurcompagnie beter voor den aanval geschikt is dan de oude Nederlandsche tirailleurcompagnie. Eventueel kan aan een compagnie een sectie middelbare mortieren (3duims) toegevoegd worden.

Een oplossing voor het moeilijke vraagstuk van munitie-aanvoer op het gevechtveld werd gevonden in den z.g. carrier — een klein, licht gepantserd voertuig op rupsbanden —, waarover iedere tirailleurcompagnie beschikt.

Het Mortierpeloton.

In handen van den bataljonscommandant rust de groote vuurkracht van de 6 middelbare mortieren van het mortierpeloton. Dit peloton bestaat uit 3 secties à 2 stukken, welke stukken vervoerd worden met hun eerste munitievoorraad op een z.g. carrier. Dit vervoermiddel, dat bovendien een lichte pantsering heeft, benevens de ruime hoeveelheid radiotoestellen, waarover dit peloton beschikt, maken het tot een snel beweeglijke vuurreserve. Binnen 15—20 minuten kan een batterij van 4 mortieren een vuur afgeven, dat niet was voorbereid, terwijl de stukken nog in stelling moesten komen.

Dit beteekent met 4 stukken, die bij snelvuur 12—15 projectielen afvuren, dat 21 minuten na aanvraag 60 projectielen op het doel trommelen. Zooveel mogelijk wordt gestreefd naar geconcentreerd vuur van 4 stukken. De vuurleiding berust in principe bij den pelotonscommandant. De snelheid waarmede steun wordt verleend wordt aanmerkelijk verhoogd door het gebruik van den mobiele vuurleider met zijn radio. Dit is bij de mortieren een onderofficier, die zich bij de voorcompagnieën bevindt en in de eerste plaats tot taak heeft den vuurleider de doelen aan te geven.

Mocht deze van zijn observatiepost het doel niet of niet voldoende kunnen waarnemen, dan neemt de mobiele vuurleider de vuurleiding over en geeft via zijn radio de vuurbevelen. Behalve over brisantgranaten beschikt de middelbare mortier over projectielen met een phosphorlading voor het ontwikkelen van rookgordijnen. Voor bijzondere doeleinden kan aan een tirailleurcompagnie een sectie mortieren ter beschikking worden gesteld.

De mortier is gedurende dezen oorlog weer gebleken een effectief wapen te zijn. Volgens gevechtsberichten van het front bij Stalingrad b.v., waren 80 % van de verliezen veroorzaakt door mortiervuur. Het mortierpeloton wordt in het algemeen voor de volgende taken gebruikt:

Bij den aanval :

1. deelname aan de inleidende beschieting ;
2. het verschaffen van directen vuursteun ;
3. steun verlenen bij het vasthouden van pas veroverd terrein (consolidatie) ;
4. met vuur beschermen van de flanken van aanvallende troepen ;
5. deel uitmaken van de. z.g. carrier-mortiergroep (nader te behandelen bij de carriers) ;
6. het leggen van een rookgordijn.

In de verdediging :

1. met vuurconcentraties deelnemen aan de afsluitingsvuren;
2. vuurconcentraties op door den vijand veroverde steunpunten.

Bij de middelbare mortieren beschikt men over een projectiel ter verlichting van het voorterrein bij nacht, terwijl door gebruikmaking van projectielen met gekleurde rook de mortier ook gebruikt wordt voor doelaanduiding aan luchtsrijdkrachten.

Het anti-tank peloton.

De Bataljonscommandant heeft voor directe bescherming tegen vijandelijke tanks en pantserwagens de beschikking over 6 infanterie anti-tank-kanonnen, den z.g. „6-ponder”. Deze stukken zijn georganiseerd in secties van 2 stukken elk. Het kanon heeft een behoorlijke uitwerking. Op een afstand van plm. 700 m doorboort het normale projectiel 7.5 cm pantser.

De stukken worden door lichtgepantserde trekkers op rupsbanden getrokken, die ze door practisch alle terreinen brengen. Gedurende de operaties in Europa ontwikkelde zich een bijzonder projectiel, de z.g. „Sabot”, dat een nog grooter doordringingsvermogen heeft. Bij een goed geofende bediening heeft dit zeer zuiver schietende kanon een vuursnelheid van plm. 9 schoten per minuut.

Het anti-tank-geschut bij het bataljon dient in de eerste plaats ter *bescherming* van troepen en materiaal tegen vijandelijke gepantserde strijdkrachten. Het zal niet eerder vuur moeten openen dan nadat een aanval op de troepen gedaan wordt en dan in principe niet voordat men voldoende trefkans heeft. Voor het anti-tankkanon van dit kaliber (5.8 cm) geldt de levenswet :

„Het eerste schot moet raak zijn !”

Voor verlichting van het voorterrein bij slecht zicht is het anti-tank-peloton uitgerust met lichte mortieren, die projectielen afvuren, welke een lichtfakkel uitwerpen.

De 6-ponder beschikt behalve over zijn pantser-doorborend projectiel ook over een brisantgranaat, welke voornamelijk gebruikt wordt tegen kleine doelen als b.v. een mitrailleur- of geschutsofstelling.

Bij gevechten in oorden kan de 6-ponder met zijn brisantgranaat uitstekende diensten bewijzen.

De brisantgranaat is in principe niet bedoeld geweest om voor neutralisatie van een terreinstrook gebruikt te worden. De toewijzing van het percentage brisantgranaten varieerde gedurende den veldtocht in verband met het operatiegebied. In Afrika b.v. veel minder dan in Italië.

Het carrier-peloton.

Dit peloton is in feite niets anders dan een *snel verplaatsbare vuurreserve* in handen van den Bataljonscommandant, welke dank zij haar lichtgepantserde voertuigen over, door vijandelijke mitrailleurs bestreken, terrein kan worden verplaatst. Het zwakke punt van deze vuurreserve is een tekort aan mankracht.

Het vuur zal in doorsnee niet vanuit de carrier doch door de uitgestegen bediening uit het terrein worden afgegeven.

Het carrier-peloton kan in den aanval worden gebruikt om :

1. het vuur te versterken van de compagnie, welke tot taak heeft den vijand in front te binden ;

2. de taak van de onder punt 1 genoemde compagnie over te nemen ;
3. den vijand bij zijn terugtocht af te snijden ;
4. bij het oprukken van het bataljon dit op één flank te beveiligen ;
5. een schijnaanval aan te geven ;
6. achter de oprukkende tirailleurcompagnieën als vuurreserve in handen van den Bataljonscommandant te volgen ;
7. bij uitzondering voor aanvoer van materiaal te zorgen.

Bij de verdediging zal het carrier-peloton vaak hulp bieden bij den aan- en afvoer, tijdens het beweeglijk gevecht mogen de carriers hiervoor echter niet gebruikt worden.

Het carrier-peloton kan gebruikt worden voor speciale taken bij een voorhoede of bij een optreden in de z.g. carrier-mortiergroep, welke laatste formatie vooral gekenmerkt wordt door een groote vuurkracht gepaard aan een groote mobiliteit.

Bij een tegenstoot kunnen in een bijzonder geval bij uitzondering carriers worden gebruikt.

In geen geval mag aan de carrier de rol van een vechtwagen worden toebedeeld ; voor het gevecht in oorden is dit wapen ongeschikt.

Het carrier-peloton bestaat uit 4 secties à 3 carriers, met per sectie 3 brens en 1 lichte mortier.

Waar blijven de zware mitrailleurs ?

In de uit '14—'18 stammende theorieën over een stelling werd als eerste factor gevraagd een groot schootsveld, waarin het kruisvuur van automatische vuurwapenen werd georganiseerd met als ideaal 500 m diepte. Hierbij speelde de zware mitrailleur met zijn lange bestreken baan een belangrijke rol. Zelfs ging men ertoe over, onder invloed van de overheerschende positie van het mitrailleurvuur op de voor dit doel bij uitnemendheid geschikte terreinen van Noord-Frankrijk, zware mitrailleur-eenheden te benutten voor vuur op groote afstanden, waarmede tevens de artillerie werd ontlast. Dit stelde echter speciale eischen aan de uitrusting der zware-mitrailleurcompagnieën, die nu met recht „zware” compagnieën waren. Toen men in de periode na den oorlog 1914—1918 dit spoor doortrok, heeft men wellicht niet voldoende onderkend, dat men hiermede aan het offensieve vermogen van het bataljon tekort deed. Daarbij kwam nog dat de ontwikkeling der wapentechniek den lichten mitrailleur met lucht-koeling, wat vuurvermogen betreft dichter en dichter bij den zwaren mitrailleur bracht, zoodat bij het samenstellen van een modern bataljon, dat meer op den aanval moest zijn ingesteld, de zware mitrailleur meer en meer op den achtergrond kwam, ten voordeele van den lichten mitrailleur (bren). Laatstgenoemde kreeg in den pistoolmitrailleur (sten) een nog lichteren collega, die speciaal was ingesteld op het handgemeen, in het algemeen op het gevecht op korten afstand.

In de Engelsche organisatie komen de zware mitrailleurs voor bij de divisie om naar behoefte te worden ingedeeld bij de brigaden, wat in onze bedekte terreinen vaak zal voorkomen.

Maken wij ten slotte een vergelijking tusschen het Nederlandsche bataljon van 1940 en het Engelsche van 1945, dan treft ons het groote verschil, want het bataljon van 1940 stond meer in het teeken van het *defensief*, terwijl de nieuwe verschijning welhaast geheel in het teeken van het *offensief* staat.

Deze bijna volledige omschakeling is volkomen gerechtvaardigd. In 1939 konden wij niet aanvallen. Wij hadden geen vechtwagens, geen vliegtuigen, geen zware

artillerie en bij onze geallieerden was het practisch gesproken net zoo. Zij hadden meerendeels verouderd materieel en bovendien te weinig. Verder was — net als bij ons — de aanvalsgesest zoek. Men vertrouwde op het defensief, dat in den oorlog 1914—1918 zoo sterk was gebleken, daarmee echter het groote beginsel negeerend, dat alleen de aanval uiteindelijk de overwinning kan brengen.

Maar de organisatie van het moderne bataljon is nu heusch niet zoo, dat het defensief volkomen verwaarloosd is. Het aantal lichte automatische vlakbaanvuurwapenen is ruim voldoende om een geweldig afstootend vuurscherm te vormen.

Bezien wij de organisaties der beide bataljons, dan kunnen wij constateeren, dat het bataljon van 1940 wel heel eenvoudig was: eenige tirailleur-compagnieën en een zware-mitrailleur-compagnie. De verbindingsmiddelen (telefoon en optische seinmiddelen) waren niet geëigend om de manoeuvreervaardigheid in de hand te werken. De B.-C. en zijn adjudant hadden een paard, de C.-Cn een rijwiel. Behoudens eenige ordonnansen per rijwiel moest de rest loopen. Voorts was men wat de tankbestrijding betref volkomen afhankelijk van hetgeen de R.C. uit het weinige dat hij had, bij een bataljon wilde indeelen.

En dan moet men voor onze troepen, die den ongelijken strijd in 1940 gestreden hebben, nog groote bewondering hebben daar zij met de veelal verouderde en te geringe bewapening nog prachtprestaties hebben geleverd.

Maar hoe anders is de toestand nu!

Op het gevechtveld is de manoeuvreervaardigheid enorm veel grooter geworden door de radioverbinding, die tot en met pelotons-commandanten wordt tot stand gebracht. Inderdaad kan de B.C. zijn bataljon weer — in alle fasen van den strijd — nagenoeg persoonlijk aanvoeren.

Daarnaast is de offensieve kracht van het bataljon enorm toegenomen door den B.-C. organiek de beschikking te geven over mortieren en de tirailleur-compagnieën eveneens. De practijk heeft geleerd, dat het mortiervuur een uitwerking heeft, die moorddadig is. Te zamen met de eventueel steunende vechtwagens, de rechtstreeks steunende artillerie, kan het bataljon een geweldige offensieve kracht ontwikkelen.

Tevens heeft de B.-C. in zijn carriers een snel verplaatsbare, machtige vuurreserve gekregen. De carriers geven dekking tegen het vuur van mitrailleurs en geweren en kunnen snel tot ver op het gevechtveld vooruit worden gereden. De B.-C. is daardoor in staat om snel en verrassend een zwaartepunt te vormen, een aanvankelijk succes door te zetten of uit te buiten of aan een dreigende situatie het hoofd te bieden.

Ten slotte dient te worden gewezen op het pantserafweergeschut.

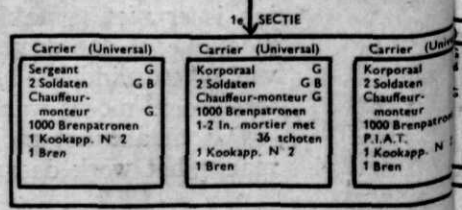
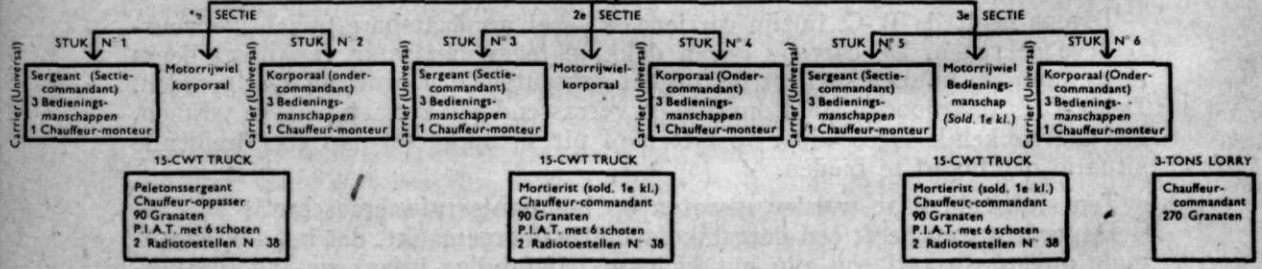
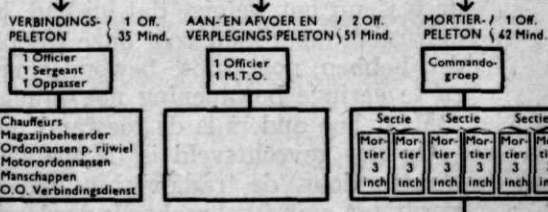
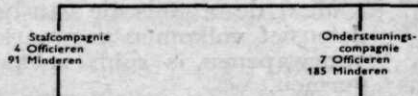
De vechtwagen heeft een dergelijke evolutie doorgemaakt, dat het ten eenemale onverantwoord zou zijn het kleinste zelfstandige infanterie-onderdeel — het bataljon — niet organiek van de geëigende bestrijdingsmiddelen te voorzien.

Het moderne bataljon biedt dus een veel grooter aantal mogelijkheden dan het oude bataljon. Het staat in het teeken van den aanval, zonder echter de verdedigingsmogelijkheden te negeren. Het werken met een dergelijk bataljon is er niet gemakkelijker op geworden, niet alleen omdat de aanval altijd moeilijker is dan de verdediging, maar omdat den B.C. voor dien aanval nu zoo veel eigen middelen ter beschikking staan. Waar hij vroeger altijd op zijn grotere broers moest wachten kan hij nu zelf van leer trekken.

Dat maakt het moeilijker, het vraagt meer verantwoordelijkheid, maar het maakt het werk daarmee ook oneindig veel mooier!

PERSENEEL	TRANSPORT-MATERIAAL
Officieren 36	Rijwielen 33
Minderen 809	Motorrijwielen 27
	Automobielen 4-pers. 1
	" " 2- " 3
	" " 5-ctw. 8
	Trucks " (personen) 1
	" " (4 w) 26
	Lorries 3-ton 13
	Carriers (Lozd) 12
	Carriers (Universal) voor 3-inch mortier 7
	27 Carrier Universal 19
	Trailer 15-ctw (2-wielen) met 180 gallon water 1
WAPENS	
Lichte mitr. (Bren) 63	
P.I.A.T. 23	
3 " Mortieren 6	
2 " " 26	
6-prs " 6	
VUURORGANEN VAN EEN INF. PELETON	
Bren 3	
Sten 4	
Geweren 29	
Mortieren 1	
Pistolen 1	
Handgranaten 36	

VERKLARING
P = Pistool
B = Bren
G = Geweer
S = Sten

BATALJONSSTAF (5 OFF. EN 45 MINDEREN)

- 1 Bataljonscommandant (B.C.)
- 1 Ondercommandant
- 1 Adjudant
- 1 Inlichtingen Off. (I.O.)
- 1 Off. van Gezondheid
- 45 Minderen

Tirailleur-compagnie

Tirailleur-compagnie

Tirailleur-compagnie

TIRAILLEUR COMPAGNIE

3 OFFICIEREN

122 MINDEREN

COMPAGNIES COMMANDOGROEP

- 1 Commandant
- 1 Ondercommandant
- 14 Minderen

COMPAGNIESSTAF

- Officier (Commandant)
- 1 C.S.M.
- 1 C.O.S.M.
- 1 Magazijnbeh.
- 1 Oppasser
- 1 Schrijver

2 OR
61 Mind

ANTI-TANK- / 2 OF.
PELETON / 53 Mind.

Commando-groep

- 2 6-pr. kanonnen
- 2 6-pr. kanonnen
- 2 6-pr. kanonnen

AANVALS-PIONIER- / 2 OF.
PELETON / 21 Mind.

Commando-groep

- Aanvals-sectie
- Aanvals-sectie
- Aanvals-sectie

PELETONS COMMANDOGROEP

- 1 Officier
- 1 Peletonsgeant
- 1 Oppasser
- 1 Ordonnans
- 2 Mortieristen

- Korp. Sold. 1e kl. + 8 Mans

PELETONS COMMANDOGROEP

- Commandant P
- Carrier S
- Universal S
- Oppasser G
- Chauffeur-monteur G
- 1000 Brenpatronen
- 1 Radiotoestel N° 18 met seiner
- 1 Subaltern officier (ondercomm.) P
- 15-cwt truck 1 Magazijnbeheerder S
- 1 Chauffeur-oppasser G
- Munitie, dekens en overjassen
- 15-cwt truck 1 Monteur G
- 1 Chauffeur-commandant S
- Voorraden S
- Motorrijwiel-peletonsgeant S
- Motorrijwiel-ordonnans S
- Motorrijwiel-ordonnans S

PELETONS COMMANDOGROEP

- Carrier Universal
- Peletonscommandant P
- Chauffeur-monteur G
- 15-cwt truck met vierwielandrijving N° 1
- Peletonsgeant G
- Magazijnbeheerder G
- Chauffeur-monteur S
- Munitie v.6-pr kanon
- Motorrijwiel
- Subaltern officier (ondercommandant) P
- Motorrijwiel
- Ordonnans S
- 15-cwt truck met vierwielandrijving N° 2
- Monteur G
- Algemeen monteur G
- Chauffeur-oppasser S
- Gereedschapmonteur
- Munitie v.6-pr kanon

1e SECTIE

STUK N° 1

- 6-pr kanon
- Munitie v.6-pr kanon
- 2 in. mortier
- Sergeant (Sectiecommandant) S
- 3 Bedieningsmanschappen 3 G
- Chauffeur-monteur G

STUK N° 2

- Munitie v.6-pr kanon
- 1 Bren
- 6-pr kanonzijnschilden
- 1 Kookapparaat N° 2
- 1 Korporaal G
- 1 Chauffeur-monteur G

STUK N° 2

- 6-pr kanon
- Munitie v.6-pr kanon
- 2 in. mortier
- Sergeant titulaire G
- 3 Bedieningsmanschappen 3 G
- Chauffeur-monteur G

STUK N° 2

- Munitie v.6-pr kanon
- 1 Bren
- 6-pr kanonzijnschilden
- 1 Bedieningsmanschappen G
- 1 Chauffeur-monteur G

Motorrijwiel-ordonnans met S.

2e SECTIE

3e SECTIE

4e SECTIE

- Motorrijwiel-ordonnans met S

Militaire Documentatie

door W. VAN DIJK, Eerste-Luitenant der Genie

Nu de tweede Wereldoorlog tot het verleden behoort, is en wordt een enorme hoeveelheid literatuur van militair belang gepubliceerd.

Hoe kunnen wij ons de vele daarin verwerkte ervaringen ten nutte maken? Niet alleen door deze literatuur alleen maar te verzamelen en door enkelen bepaalde gedeelten te laten bestudeeren. Dit werk moet worden gecoördineerd en tevens moet de massa van gegevens op een doelmatige wijze toegankelijk worden gemaakt, meer dan ooit is er nu behoefte aan militaire documentatie.

Er is in de laatste jaren een sterk toenemende belangstelling voor documentatie te constateeren. Een groot aantal overheids- en particuliere instellingen, waarvan de werkzaamheden vaak op zeer uiteenlopend terrein liggen, verrichten voor eigen of algemeen gebruik documentatiewerk, d.w.z. *verzamelen, ordenen en distribueeren gegevens* op een bepaald gebied of voor een bepaald doel.

De gedachte van velen zal zijn, dat dit werk tot de taak van den bibliothecaris behoort. Inderdaad worden in de practijk vele bibliothecarissen mede met documentatiewerk belast, hoewel de aandacht van een bibliothecaris in de eerste plaats gericht is op de vorming van de boekencollectie en het inventariseeren daarvan volgens *schrijver* en/of *titel*.

Uit een dergelijke catalogus of kaartsysteem zal men in het algemeen weinig kunnen vinden over een bepaald *onderwerp*. Men kan en mag van een bibliothecaris niet verwachten, dat hij b.v. op militair gebied een deskundige is voor alle aangelegenheden, welke voor de militaire wereld van belang zijn. Vandaar dat dit artikel een pleidooi is om de bibliothecarissen te bevrijden van documentatiewerk en dit op een nader uiteen te zetten wijze door een centralen militairen documentatiedienst te laten verrichten. Uiteraard moet er wel een nauw verband blijven bestaan tusschen de bibliotheken en den documentatiedienst.

Achtereenvolgens zullen het *verzamelen, ordenen* en *distribueeren* van militair belangrijke gegevens onder de loupe worden genomen.

Het verzamelen van gegevens.

Het verzamelen van dergelijke gegevens zal in de eerste plaats uit de wereldliteratuur moeten geschieden. Behalve in binnen- en buitenlandsche militaire tijdschriften zullen gegevens, speciaal betreffende aanverwante- en hulpwetenschappen, in de meest uiteenloopende publicaties voorkomen. Er bestaat een groote spreiding van vakliteratuur over de vaktijdschriften. Slechts ongeveer een derde deel van de publicaties verschijnt in de desbetreffende eigenlijke vaktijdschriften, het volgend derde deel in verwante tijdschriften en het laatste derde deel in tijdschriften van algemeen inhoud, academische verslagen, polytechnische en geheel buiten het onderwerp staande tijdschriften¹⁾.

Hieruit blijkt, dat men zich bij het opsporen van gegevens niet uitsluitend tot militaire tijdschriften mag beperken. Een verdeling met samenwerkende militaire documentatiediensten is beslist noodig, wil men voorkomen, dat dezelfde gegevens onnoodig dubbel worden bewerkt. Ook zal samenwerking met andere instellingen nuttig zijn, omdat de militaire wereld belang heeft bij veel gebieden op het terrein der natuurwetenschappen, bij techniek, industrie, eco-

¹⁾ Gebaseerd op proeftellingen aan de Science Library te Londen. Zie hiervoor Ir. F. Donker Duyvis „Technische en Economische Literatuur-Documentatie”, publicatie van het Nederl. Instituut voor Documentatie en Registratuur No. 138.

nomie, opvoeding en onderwijs, bij eigen binnen- en buitenlandsche politiek zoowel als die van andere landen. Vanzelfsprekend mag men Russische, Spaansche, Zweedsche, Japansche en in de toekomst waarschijnlijk Chineesche literatuur niet negeeren, ondanks het feit, dat er slechts weinigen zijn, die deze talen voldoende beheerschen.

De practische oplossing voor het verzamelen van de gewenschte gegevens zal op de volgende manier kunnen worden verkregen :

- 1e. door samenwerking met andere documentatie-instellingen, waardoor elke instelling slechts een beperkt deel der literatuurstroom verwerkt en uitwisseling van gegevens ;
- 2e. door een doelmatige organisatie van medewerkers, welke voor de militaire documentatie wordt ingeschakeld. Deze zal moeten bestaan uit een kleine „vaste kern”, en een groot aantal deskundigen op de verschillende speciale vakgebieden, die als „buitenmedewerkers” optreden.

Van alle publicaties, welke door militaire bureaux en/of bibliotheken worden aangeschaft, zal ten minste één exemplaar door den centralen militairen documentatiedienst moeten worden bewerkt. Zooveel mogelijk zal de vaste kern de gegevens uit deze publicaties vastleggen en daarvan referaten maken¹⁾.

Wordt bijzondere vakkennis vereischt, dan moet de publicatie of een fotocopie van het betreffende gedeelte naar een van de „buitenmedewerkers” worden gezonden. Den buitenmedewerker wordt verzocht het desbetreffende referaat te maken, waardoor het karakteristieke van den inhoud op de juiste wijze wordt weergegeven, zoodat men zich daarop later, bij het raadplegen van de kartotheek goed kan oriënteeren. Hierdoor wordt de waarde van het referaat grooter dan wanneer men alle gegevens uitsluitend door de medewerkers van de vaste kern laat refereeren. Ook ondervindt men door deze manier van werken minder bezwaar met vreemde talen, waarvoor allicht buitenmedewerkers worden gevonden, die artikelen, welke zij belangrijk achten, kunnen vertalen. Door inschakeling van een groot aantal buitenmedewerkers zal van elk slechts weinig werk als neventaak worden gevraagd.

II. Het rangschikken (ordenen) van de gegevens.

Nadat de referaten op bovenstaande wijze zijn gemaakt, worden deze door de zorg van den documentatiedienst vastgelegd op fiches. Hiervoor worden vouwfiches gebezigd van genormaliseerd formaat dun papier, dat uit oogpunt van stevigheid wordt gevouwen en met de vouwnaad naar boven in een kartotheek geplaatst. De vraag rijst, op welke wijze deze fiches in een kartotheek moeten worden gerangschikt. Hierbij moeten nader worden bezien de rangschikkings*elementen* en de rangschikkings*volgorde*.

In het algemeen kan men aan elk gegeven verscheidene elementen (kenmerken) onderscheiden, waarvan de voornaamste zijn :

- 1e. het *onderwerp* (de „mededeeling” of „feitelijke inhoud”) in engeren zin;
- 2e. de *schrijversnaam* (voor zoover bekend) ;
- 3e. de *titel* (soms misleidend t.a.v. den inhoud) ;
- 4e. de *tijd* ;
- 5e. de *plaats* ;
- 6e. de materiele *vorm* (b.v. boeklezing, tijdschriftartikel, verslag, ook monster, model, kaart, foto e.d.) ;
- 7e. de *taal* ;

¹⁾ Onder een referaat dient te worden verstaan een korte weergave van een artikel door een deskundige op critische wijze toegelicht.

NIEUWE UITGAVEN

De Strijd om Tarawa door Robert Sherrod. *Uitg. „Transatlantic“, New York. Uit het Engelsch vertaald naar het in 1942 door Duell, Sloane and Pearce te New York uitgegeven boek, getiteld „Tarawa“.*

Velen zullen nooit gehoord hebben van deze atol der Gilberteilanden, die, hoewel eertijds een basis der Japansche luchtmacht, toch in strategisch opzicht van secundaire waarde moet worden geacht. De landing op Tarawa is dan ook niet belangrijk door het resultaat, doch door de ervaringen, die er zijn opgedaan met de z.g. „combined operations“ in tropische wateren. Deze ervaringen zijn van onschatbare waarde gebleken bij de daarop volgende landingen bij Hollandia, aan de kust van Nieuw-Guinea, op het eiland Saipan, en op de Philippijnen. Het onopgesmukte, simpele verhaal, dat de schrijver ons voorzet, is van belang, omdat het een levendig beeld geeft van den oorlog, zooals deze zich in het centrale deel der Stille Zuidzee heeft afgespeeld.

Uitvoerig schetst de schrijver het leven aan boord van het oude slagschip, dat hem en vele anderen, die aan de landing zouden deelnemen, naar de marinebasis X bracht. Deze basis was een der vele nederzettingen, die in het begin van den oorlog gebouwd waren en moesten dienen om de Vereenigde Staten van Amerika in de gelegenheid te stellen den overval van Pearl Harbour te wreken. Nu zou deze basis dienen als uitgangspunt voor de landing op Tarawa. Interessant zijn de beschrijvingen, welke de schrijver geeft van de troepen, die aan de landing zullen deelnemen en de commandanten, die de verantwoording zullen dragen. De troepen bestonden uit mariniers die, zooals de schrijver het uitdrukt, zich een reputatie verworven hadden, die ver uitging boven die van den gemiddelden jongen burger der V.S., die de soldatenuiform had aangetrokken. De commandanten waren meest ervaren krachten. Over de kansen, die men zou loopen bij de landing, bestond groot verschil van meening. Slechts de nuchtere realisten trokken de les uit vorige ervaringen en beweerden, dat de gevechten hard en verliesrijk zouden zijn. De meesten vleiden zich, onder invloed van het uitzonderlijke verloop van de landing op Kiska, met de hoop, dat het eiland niet verdedigd zou worden, of de uitwerking van de bombardementen zoodanig zou zijn, dat het voortzetten van de verdediging tot het onmogelijke zou behooren. Toen na een proeflanding in de omgeving van de basis de werkelijke landing werd uitgevoerd, bleek de weerstand grooter te zijn dan men had kunnen verwachten. Op sommige punten van het eiland stonden de kazematten — ook in dit

boekje wordt het leelijke germanisme „bunker“ gebruikt — op onderlinge afstanden van 3 meter. Het bleek, dat de zware bombardementen uit de lucht en van uit zee weliswaar groote schade hadden aangericht, doch onvoldoende waren geweest om de vijandelijke infanteriesteunpunten in afdoende mate buiten gevecht te stellen. Elke vierkante meter grond moest ten koste van vele slachtoffers veroverd worden. In het realistische relaas van dezen strijd leeren wij den Japanner kennen als een gevaarlijk tegenstander, wiens grootste kracht schuilt in zijn doodsverachting. 's Nachts slopen Japanners, slechts gekleed in een lendendoek en gewapend met mes, pistool of handgranaat, door de Amerikaansche linies in het door de Amerikanen veroverde terrein, om zich daar op te bergen in stuk geschoten vechtwagens, in granaatrechters, boomen, of achter muren ten einde, zoodra de gelegenheid er voor gunstig was, met opoffering van eigen leven een Amerikaan van uit een hinderlaag te doden. Het verloop van de gevechten met dezen listigen vijand is levendig geteekend. Een Japansche scherpschutter schiet uit een hinderlaag twee Amerikaansche soldaten dood. Een majoor geeft een zuiveringspatrouille aanwijzingen over de plaats, waar de Japanner kan zitten. Een marinier springt over de zeevering en werpt springladingen in de kazemat van palmboomstammen, waar men den vijand vermoedt. Nadat de tweede lading is geëxplodeerd, rent een in het grijs gekleede figuur naar buiten. Twee mariniers van de zuiveringspatrouille, gewapend met een vlammenwerper, grijpen den vluchteling met den intensieven vuurstroom van dit strijdmiddel. De Japanner is op slag dood, maar de patronen in zijn patroongordel explodeeren nog een volle minuut, nadat de drager tot een nietig hoopje is verkoold.

Het boekje eindigt met een beschrijving van een drietal excursies, die door den schrijver na de beëindiging van den strijd op het eiland zijn ondernomen. Dit relaas geeft een zeer aanschouwelijk beeld van den toestand op een modern gevechtveld na den slag.

Het geheel is een werkje zonder pretenties, dat door de journalistieke weergave der gebeurtenissen niettemin zeer belangwekkend is.

J. J. W.

De wederopbouw van de Koninklijke Landmacht door *Candide*; uitgave van De Gebroeders Van Cleef, tweede druk; 's-Gravenhage 1945, prijs ingen. f 2.50.

Nederland en het oorlogsvraagstuk door *Centurio*; uitgave van De Gebroeders Van Cleef; 's-Gravenhage 1945, prijs ingen. f 1.75.

Een brandend eerevraagstuk voor onze weermacht door *Gen.-Maj. H. Ch. G. Baron van Lawick*; uitgave van De Gebroeders Van Cleef; 's-Gravenhage 1945, prijs ingen. f 0.50.